

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

«Αξιοποινες και μη, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, αντιδεοντολογικές συμπεριφορές του λογιστή»

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΤΡ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΧΑΡΑΜΗ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ Εργαστηριακός συνεργάτης

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2 0 1 4

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

«Αξιοποινες και μη, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, αντιδεοντολογικές συμπεριφορές του λογιστή»

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΤΡ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ (Α.Μ. 14342)

athatria@logistiki.teimes.gr

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΧΑΡΑΜΗ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ Εργαστηριακός συνεργάτης

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2 0 1 4

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η πτυχιακή αυτή εργασία αποτελεί την κορύφωση των σπουδών μου στο Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής και αποτελεί έρευνα εργασίας και καταγραφής των αντιδεδοντολογικών συμπεριφορών των Λογιστών-Φοροτεχνικών.

Με την υποστήριξη της καθηγήτριας μου, κας Χαραμή Σπυριδούλας, κατάφερα μέσω του Κώδικα Δεοντολογίας Λογιστών-Φοροτεχνικών να αναζητήσω περιπτώσεις αντιδεδοντολογικών συμπεριφορών των λογιστών, αξιόποινων και μη.

Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο διαπιστώνουμε τις προϋποθέσεις αυτών των συμπεριφορών μέσω ορισμένων παραδειγμάτων και την μελέτη αυτών σε περιπτώσεις. Βλέπουμε, συγκεκριμένα τις μη αξιόποινες και τις αξιόποινες αντιδεδοντολογικές συμπεριφορές του Λογιστή-Φοροτεχνικού ξεχωριστά. Επιπροσθέτως, γίνεται μια ευρύτερη ανάλυση στα οικονομικά εγκλήματα και μία καλύτερη μελέτη αυτών με βάση τις αξιόποινες αντιδεδοντολογικές συμπεριφορές του Λογιστή-Φοροτεχνικού αλλά και σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα.

Πιο συγκεκριμένα, αναλύεται η έννοια και σημασία της διαφθοράς στο επάγγελμα του λογιστή-φοροτεχνικού. Περιγράφονται επίσης και τέσσερις (4) χαρακτηριστικοί τρόποι διαφθοράς (σύγκρουση συμφερόντων, δωροδοκίες, παράνομα φιλοδωρήματα και οικονομικός εκβιασμός).

Το οικονομικό έγκλημα της ιδιοποίησης περιουσιακών στοιχείων αποτελεί ξεχωριστό κεφάλαιο στην Πτυχιακή Εργασία με τις τρεις (3) μορφές της : χρηματική απόσυρση, δόλιες δαπάνες/πληρωμές και μη χρηματική απόσυρση. Αναλύονται επίσης και οι υποπεριπτώσεις τους που επηρεάζουν το επάγγελμα του Λογιστή-Φοροτεχνικού. Επίσης, αναλύεται και η Παραποίηση Οικονομικών Καταστάσεων.

Τέλος, μελετάται σε ξεχωριστό κεφάλαιο, η πρόληψη, εξιχνίαση και αντιμετώπιση των οικονομικών εγκλημάτων (π.χ. απάτη, διαφθορά) και ο τρόπος επιρροής τους στο επάγγελμα του Λογιστή-Φοροτεχνικού.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις μέρες μας έχει χαθεί η ηθική και η δεοντολογία από τις επιχειρήσεις. Η παρούσα πτυχιακή εργασία, κατά κύριο λόγο, ασχολείται με «εγκλήματα» οικονομικής κυρίως φύσεως που λαμβάνουν χώρα στις επιχειρήσεις. Αυτά είναι γνωστά ως τα φαινόμενα π.χ. της απάτης, της διαφθοράς κ.α. στο χώρο των επιχειρήσεων.

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας είναι η παρουσίαση των αντιδεοντολογικών συμπεριφορών του λογιστή – φοροτεχνικού, είτε αυτές είναι αξιόποινες, δηλαδή άξιες να δικαστούν ποινικά (αξιόποινες) είτε όχι (μη αξιόποινες). Η παρούσα εργασία στοχεύει στην εξακρίβωση των προϋποθέσεων των αντιδεοντολογικών συμπεριφορών αυτών. Μέσω συγκεκριμένων βημάτων θα δούμε πως ορίζονται αυτές οι συμπεριφορές σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο.

Παρατηρείται επίσης, πως το οικονομικό έγκλημα μαστίζει στις μέρες μας στις επιχειρήσεις και δίνει το στίγμα του κυρίως μέσω της απάτης και της διαφθοράς. Συνεπώς, οδηγεί και στην αμαύρωση του Κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας των Επιχειρήσεων.

Παρακάτω ακολουθούν συνοπτικά τα κεφάλαια της πτυχιακής εργασίας με την σειρά :

- Στο 1^ο Κεφάλαιο αναλύεται ο Κώδικας Δεοντολογίας και οι διατάξεις (άρθρα) του αναλυτικά καθώς και ο Κώδικας Διεθνούς Δεοντολογίας των Λογιστών-Φοροτεχνικών.
- Στο 2^ο Κεφάλαιο περιλαμβάνονται οι μη αξιόποινες αντιδεοντολογικές συμπεριφορές του Λογιστή-Φοροτεχνικού σε αναλυτική μορφή.
- Στο 3^ο Κεφάλαιο παρουσιάζονται οι αξιόποινες αντιδεοντολογικές συμπεριφορές του Λογιστή-Φοροτεχνικού, και σε πρώτο βήμα εξηγείται ο ορισμός των οικονομικών εγκλημάτων και στο δεύτερο βήμα αναλύονται αυτά με βάση τον Ποινικό Κώδικα.
- Στο 4^ο Κεφάλαιο αναλύεται η έννοια της διαφθοράς στο επάγγελμα του Λογιστή-Φοροτεχνικού καθώς και οι τρόποι διαφθοράς.

- Στο 5^ο Κεφάλαιο περιγράφεται η ιδιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων και οι τρεις (3) χαρακτηριστικές μορφές της. Παράλληλα, εξετάζονται και οι υποπεριπτώσεις αυτών με τα παραδείγματά τους στο επάγγελμα των Λογιστών-Φοροτεχνικών.
- Στο 6^ο Κεφάλαιο περιγράφεται η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων, η οποία διακρίνεται στις οικονομικές καταστάσεις και στις μη οικονομικές καταστάσεις. Παράλληλα, παραδείγματα δίνονται αναφορικά με το επάγγελμα του Λογιστή-Φοροτεχνικού.
- Στο 7^ο Κεφάλαιο αναλύεται η πρόληψη, εξιχνίαση και αντιμετώπιση των οικονομικών εγκλημάτων.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ

Οι διαπιστώσεις, τα αποτελέσματα, τα συμπεράσματα και οι πιθανές προτάσεις της παρούσας Πτυχιακής Εργασίας, εκτός των αναφορών που σημαίνονται ως λήμματα, αποτελούν προσωπικές θεωρητικές διαπιστώσεις του φοιτητή που την επιμελήθηκε και δεν απηχούν κατ' ανάγκη τη γνώμη του εισηγητή εκπαιδευτικού, ή του Εκπαιδευτικού Προσωπικού του Τμήματος Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής ή του Τ.Ε.Ι. Δυτ. Ελλάδας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω την οικογένειά μου: τον πατέρα μου Τριαντάφυλλο, την μητέρα μου Αθανασία καθώς και την αδερφή μου Ηλιάνα που με στήριζαν καθ' όλη την διάρκεια της φοιτητικής μου ζωής.

Σ' αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την καθηγήτρια μου κα Χαραμή Σπυριδούλα, που με βοήθησε πολύ στην σύνταξη της Πτυχιακής Εργασίας καθώς και τους καθηγητές μου για τις χρήσιμες και πολύπλευρες γνώσεις που μου χάρισαν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

▪ Πρόλογος	1
▪ Εισαγωγή	2
▪ Επισήμανση	4
▪ Ευχαριστίες	5
▪ Πίνακας Περιεχομένων	6
▪ Περίληψη	8
▪ Κεφάλαιο 1^ο : Κώδικας Δεοντολογίας Λογιστών-Φοροτεχνικών	9
▪ Κεφάλαιο 2^ο : Μη Αξιόποινες αντιδεοντολογικές συμπεριφορές Λογιστή-Φοροτεχνικού	17
▪ Κεφάλαιο 3^ο : Αξιόποινες αντιδεοντολογικές συμπεριφορές Λογιστή-Φοροτεχνικού και ειδικότερα οικονομικά εγκλήματα	20
1. Οικονομικά εγκλήματα	20
2. Χαρακτηριστικά των Οικονομικών Εγκλημάτων	24
3. Τα οικονομικά εγκλήματα των Λογιστών-Φοροτεχνικών σύμφωνα με τον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα	25
▪ Κεφάλαιο 4^ο : Διαφθορά και επάγγελμα Λογιστή-Φοροτεχνικού	30
▪ Κεφάλαιο 5^ο : Ιδιοποίηση Περιουσιακών Στοιχείων	34
1. Χρηματική Απόσυρση	34
2. Δόλιες Δαπάνες/ Πληρωμές	41
3. Μη Χρηματική Απόσυρση	49
▪ Κεφάλαιο 6^ο : Παραποίηση Οικονομικών Καταστάσεων	53
1. Απάτες Οικονομικών Καταστάσεων	55
2. Απάτες μη Οικονομικών Καταστάσεων	57
3. Ενδείξεις Παραποίησης Οικονομικών Καταστάσεων	58
4. Κίνητρα Παραποίησης Οικονομικών Καταστάσεων	59
5. Συνέπειες Παραποίησης Οικονομικών Καταστάσεων	62
▪ Κεφάλαιο 7^ο : Πρόληψη, εξιχνίαση και αντιμετώπιση των οικονομικών εγκλημάτων	66
1. Πρόληψη των Οικονομικών Εγκλημάτων	67
2. Εξιχνίαση των Οικονομικών Εγκλημάτων	75

3. Αντιμετώπιση των Οικονομικών Εγκλημάτων	80
▪ Συμπεράσματα	83
▪ Βιβλιογραφία	85

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σ' αυτή την Πτυχιακή Εργασία μελετώνται οι, αξιόποινες και μη, αντιδεοντολογικές συμπεριφορές του Λογιστή-Φοροτεχνικού, με βάση το ελληνικό δίκαιο. Καταρχάς μελετάται ο Κώδικας Δεοντολογίας Λογιστών-Φοροτεχνικών και αναλύονται οι σημαντικότερες διατάξεις του.

Στη συνέχεια μελετώνται οι μη αξιόποινες αντιδεοντολογικές συμπεριφορές, οι οποίες να μην δεν επισύρουν κάποια ποινή βάσει του ευρύτερου ποινικού δικαίου, αποδοκιμάζονται όμως και απαγορεύονται από τον Κώδικα. Καταγράφονται ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα συμπεριφορών του Λογιστή-Φοροτεχνικού για την καλύτερη ανάλυση των παραπάνω.

Κατόπιν παρουσιάζονται οι αξιόποινες συμπεριφορές και εξηγείται ο ορισμός των Οικονομικών Εγκλημάτων και αναλύονται αυτά, κυρίως βάσει του ελληνικού Ποινικού Κώδικα. Παρουσιάζεται επίσης και η άποψη αρκετών διεθνών ερευνητών σχετικά με τα θέματα της απάτης και διαφθοράς, αλλά και με πολλά άλλα. Επίσης, καταγράφονται τα χαρακτηριστικά των Οικονομικών Εγκλημάτων.

Επιπρόσθετα, αναλύονται πιο συγκεκριμένα ορισμένα Οικονομικά Εγκλήματα, όπως η απάτη και η διαφθορά στο επάγγελμα του Λογιστή-Φοροτεχνικού και οι μορφές τους. Ακόμη, μελετώνται οι συνέπειες και οι τρόποι αντιμετώπισής τους. Παράλληλα, παρατίθενται και οι γνώμες διαφόρων ερευνητών εγκληματολογίας και ανθρωπολογίας σχετικά με τα παραπάνω εγκλήματα.

Επίσης, αναλύεται η ιδιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων με τις τρεις (3) χαρακτηριστικές μορφές της, δηλαδή τη χρηματική απόσυρση, τις δόλιες δαπάνες – πληρωμές και τη μη χρηματική απόσυρση. Παράλληλα, εξετάζεται και η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων, τα κίνητρα διάπραξης του αδικήματος αυτού καθώς και οι συνέπειες και οι τρόποι ελέγχου.

Τέλος, προτείνονται ορισμένα μέτρα που έχουν ως σκοπό την πρόληψη, εξιχνίαση και αντιμετώπιση των οικονομικών εγκλημάτων.

Κεφάλαιο 1^ο : Ο ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ-ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΩΝ¹

Ο Κώδικας Δεοντολογίας Λογιστών-Φοροτεχνικών θεσπίστηκε και ψηφίστηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2013. Ο Κώδικας αυτός έχει βασιστεί στο Διεθνή Κώδικα Λογιστών-Φοροτεχνικών και αναλύεται στο παρόν Κεφάλαιο της πτυχιακής εργασίας.

Ο Κώδικας της Ελληνικής Δεοντολογίας έχει ως **Σκοπό (Άρθρο 1)**, τη διασφάλιση της ποιότητας και της διαφάνειας των υπηρεσιών των Λογιστών και Φοροτεχνικών. Έτσι, θα επιτευχθεί η προστασία του ηθικού και επαγγελματικού κύρους και των νομικών δικαιωμάτων τους προς το δημόσιο συμφέρον.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας εφαρμόζεται σε όλους τους Λογιστές-Φοροτεχνικούς. Αυτό ορίζεται στο **Άρθρο 2** του Κώδικα. Καταρχάς, οι διατάξεις Κώδικα εφαρμόζονται σε όλους τους Λογιστές και Φοροτεχνικούς (ελεύθερους επαγγελματίες, μισθωτούς, μέλη ή μη του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας). Οι τελευταίοι οφείλουν να τηρούν όλους τους κανόνες και τις αρχές του Κώδικα, καθώς και τις διατάξεις άλλων νόμων, προεδρικών διαταγμάτων, υπουργικών αποφάσεων και εγκυκλίων.

Οι σημαντικότερες διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας είναι οι εξής :

Στο **Άρθρο 3** του Κώδικα διατυπώνονται οι **Θεμελιώδεις Αρχές Ασκήσεως Επαγγέλματος** του Λογιστή-Φοροτεχνικού, οι οποίες είναι έξι (6). Οι αρχές αυτές είναι :

- **Ακεραιότητα**, δηλαδή να είναι ευθύς και ειλικρινής στις επαγγελματικές και επιχειρηματικές του σχέσεις,
- **Αντικειμενικότητα**, ώστε να μην υπάρχει προκατάληψη, σύγκρουση συμφερόντων και εκμετάλλευση από άλλους.

---

¹ ΦΕΚ Β' 3314, <http://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/17881>, αντλήθηκε στις 24 Δεκεμβρίου 2013.

- **Επαγγελματική επάρκεια και δέουσα προσοχή**, που αφορά τη διατήρηση επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων, ώστε να διασφαλιστεί ότι ο πελάτης ή ο εργοδότης έχει τις σωστές επαγγελματικές ικανότητες (π.χ. στην νομοθεσία, την πράξη και τις τεχνικές).
- **Εχεμύθεια**, η οποία επιβάλλει την τήρηση της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών, οι οποίες θα χρησιμοποιούνται μόνο εάν υπάρχει νομικό ή επαγγελματικό δικαίωμα ή υποχρέωση να γίνει γνωστό για όφελος προσωπικό ή τρίτου.
- **Επαγγελματική συμπεριφορά**, δηλαδή η συμμόρφωση στους κανόνες και τους νόμους.
- **Κοινωνική Υπευθυνότητα**, δηλαδή η άσκηση της επαγγελματικής του δραστηριότητας θα πρέπει να γίνεται με αξιοπιστία για τον πελάτη, το επάγγελμα και το κοινωνικό σύνολο.

Το **Άρθρο 4** του Κώδικα αναφέρεται στους **κινδύνους**, οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν τη συμμόρφωση του Λογιστή-Φοροτεχνικού με τις **θεμελιώδεις αρχές** του Κώδικα. Αναφέρεται και στις **ενέργειες**, οι οποίες πρέπει να γίνουν για να αντιμετωπιστούν οι κίνδυνοι αυτοί.

Οι κίνδυνοι αυτοί χωρίζονται σε πέντε (5) κατηγορίες. Αυτές είναι οι εξής :

1. **Κίνδυνος προσωπικού συμφέροντος** : ο κίνδυνος ότι ένα συμφέρον επηρεάζει αρνητικά την συμπεριφορά του Λογιστή-Φοροτεχνικού.
2. **Κίνδυνος αυτό-αξιολόγησης** : ο κίνδυνος ότι ο Λογιστής-Φοροτεχνικός δεν θα αξιολογήσει σωστά τις ενέργειές του ή άλλου ατόμου.
3. **Κίνδυνος υπεράσπισης** : ο κίνδυνος της μη αντικειμενικότητας του Λογιστή-Φοροτεχνικού (π.χ. όταν ο τελευταίος υπερασπίζεται τον πελάτη ή τον εργοδότη του).
4. **Κίνδυνος εξοικείωσης** : ο κίνδυνος της μακροχρόνιας σχέσης του Λογιστή-Φοροτεχνικού με τον πελάτη ή εργοδότη του (π.χ. μπορεί να επηρεαστεί η αντικειμενικότητα κατά την άσκηση των καθηκόντων του πρώτου).
5. **Κίνδυνος εκφοβισμού** : ο κίνδυνος ότι ο Λογιστής-Φοροτεχνικός δεν θα λειτουργεί αντικειμενικά εξαιτίας των πιέσεων.

Οι **Ενέργειες**, οι οποίες μπορεί να εξαλείψουν ή να μειώσουν τους παραπάνω κινδύνους διακρίνονται σε δύο (2) κατηγορίες. Αυτές είναι οι εξής :

- οι **ενέργειες** που δημιουργούνται από τον επαγγελματισμό, τις νομοθετικές διατάξεις ή κανονισμούς και συγκεκριμένα :
- οι **ενέργειες** στο εργασιακό περιβάλλον.

Σε περίπτωση που ο Λογιστής-Φοροτεχνικός κληθεί να επιλύσει μια σύγκρουση με τις θεμελιώδεις αρχές, θα πρέπει να εξετάσει :

1. τα ουσιώδη πραγματικά περιστατικά,
2. τα ηθικά ζητήματα που εμπλέκονται,
3. τις θεμελιώδεις αρχές που σχετίζονται με το συγκεκριμένο ζήτημα,
4. τις επικυρωμένες εσωτερικές διαδικασίες και
5. τους διάφορους τρόπους δράσης.

Οι **αρχές παροχής των επαγγελματικών υπηρεσιών** αναλύονται γενικότερα στο **Άρθρο 6** του Κώδικα. Σύμφωνα με το Άρθρο αυτό :

1. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός θα πρέπει να παρέχει τις επαγγελματικές υπηρεσίες του, διασφαλίζοντας τη νομιμότητα και εγκυρότητα αυτών. Είναι υποχρεωμένος να τηρεί τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας και τον παρόντα Κώδικα.
2. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός μπορεί να χρησιμοποιεί βοηθούς για τις υπηρεσίες του με δική του ευθύνη. Αυτούς θα πρέπει να τους επιβλέπει και να τους δίνει μόνο τις εργασίες, που μπορούν ικανοποιητικά να φέρουν εις πέρας.
3. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός θα πρέπει να ελέγχει τους κινδύνους που απειλούν τη συμμόρφωση με τις θεμελιώδεις αρχές
4. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός οφείλει :
  - a. να είναι αξιοπρεπής με τους συναδέλφους, τα μέλη των θεσμοθετημένων οργάνων και προς τρίτους.

- β. να ασκεί την επαγγελματική του ιδιότητα χωρίς να θίγει τους άλλους εργαζόμενους.
- γ. να παρέχει τις υπηρεσίες του τηρώντας την Λογιστική-Φορολογική Νομοθεσία
- δ. να φέρνει εις πέρας οποιαδήποτε εργασία του έχει ανατεθεί
- ε. να μην παραπληροφορεί συνεργάτες ή πελάτες του εργοδότη-πελάτη του, τρίτους, θεσμικά ή με εντολή Κρατικά Όργανα, Φορείς καθώς και Δημόσιες Υπηρεσίες. Εάν δεν τηρήσει τα παραπάνω και διακοπεί η έμμισθη ή επαγγελματική σχέση του με τον εργοδότη-πελάτη του, θα πρέπει να ενημερώσει άμεσα το Οικονομικό Επιμελητήριο.
- στ. να μη δυσφημεί πελάτες, συνεργάτες, συναδέλφους και τρίτους. Να μην τους ανταγωνίζεται με αθέμιτα μέσα και να είναι ακριβής ως προς τα επαγγελματικά του προσόντα,.
- ζ. να τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο για υποθέσεις που αφορούν πελάτες και εργοδότες
- η. να μην υπογράφει εργασίες, που να μην καλύπτονται από το οικονομικό Επιμελητήριο
- θ. να εφαρμόζει την ισχύουσα εργατική και ασφαλιστική νομοθεσία
- ι. να προσέχει τις εργασίες της Δημόσιας Διοίκησης και του Οικονομικού Επιμελητηρίου. Να μην καλύπτει καμία παράβαση του Κώδικα.
- κ. να μην προσφέρει υπηρεσίες δωρεάν σε επαγγελματίες, εταιρίες ή ιδιώτες. Επιτρέπεται η δωρεάν παροχή πληροφοριών προς σύζυγο ή συγγενή εξ αίματος ή αγχιστείας (μέχρι τρίτο βαθμό), καθώς και προς Λογιστή-Φοροτεχνικό ή συνταξιούχο (μόνο για δική τους υπόθεση).
- λ. Λόγω εκτάκτου συμβάντος, εάν δεν μπορεί να εξυπηρετήσει τους πελάτες του, οφείλει να απευθυνθεί σε Λογιστή-Φοροτεχνικό ίδιας τάξης.

Το **Άρθρο 7** του Κώδικα αναφέρεται στις θεμελιώδεις αρχές της **Ανεξαρτησίας και Αντικειμενικότητας**. Βάσει του άρθρου αυτού :

- Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός οφείλει να ασκεί το έργο του κατά τρόπο αντικειμενικό.

- Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός απαγορεύεται να συμπράττει σε φοροδιαφυγή. Εάν εντοπίσει παρανομίες οφείλει να διακόψει σύντομα τη συγκεκριμένη εργασία.
- Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός οφείλει να σταματήσει άμεσα τη συνεργασία με τον πελάτη-εργοδότη του, εάν διαπιστώσει παραβάσεις.
- Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός θα πρέπει να τηρεί κάποιους κανόνες, έτσι ώστε να εξασφαλίζει την ανεξαρτησία και αντικειμενικότητά του. Αυτοί είναι οι εξής :
  1. Να μην εκτελεί εργασία χωρίς τα απαραίτητα δικαιολογητικά και αποδείξεις.
  2. Να μην αποφασίζει ο ίδιος σε θέματα μη αρμοδιότητάς του.
  3. Να συνεργάζεται με φορολογικές ή άλλες κρατικές αρχές. Επίσης, να βοηθάει σε κάθε έλεγχο που δέχεται η Επιχείρηση-Πελάτης-Εργοδότης του.
  4. Να τηρεί τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις καθώς και το «ασυμβίβαστο» του επαγγέλματος.
  5. Να καταγγέλλει στην Επιτροπή Τηρήσεως Δεοντολογίας του Οικονομικού Επιμελητηρίου οποιονδήποτε λειτουργεί ενάντια στον παρόντα Κώδικα και εξασκεί το επάγγελμα ευκαιριακά και δίχως ταυτότητα.
  6. Να τοποθετεί την υπογραφή και σφραγίδα του σε κάθε έντυπο που καταρτίζει.
  7. Να μην δωροδοκείται.
  8. Να μην δέχεται από επιχειρήσεις που είναι υπεύθυνος να τις καλύψει Λογιστικά-Φοροτεχνικά, να συμμετέχει στο μετοχικό τους κεφάλαιο και στην διοίκηση επιχειρήσεων.
  9. Να μην θέλει πελάτης του να μπει εγγυητής σε δάνειο που πήρε ο Λογιστής-Φοροτεχνικός ή πρόσωπο της οικογένειάς του.
  10. Να μην επηρεάζεται από φιλικές ή οικογενειακές σχέσεις.
- Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός οφείλει να είναι ανεξάρτητος και να λειτουργεί με αμεροληψία και αντικειμενικότητα για την άσκηση των καθηκόντων του.

Σύμφωνα με το **Άρθρο 8** του Κώδικα η **Εχεμύθεια** αποτελεί μια από τις θεμελιώδεις αρχές του επαγγέλματος του Λογιστή-Φοροτεχνικού. Ειδικότερα :

1. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός και κάθε υπάλληλος ή συνεργάτης του θα πρέπει να τηρεί το «απόρρητο» του επαγγέλματος, εκτός αν επιβάλλει ο νόμος το αντίθετο.
2. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός δεν θα πρέπει να χρησιμοποιεί πληροφορίες για προσωπικό του όφελος ή τρίτων ή ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, παρά μόνο όταν βρίσκεται σε δικαστήριο ή ενώπιον των Πειθαρχικών οργάνων του Οικονομικού Επιμελητηρίου.
3. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός θα πρέπει να τηρεί το «απόρρητο» του επαγγέλματος και μετά την λήξη των επαγγελματικών του υπηρεσιών για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο.
4. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός θα πρέπει να ενημερώνει τους βοηθούς και συνεργάτες του για την τήρηση του επαγγελματικού «απορρήτου».

Βάση του **Άρθρου 9** του Κώδικα ο Λογιστής-Φοροτεχνικός οφείλει να τηρεί τη σχετική με την **εργασία** του **νομοθεσία**. Επίσης, οφείλει να ενημερώνεται για όλες τις νομοθετικές αλλαγές και για την δια βίου εκπαίδευση του.

Η **ευθύνη** του Λογιστή-Φοροτεχνικού διατυπώνεται στο **Άρθρο 10** του Κώδικα. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός ευθύνεται για κάθε ζημιά που έχει προκαλέσει στον πελάτη του.

Ο τρόπος με τον οποίο ο Λογιστής-Φοροτεχνικός επιτρέπεται να **διαφημίσει** τις υπηρεσίες του καθορίζεται στο **Άρθρο 11**. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό :

α. Επιτρέπεται η προβολή, δημοσιοποίηση και προώθηση της επαγγελματικής δραστηριότητας των νομίμως ασκούντων Λογιστών-Φοροτεχνικών.

β. Επιτρέπεται η δημοσίευση και κυκλοφορία επαγγελματικών καταχωρήσεων.

γ. Αυτή η προβολή ή δημοσιοποίηση των υπηρεσιών των Λογιστών-Φοροτεχνικών δεν πρέπει :

- να είναι αθέμιτη,
- να είναι με ανακρίβειες, λάθος στοιχεία ή παραπλανητική,
- να έχει αναφορές ή συγκρίσεις με άλλους Λογιστές-Φοροτεχνικούς,

- να διαθέτει τα ονόματα των πελατών.

Κατόπιν το **Άρθρο 12** αναφέρεται στις **σχέσεις του Λογιστή-Φοροτεχνικού με συναδέλφους, Ελεγκτικούς Φορείς και λοιπούς Φορείς του Δημοσίου.**

1. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός οφείλει να είναι ευγενικός, ειλικρινής και να ενεργεί με εκτίμηση σε σχέση με τους συναδέλφους του. Παράλληλα, θα πρέπει ο καθένας τους να υποστηρίζει τα νόμιμα δικαιώματά του.

2. Οι Λογιστές-Φοροτεχνικοί θα πρέπει να σέβονται τους υπαλλήλους που εργάζονται σε υπηρεσίες ή υπουργεία ή ως Δημόσιοι Λειτουργοί. Το ίδιο ισχύει και για τους εκπρόσωπους της Δημόσιας Διοίκησης. Για κάθε παραβίαση της αρχής αυτής, ενημερώνεται το Οικονομικό Επιμελητήριο. Εάν η παραβίαση πραγματοποιήθηκε από Λογιστή-Φοροτεχνικό, η Επιτροπή Τηρήσεως Δεοντολογίας του Οικονομικού Επιμελητηρίου επιβάλλει κυρώσεις. Εάν συνέβη από δημόσιο υπάλληλο ή λειτουργό η Επιτροπή Τηρήσεως Δεοντολογίας αναφέρει το γεγονός στην Κεντρική Διοίκηση του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (Ο.Ε.Ε.), που θα προβεί στις απαραίτητες ενέργειες.

3. Όταν ο Λογιστής-Φοροτεχνικός χρησιμοποιεί άλλο συνάδελφό του (σπάνια ή συχνά) για την εκπλήρωση των εργασιών του (μερικών ή όλων) θα πρέπει :

- Να συμπεριφέρεται προς αυτόν με συναδερφικούς και ισότιμους τρόπους.
- Να συνεργάζεται μαζί του με συναδελφικότητα, ευγένεια και κατανόηση, να μη προσβάλλει την ατομική και επαγγελματική του ταυτότητα.
- Να καταβάλλει εγκαίρως την αμοιβή που συμφωνήθηκε.

Υποχρέωση δε του Λογιστή-Φοροτεχνικού, βάσει του **Άρθρου 13** είναι τα εξής :

A. Απαγορεύεται ο Λογιστής-Φοροτεχνικός να υποβαθμίζει το επιστημονικό και επαγγελματικό κύρος του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (Ο.Ε.Ε.), προφορικώς ή γραπτώς. Ειδικότερα :

B. Επιτρέπεται να ενημερώσει άμεσα για τυχόν αξιόποινες πράξεις ή παραβιάσεις του παρόντος Κώδικα από συναδέλφους ή τρίτους.

Τέλος τα Άρθρα 14, 15 και 16 του Κώδικα αναφέρονται στις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παράβασης του Κώδικα και ειδικότερα στις διοικητικές κυρώσεις, καθώς και στα όργανα επιβολής των κυρώσεων αυτών.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας των Λογιστών-Φοροτεχνικών

Σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Κώδικα, τα θέματα που δεν αναφέρονται σ' αυτόν συμπληρώνονται με τον Κώδικα Δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών-Φοροτεχνικών.²

---

² Κώδικας δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (IFAC), <http://elg-v.blogspot.gr/2010/10/k-ifac.html>, αντλήθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2010.

Κεφάλαιο 2^ο : ΜΗ ΑΞΙΟΠΟΙΝΕΣ ΑΝΤΙΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΕΣ

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗ-ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟΥ

Ο Κώδικας Δεοντολογίας Λογιστών-Φοροτεχνικών περιέχει διατάξεις, οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται. Σε περίπτωση μη τήρησης των διατάξεων αυτών, η συμπεριφορά του Λογιστή-Φοροτεχνικού χαρακτηρίζεται ως αντιδεοντολογική.

Αυτή η αντιδεοντολογική συμπεριφορά δεν αποτελεί πάντοτε συνάμα και αξιόποινη πράξη. Με τον όρο αξιόποινη πράξη εννοούμε την παράνομη πράξη για την οποία επιβάλλεται ποινή βάσει του Ποινικού Δικαίου.

Οι μη αξιόποινες αντιδεοντολογικές συμπεριφορές, ναι μεν αποτελούν ήπια παραβίαση του Κώδικα Δεοντολογίας και δεν επισύρουν κάποια ποινή, αλλά δημιουργούν μεγάλο πρόβλημα στις σχέσεις του Λογιστή-Φοροτεχνικού με τους πελάτες του, τον εργοδότη του, τους συναδέλφους του και το κράτος. Για το λόγο αυτό επισύρουν τις εκάστοτε προβλεπόμενες από το νόμο διοικητικές κυρώσεις.

1. Περιπτώσεις μη αξιόποινων αντιδεοντολογικών συμπεριφορών ενός Λογιστή-Φοροτεχνικού, οι οποίες συνίστανται στην παραβίαση ορισμένων αρχών του Κώδικα Δεοντολογίας είναι οι παρακάτω :

- Να μην είναι ευθύς και ειλικρινής σε όλες τις επαγγελματικές και επιχειρηματικές του σχέσεις.
- Να επιτρέπει την προκατάληψη, σύγκρουση συμφερόντων και αρνητική επιρροή άλλων, αγνοώντας την επαγγελματική ή εμπορική κρίση.
- Να μην καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διατήρηση των επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων.
- Να συμπεριφέρεται με τρόπο που απαξιώνει το επάγγελμα.
- Να μην ασκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα με αξιοπιστία και κοινωνική ευθύνη απέναντι στο επάγγελμα, τον πελάτη και το κοινωνικό σύνολο.

- Να μην είναι αξιοπρεπής με τους συναδέλφους, τα μέλη των θεσμοθετημένων οργάνων και προς τρίτους.
- Να ασκεί την επαγγελματική του ιδιότητα με τρόπο που θίγει τους άλλους εργαζόμενους.
- Να εγκαταλείπει χωρίς λόγο κάποια εργασία που του έχει ανατεθεί εκθέτοντας συνεργάτες, πελάτες και εργοδότες.
- Να παραπληροφορεί τους συνεργάτες, τους πελάτες ή τον εργοδότη του.
- Να προσβάλλει πελάτες, συνεργάτες, συναδέλφους και τρίτους.
- Να μην δίνει σημασία στις οδηγίες και τις κατευθύνσεις της Δημόσιας Διοίκησης και του Οικονομικού Επιμελητηρίου.
- Σε περίπτωση αδυναμίας συνέχισης της εργασίας του, να αναλαμβάνει υποθέσεις συναδέλφων που δεν μπορεί να χειριστεί.
- Να παρέχει πληροφορίες όταν βρίσκεται σε σύνταξη.
- Η μη αντικειμενική και ανεξάρτητη άσκηση ενός Λογιστικού-Φοροτεχνικού έργου και η συνέχιση μιας λογιστικής εργασίας, παρά τη διαπίστωση σοβαρών παρατυπιών.
- Η ανάληψη μιας λογιστικής εργασίας παρά την αδυναμία παροχής μιας έντιμης και αμερόληπτης γνώμης.
- Το να αποφασίζει ο λογιστής σε θέματα που είναι εκτός αρμοδιότητάς του.
- Η μη συνεργασία με τις φορολογικές ή κρατικές αρχές και η μη συνδρομή του στην διεξαγωγή κάθε είδους ελέγχου.
- Το να μην καταγγέλλει στην Επιτροπή Τηρήσεως Δεοντολογίας του Οικονομικού Επιμελητηρίου κάθε τρίτο που λειτουργεί ενάντια στον κώδικα και που εξασκεί το επάγγελμα εποχιακά χωρίς επαγγελματική ταυτότητα ή παρανόμως.
- Να δέχεται δώρα ή φιλοξενία μεγάλης αξίας με κίνδυνο να επηρεαστεί η αντικειμενικότητά του.

- Να συμμετέχει στο εταιρικό ή μετοχικό κεφάλαιο ή στη διοίκηση επιχειρήσεων στις οποίες είναι υπεύθυνος για τη λογιστική ή φοροτεχνική τους κάλυψη, ενώ υπάρχει κίνδυνος κλονισμού της ανεξαρτησίας ή αντικειμενικότητάς του.
- Η αποδοχή του Λογιστή-Φοροτεχνικού, να μπει πελάτης του εγγυητής σε δάνειο, που χορηγήθηκε στον ίδιο ή στην οικογένειά του.
- Το να επιτρέπει στις φιλικές ή οικογενειακές σχέσεις να επηρεάζουν την ποιότητα των υπηρεσιών του και την ανεξαρτησία του.

2. Ο Λογιστής-Φοροτεχνικός πρέπει να φροντίζει για την ποιοτική επάρκεια των Λογιστικών και Φοροτεχνικών εργασιών που παρέχει. Σε περίπτωση που δεν τηρεί την υποχρέωσή του, αυτή η συμπεριφορά του χαρακτηρίζεται ως αντιδεοντολογική. Τέτοιες περιπτώσεις είναι οι εξής:

- Η έλλειψη ενημέρωσης για τις νομοθετικές αλλαγές που αφορούν το επάγγελμά του (π.χ. η μη παρακολούθηση σεμιναρίων που προσφέρει το Οικονομικό Επιμελητήριο).
- Το να μην παραπέμπει τον πελάτη του σε άλλο συνάδελφο σε περίπτωση που δεν μπορεί να εξυπηρετήσει λόγω φόρτου εργασίας ή έλλειψης προϋποθέσεων.

3. Οι σχέσεις μεταξύ συναδέλφων, ελεγκτικών φορέων και λοιπών φορέων του δημοσίου και του Λογιστή-φοροτεχνικού θα πρέπει να είναι ειλικρινείς. Κάθε αντιδεοντολογική συμπεριφορά σ' αυτές τις σχέσεις φέρνει άσχημα αποτελέσματα. Περιπτώσεις αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς είναι οι εξής:

- Η έλλειψη ευγένειας, ειλικρίνειας και εκτίμησης έναντι των συναδέλφων του.
- Η έλλειψη σεβασμού προς τους δημοσίους υπαλλήλους.
- Η έλλειψη συναδελφικότητας προς τους άλλους λογιστές τους οποίους χρησιμοποιεί ο λογιστής-φοροτεχνικός για τη διεκπεραίωση των εργασιών του. Δηλαδή, η συμπεριφορά χωρίς ισοτιμία, η συνεργασία χωρίς ευγένεια και κατανόηση, η προσβολή της επαγγελματικής και ατομικής αξιοπρέπειας, η μη καταβολή της συμφωνηθείσας αμοιβής, η απασχόληση σε μη λογιστικά ή φοροτεχνικά καθήκοντα.³

---

³ ΦΕΚ Β' 3314, <http://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/17881>, αντλήθηκε στις 24 Δεκεμβρίου 2013.

Κεφάλαιο 3^ο : ΑΞΙΟΠΟΙΝΕΣ ΑΝΤΙΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΕΣ

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗ-ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΑΙ

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται οι περιπτώσεις συμπεριφοράς του Λογιστή-Φοροτεχνικού, που αφενός είναι αντιδεοντολογικές, αφετέρου είναι αξιόποινες καθώς αυτές παραβιάζουν τόσο τον Κώδικα Δεοντολογίας όσο και τις διατάξεις του Ποινικού Δικαίου.

Στην κατηγορία αυτή υπάγονται και τα λεγόμενα «οικονομικά εγκλήματα», τα οποία είναι δυνατόν να διαπράξει ένας Λογιστής-Φοροτεχνικός.

1) Οικονομικά Εγκλήματα

Η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη και ανάπτυξη του διαδικτύου προσφέρει ευκαιρίες για τη διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων. Σε μία κοινωνία όπου το χρήμα αναμφισβήτητα είναι δελεαστικό για αρκετούς ανθρώπους, οι οποίοι για να το αποκτήσουν προσφεύγουν ακόμη και σε παράνομες πράξεις, όπως η φοροδιαφυγή, το λαθρεμπόριο, οι απάτες του οικονομικού περιεχομένου κλπ., τα οικονομικά εγκλήματα αποτελούν υποθέσεις με τις οποίες η Δικαιοσύνη ασχολείται καθημερινά.⁴

Το οικονομικό έγκλημα περιλαμβάνει μια μεγάλη κατηγορία αδικημάτων που έχουν σχέση με το χρήμα. Η νομοθετική του ρύθμιση περιλαμβάνεται, εκτός από τον ποινικό κώδικα, και σε διάσπαρτους ποινικούς νόμους. Τα νομοθετήματα και εγκλήματα αυτά αφορούν τον ανταγωνισμό, το απόρρητο, τη δωροληψία (διαφθορά), τη δωροδοκία, την επιταγή, τις εταιρίες, τους καταχραστές του Δημοσίου, τη λαθρεμπορία, τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, το περιβάλλον, την πνευματική ιδιοκτησία, τα προσωπικά δεδομένα, τα φορολογικά αδικήματα, τα χρέη προς το Δημόσιο, τις χρηματιστηριακές συναλλαγές, απάτες, υπεξαίρεσεις, φοροδιαφυγή, ξέπλυμα χρήματος κτλ.. Τα παραπάνω εγκλήματα δεν είναι εύκολα ανιχνεύσιμα και πολλές φορές δεν καταγράφονται

---

⁴ Προβατάς Σ. (Οικονομικά Εγκλήματα), <http://www.provataslaw.gr/οικονομικα-εγκληματα>, αντλήθηκε στις 10 Απριλίου του 2013.

λόγω των σοβαρών οικονομικών παρενεργειών τους. Άρα, τα φαινόμενα αυτά απειλούν τόσο τον ιδιωτικό όσο και το δημόσιο τομέα.⁵

Είναι φανερό ότι η δημιουργία αυτής της ξεχωριστής κατηγορίας εγκλημάτων βοήθησε να εντοπισθεί μια νέα μορφή εγκληματικότητας σχετική με την οικονομική ανάπτυξη και την καταναλωτική κοινωνία, μια εγκληματικότητα που συνεπάγεται πολύπλευρη ζημία. Αν και δεν είναι γνωστή η ακριβής έκταση των οικονομικών εγκλημάτων (αφού είναι μεγάλος ο αριθμός τους) είναι γενικώς γνωστό ότι ζημιώνουν σημαντικά την κοινωνία. Το υψηλό κόστος των εγκλημάτων αυτών περιλαμβάνει αφενός πολύ μεγαλύτερα χρηματικά ποσά και αφετέρου πολλά θύματα που εμπλέκονται στα οικονομικά απ' ότι στα συνηθισμένα εγκλήματα. Ακόμη, το κοινωνικό τους κόστος είναι μεγάλο, αφού τα εγκλήματα αυτά εξευτελίζουν θεσμούς και άτομα.⁶

Υπάρχει πληθώρα οικονομικών εγκλημάτων, τα οποία διαπράττονται από Λογιστές – Φοροτεχνικούς και τούτο διότι ένας Λογιστής έχει άμεση πρόσβαση στα οικονομικά στοιχεία και βιβλία μιας εταιρείας και έτσι είναι εξαιρετικά εύκολο γι' αυτόν εάν θέλει να αλλοιώσει-παραποιήσει τα στοιχεία αυτά ή να προβεί στη διάπραξη άλλων οικονομικών εγκλημάτων, όπως για παράδειγμα : κλοπή εις βάρος του εργοδότη, υπερχρέωση ενός εξωτερικού ελεγκτή σε βάρος του πελάτη του, λογιστικές αδικίες, χρηματιστηριακά κέρδη από εσωτερική ενημέρωση, εξασφάλιση συμβάσεων με δωροδοκίες, χρέωση για υπηρεσίες που δεν προσφέρθηκαν και για εργασίες που δεν πραγματοποιήθηκαν με τη χρήση ψεύτικων εταιριών, χρέωση προσωπικών και υπηρεσιών του υπαλλήλου στην εταιρεία, δημιουργία καρτέλ ελέγχου των τιμών για μεγιστοποίηση των κερδών σε μια εταιρεία ή εργαζομένων που δεν υφίστανται με στόχο τη μισθολογική απάτη.⁷

Ως προς τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των οικονομικών εγκλημάτων, οι επιχειρήσεις οφείλουν πέρα από τους εσωτερικούς ελέγχους, να εφαρμόσουν ένα σύστημα εποπτείας και μία σχέση εμπιστοσύνης με τους υπαλλήλους-Λογιστές τους, δίνοντας κίνητρα

---

⁵ Πολυχρόνη Μ. και Ζαμπούκης Γ. και Σωτηριάδης Σ. Οικονομικά Εγκλήματα. 2013, <http://corpus-juris.gr/oikonomiko-egklima.html>, αντλήθηκε στις 12 Μαΐου του 2013.

⁶ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 27-33, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁷ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 25, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

για σωστή διαγωγή και συμμόρφωση και να προσδιορίσουν τις κυρώσεις για τους ενδεχόμενους δράστες ανεξάρτητα από τη θέση που κατέχουν.⁸

Η ψυχολογία του εγκληματία διαφοροποιείται από άτομο σε άτομο. Κάθε άνθρωπος μπορεί να θεωρηθεί τίμιος, αλλά στην πορεία της ζωής του μπορεί να διαπράξει απάτη (ανάλογα με την εξέλιξη της συμπεριφοράς του). Ακόμη, παρατηρούμε πως η απάτη δεν εμφανίζεται στις κατώτερες τάξεις μόνο, αλλά εμφανίζεται και στις μεσαίες ή ανώτερες. Μέσα από έρευνες που έχουν σημειωθεί, απάτες δημιουργούνται από άνδρες, ηλικίας 36-50 ετών με υψηλό ποσοστό εκπαίδευσης, άτομα εμπιστοσύνης και ικανότητα να καταλαβαίνουν λογιστικά συστήματα, διαθέτουν καλή κοινωνική θέση καθώς και ψυχική υγεία. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι λογιστές που διαπράττουν οικονομικά εγκλήματα είναι συνήθως υπάλληλοι της εταιρείας-θύματος.⁹

Υπάρχουν κάποιες «τεχνικές εκλογίκευσης» με τις οποίες οι δράστες προσπαθούν να δικαιολογήσουν το οικονομικό έγκλημα που έχουν διαπράξει. Μέσω αυτών των τεχνικών οι δράστες πιστεύουν πως δεν είναι έγκλημα αυτό που κάνουν, διότι η εταιρεία διαθέτει πολλά χρήματα, δεν έχουν πάρει αύξηση και απεχθάνονται την εργασία τους.¹⁰

Στη συνέχεια παρατίθενται διάφορες θεωρίες μέσα από έρευνες που έχουν πραγματοποιήσει διάφοροι διεθνείς ανθρωπολόγοι και εγκληματολόγοι, οι οποίες βρίσκουν εφαρμογή και στα οικονομικά εγκλήματα που διαπράττουν οι Λογιστές-Φοροτεχνικοί :

1. Οι Thomas και Gibson αναφέρουν ότι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις είναι πιο εύκολο να βρεθούν θύματα οικονομικού εγκλήματος. Οι πιο γνωστές επαγγελματικές απάτες είναι η ιδιοποίηση περιουσιακών στοιχείων και η διαφθορά.
2. Το κίνητρο των οικονομικών εγκλημάτων αναφέρεται στις ανάγκες που έχει ο άνθρωπος στην διάρκεια της ζωής του σύμφωνα με τον Abraham Maslow. Αυτές είναι ανάγκες είναι οι φυσιολογικές, ασφαλείας, αγάπης/ ύπαρξης, εκτίμησης και πραγμάτωσης.
3. Οι Loebbecke J.K., Eining M.M. και Willingham J.J. υποστηρίζουν πως θα πρέπει να υπάρχουν «συνθήκες» μέσα στην εταιρεία που να παρέχουν την «ευκαιρία», τα «κίνητρα»

---

⁸ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 49, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁹ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 38-40, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

¹⁰ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 50, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

και τις «στάσεις» ανάμεσα στις παραβάσεις, οι οποίες επιτρέπουν σε κάποιον να διαπράξει απάτη.¹¹

4. Ο Kaiser και άλλοι ερευνητές θεωρούν πως τα οικονομικά εγκλήματα, είναι δυνατό να καταταγούν σε τέσσερις ομάδες σύμφωνα με το αγαθό που απαιτεί προστασία :

1. Προστασία της εθνικής οικονομίας και της οικονομίας των επιχειρήσεων : εγκλήματα κατά των τραπεζών και του χρηματιστηρίου, σχετικά με το σύστημα των πιστώσεων, τις ασφάλειες, τον ελεύθερο ανταγωνισμό, τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας και σημάτων.
2. Προστασία του δημοσιονομικού τομέα : εγκλήματα σχετικά με τη φορολογία, τον κώδικα του τελωνείου, απάτη ως προς τις χρηματοδοτήσεις, δωροδοκία και δωροληψία.
3. Προστασία του κοινωνικού συνόλου : παραβάσεις διατάξεων σχετικών με την προστασία της νεότητας και της εργασίας, την κοινωνική ασφάλιση και γενικά εγκλήματα σχετικά με την προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος.
4. Προστασία των αντισυμβαλλομένων και καταναλωτών : απάτη και τοκογλυφία.¹²

5. Αρκετοί ερευνητές και μελετητές έχουν ασχοληθεί με πολλές μορφές οικονομικού εγκλήματος (π.χ. απάτη). Αρκετές μελέτες και έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί για το θέμα της απάτης, προσπαθούν να προσδιορίσουν το παράπλευρο κόστος της. Ο Levi M. και ο Burrows J. ανέφεραν το 2005 ότι στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Η.Π.Α.) υπήρξαν διάφορες ζημίες, οι οποίες δεν περιλαμβάνουν το κόστος απομάκρυνσης των περιστατικών απάτης και αντιμετώπισης. Στις παραπάνω περιπτώσεις, θεωρείται πως ανεξάρτητα από το ποσό της απάτης μπορεί να υπάρξει και ένα κόστος για το κράτος και τους φορολογουμένους. Επομένως, δεν υπάρχει κάποια σύγκριση ανάμεσα στα ποσά της απάτης και στο πραγματικό της κόστος για το δημόσιο.¹³

6. Όπως αναφέρει ο Tori K. το 2005 : «οι περισσότερες πλευρές απαιτούν ένα δίκαιο και αποτελεσματικό σύστημα ποινικής δίωξης και τιμωρίας, στο οποίο οι εγκληματίες

---

¹¹ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 44-47, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

¹² Προβατάς Σ. Οικονομικά Εγκλήματα. 2013, <http://www.provataslaw.gr/οικονομικα-εγκληματα>, αντλήθηκε στις 10 Απριλίου του 2013.

¹³ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 29-30, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

αντιμετωπίζουν τις συνέπειες των πράξεών τους, αλλά θέλουν επίσης και ένα οικονομικό σύστημα στο οποίο οι φορολογούμενοι δεν επιβαρύνονται με τη χρηματοδότηση αναποτελεσματικών προγραμμάτων που μειώνουν ελάχιστα την εγκληματικότητα». Σε αυτές τις έρευνες καταπολέμησης της απάτης μπορούν να βοηθήσουν και νέοι Λογιστές ως μάρτυρες και συγκεντρώνοντας στοιχεία, γεγονός που έχει γίνει στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Αυστραλία και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Η.Π.Α.). Έτσι, οι υποθέσεις εξετάζονται πιο γρήγορα στα δικαστήρια.¹⁴

7. Σε διεθνές επίπεδο καταγράφεται μία σειρά προσπαθειών για ευαισθητοποίηση ιδιωτών και επιχειρήσεων στα οικονομικά εγκλήματα και ιδιαίτερα στην αντιμετώπιση της απάτης. Παγκόσμια έρευνα του ελεγκτικού οίκου Price Warehouse Coopers (Global Economic Survey) αποκάλυψε ότι παρά τις ρυθμίσεις και τους μηχανισμούς, για έλεγχο των επενδύσεων στις επιχειρήσεις, η απάτη παραμένει ένα από τα πιο σοβαρά οικονομικά προβλήματα παγκοσμίως. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι η πραγματική θέση του οικονομικού εγκλήματος παραμένει απροσδιόριστη. Σε πολλές χώρες μάλιστα, μία στις δύο επιχειρήσεις έχει πέσει θύμα οικονομικού εγκλήματος.¹⁵

2) Χαρακτηριστικά των οικονομικών εγκλημάτων

Σύμφωνα με τον Croall H., τα οικονομικά εγκλήματα διαθέτουν επτά (7) χαρακτηριστικά αλληλένδετα μεταξύ τους για το πώς επηρεάζουν το Λογιστή-Φοροτεχνικό. Αυτά εξηγούνται παρακάτω :

1. Μικρή ορατότητα : όταν οι παραβάτες βρίσκονται στον τόπο του εγκλήματος και προσπαθούν να κρύψουν τις ενέργειές τους.
2. Πολυπλοκότητα : όταν υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για το που έγινε το έγκλημα.
3. Διάχυση ευθυνών : όταν είναι δύσκολο να ανακαλυφθεί ποιος διέπραξε το έγκλημα.

---

¹⁴ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 32, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

¹⁵ PwC : PricewaterhouseCoopers. Παγκόσμια Έρευνα για το Οικονομικό Έγκλημα. 2009, http://www.pwc.com/en_GR/gr/surveys/assets/gecs2011.pdf, αντλήθηκε στις 12 Μαΐου του 2013.

4. Διάχυση θυματοποίησης, συμβαίνει συχνά όταν σ' ένα έγκλημα «λευκού κολάρου» δεν μπορεί να προσδιοριστεί το θύμα.
5. Δύσκολη διερεύνηση και επιτυχής δίωξη
6. Επιεικείς ποινές επιβάλλονται συχνά σε παραβάτες εγκλημάτων «λευκού κολάρου».
7. Ασαφείς νόμοι έχουν συχνά το αποτέλεσμα να είναι μικρό το ποσοστό των εγκλημάτων «λευκού κολάρου», στα οποία γίνεται έρευνα, δίωξη και καταδίκη.¹⁶

3) Τα οικονομικά εγκλήματα του Λογιστή-Φοροτεχνικού σύμφωνα με τον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα¹⁷

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω οι αντιδεοντολογικές συμπεριφορές του λογιστή-φοροτεχνικού που είναι συνάμα αξιόπινες τιμωρούνται με βάση το ποινικό δίκαιο. Στο σημείο αυτό παρατίθενται ορισμένα από τα άρθρα του ελληνικού ποινικού κώδικα, τα οποία τιμωρούν τις αντίστοιχες αξιόπινες συμπεριφορές ενός λογιστή. Τα άρθρα αυτά έχουν ως εξής :

1. Πλαστογραφία (Άρθρο 216)

1. Όποιος καταρτίζει πλαστό ή νοθεύει έγγραφο με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του άλλον σχετικά με γεγονός που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες τιμωρείται με Φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Η χρήση του εγγράφου από αυτόν θεωρείται επιβαρυντική περίπτωση.
2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος για τον παραπάνω σκοπό εν γνώσει χρησιμοποιεί πλαστό ή νοθευμένο έγγραφο.

---

¹⁶ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 37-38, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

¹⁷ Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1951)/ Ποινικός Κώδικας, <http://www.ministryofjustice.gr/site/kodikos>, αντλήθηκε στις 15 Αυγούστου του 2013.

Αν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων (παράγραφοι 1 - 2) σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον τιμωρείται με Κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, «εάν το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνουν το ποσό των 120.000 €». Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο υπαίτιος που διαπράττει πλαστογραφίες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνουν το ποσό των 30.000 €.

Παράδειγμα : Η πλαστογράφηση απόρρητων οικονομικών εγγράφων από το Λογιστή-Φοροτεχνικό για δικό του όφελος.

2. Παθητική δωροδοκία (Άρθρο 235)

1. Υπάλληλος, ο οποίος, κατά παράβαση των καθηκόντων του ζητεί ή λαμβάνει, άμεσα ή με τη μεσολάβηση τρίτου, για τον εαυτό του ή για τρίτο, ωφελήματα οποιασδήποτε φύσης ή δέχεται υπόσχεση τούτων, για ενέργεια ή παράλειψη του μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, που ανάγεται στα καθήκοντα του ή αντίκειται σε αυτά, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, καθώς και υποχρεωτική χρηματική ποινή ίση με το πενηκονταπλάσιο του ωφελήματος και μέχρι το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ. Σε περίπτωση ωφελήματος μη αποτιμητού σε χρήμα, η χρηματική ποινή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ ούτε ανώτερη από εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ.

2. Αν η αξία των ωφελημάτων υπερβαίνει το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ ή αν ο δράστης έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου του Υπουργείου Οικονομικών επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών, καθώς και υποχρεωτική χρηματική ποινή, η οποία δεν μπορεί να είναι κατώτερη από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ ούτε ανώτερη από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.

3. Δεν συνιστά δωροδοκία η απλή υλική παροχή προς έκφραση ευγνωμοσύνης.

Παράδειγμα : Η δωροδοκία ενός Λογιστή-Φοροτεχνικού από κάποιον τρίτο για απόκρυψη στοιχείων αποτελεί ποινικό αδίκημα.

3. Κλοπή (Άρθρο 372)

Όποιος αφαιρεί ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα από την κατοχή άλλου με σκοπό να το ιδιοποιηθεί παράνομα, τιμωρείται με Φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και αν το αντικείμενο της Κλοπής είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας με Φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

Παράδειγμα : Η κλοπή ορισμένων αντικειμένων από έναν Λογιστή-Φοροτεχνικό θεωρείται ποινικό αδίκημα.

4. Διακεκριμένες περιπτώσεις κλοπής (Άρθρο 374)

Η Κλοπή τιμωρείται με Κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών :

- η πράξη τελέστηκε από πρόσωπο που διαπράττει κλοπές ή ληστείες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή
- αν η συνολική αξία των αντικειμένων της Κλοπής υπερβαίνει το ποσό των 120.000 € ή
- αν η Κλοπή τελέστηκε από δύο ή περισσότερους που είχαν ενωθεί για να διαπράττουν κλοπές ή ληστείες.

Η ηπιότερη ποινή κλοπή είναι η «κλοπή ευτελούς αξίας» που τιμωρείται τουλάχιστον έως έξι (6) έτη φυλάκισης ή με επιβολή χρηματικής ποινής. Επίσης, εάν κριθεί από το δικαστήριο πως έγινε από κάποια ανάγκη μπορεί να μην επιβληθεί και καμία ποινή.

Παράδειγμα : Εάν ο Λογιστής-Φοροτεχνικός κλέψει αντικείμενα υψηλής αξίας.

5. Εκβίαση (Άρθρο 385)

Όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις του άρθρου 380, με σκοπό να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος, εξαναγκάζει κάποιον με βία ή με Απειλή σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή από την οποία επέρχεται ζημία στην περιουσία του εξαναγκαζόμενου ή άλλου τιμωρείται:

α) σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 380, παράγ. 1 και 2, αν η πράξη τελέστηκε με σωματική βία εναντίον προσώπου ή με απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής.

β) αν ο υπαίτιος μεταχειρίστηκε βία ή Απειλή βλάβης της επιχείρησης, του επαγγέλματος, του λειτουργήματός του, ή άλλης δραστηριότητας που ασκεί ο εξαναγκαζόμενος ή άλλος ή προσφέρθηκε να παρέχει ή παρέχει προστασία για την αποτροπή πρόκλησης τέτοιας βλάβης από τρίτον τιμωρείται με Φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και δεν επιτρέπεται μετατροπή ή αναστολή της ποινής. Αν τις παραπάνω πράξεις τέλεσε πρόσωπο που διαπράττει τέτοιες πράξεις κατά συνήθεια ή κατ' επάγγελμα, τιμωρείται με Κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

γ) σε κάθε άλλη περίπτωση τιμωρείται με Φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

Παράδειγμα : Εάν ο Λογιστής-Φοροτεχνικός απειλήσει με τη βία άλλον συνάδελφό του ή πελάτη του για χρήματα, τότε θα τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 380 ΠΚ.

6. Απάτη (Άρθρο 386)

1. Όποιος με σκοπό να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων τιμωρείται με Φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και αν η ζημία που προπονήθηκε είναι ιδιαίτερα μεγάλη, με Φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 72 για το κατάστημα εργασίας εφαρμόζονται και εδώ.

3. Επιβάλλεται Κάθειρξη μέχρι δέκα ετών:

α) αν ο υπαίτιος διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνουν το ποσό των 30.000 ευρώ ή

β) αν το περιουσιακό όφελος ή η προηγηθείσα ζημία υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 €.

Παράδειγμα : Εάν ένας Λογιστής-Φοροτεχνικός εξαπατάει αρκετά συχνά του πελάτες του ως προς τις δηλώσεις ακινήτων.

7. Απάτη με υπολογιστή (Άρθρο 386^Α)

Όποιος, με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος, βλάπτει ξένη περιουσία, επηρεάζοντας τα στοιχεία υπολογιστή είτε με μη ορθή διαμόρφωση του προγράμματος είτε με επέμβαση κατά την εφαρμογή του είτε με χρησιμοποίηση μη ορθών ή ελλιπών στοιχείων είτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με τις ποινές του προηγούμενου άρθρου. Περιουσιακή βλάβη υφίσταται και αν τα πρόσωπα που την υπέστησαν είναι άδηλα. Για την εκτίμηση του ύψους της ζημίας είναι αδιάφορο αν παθόντες είναι ένα ή περισσότερα πρόσωπα.

Παράδειγμα : Όταν ένας Λογιστής-Φοροτεχνικός αλλοιώσει φορολογικά στοιχεία των πελατών του μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή για προσωπικό του όφελος τιμωρείται σύμφωνα με το Άρθρο 386 Α.

Κεφάλαιο 4^ο : ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΛΟΓΙΣΤΗ-ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟΥ

Διαφθορά είναι η κατάχρηση της εξουσίας, δηλαδή η συστηματική παραβίαση όλων των ηθικών και νομικών κανόνων κατά την άσκηση των καθηκόντων ενός αξιωματούχου, κρατικού λειτουργού ή υπαλλήλου ιδιωτικής επιχείρησης. Ένα διεφθαρμένο άτομο αποδέχεται θύματα ή άλλα πράγματα αξίας προκειμένου να πράξει κάτι που ούτως ή άλλως έχει την υποχρέωση να κάνει ή για να ασκήσει τη διακριτική του ευχέρεια για ανάρμοστο λόγο.

Η διαφθορά θεωρείται ένα αίτιο φτώχειας και οικονομικής εξαθλίωσης. Επίσης, καταστρέφει τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Ακόμη, η διαφθορά αλλοιώνει το εμπόριο, εθνικό και διεθνή και υπονομεύει τις αρχές δεοντολογίας σε μια χώρα. Επιπροσθέτως, αυτή απειλεί την εθνική και διεθνή ασφάλεια και εμφανίζεται πιο πολύ στο πολιτικό σκηνικό, στα όργανα του κράτους, στα δικαστήρια και Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης κ.α.

Η διαφθορά σε μια χώρα εμφανίζεται και στο επάγγελμα του Λογιστή-Φοροτεχνικού. Οι πλειονότητα είναι αξιόλογοι επαγγελματίες και προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο. Άλλοι όμως διαφθείρουν καθημερινώς την κοινωνία και την οικονομία αυτής μέσα από παράνομες λειτουργίες για προσωπικό τους όφελος.

Κύρια μορφή της διαφθοράς είναι η δωροδοκία. Η διαφθορά μπορεί να διευκολύνει την εγκληματική επιχειρηματικότητα όπως την εμπορία ναρκωτικών, τα «ξεπλυμένα» χρήματα, και την παράνομη διακίνηση προϊόντων και δεν περιορίζεται μονάχα σε ανωτέρους υπαλλήλους, αλλά επεκτείνεται και σε οργανώσεις που πραγματοποιούν εγκλήματα. Σε μερικά έθνη η διαφθορά εμφανίζεται ανάμεσα σε μικρές επιχειρήσεις ή ανάμεσα σε απλούς πολίτες και ανώτερους υπαλλήλους.

Συγκεκριμένα, η διαφθορά εμφανίζεται με τέσσερις (4) χαρακτηριστικούς τρόπους. Αυτοί είναι η σύγκρουση συμφερόντων, η δωροδοκία, τα παράνομα φιλοδωρήματα και ο οικονομικός εκβιασμός.

Σύγκρουση συμφερόντων

Οι συγκρούσεις συμφερόντων αφορούν περισσότερο μεθόδους απατηλών αγορών και πωλήσεων. Οι μέθοδοι απατηλών αγορών αφορούν αγορές από μια εταιρεία προϊόντων ή υπηρεσιών από προμηθευτές οι οποίοι διατηρούν σχέσεις συμφερόντων με υπαλλήλους της εταιρείας. Οι μέθοδοι απατηλών πωλήσεων αφορούν πωλήσεις προϊόντων από υπαλλήλους εταιριών σε κάποια τρίτη εταιρεία, στην οποία οι υπάλληλοι αυτοί διατηρούν κάποιο συμφέρον.

Οι περισσότερες συναλλαγές που υπάρχουν ανάμεσα σε οικογένειες, φίλους, συνδεδεμένες εταιρίες γίνονται με βάση τον υγιή και θεμιτό ανταγωνισμό. Βεβαία μεταξύ των προσώπων αυτών θα πρέπει να εφαρμόζονται οι ίδιοι όροι (π.χ. τιμολόγηση, προσφορά κ.α.), οι οποίοι εφαρμόζονται και στις λοιπές περιπτώσεις. Στις περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων όμως ο εργαζόμενος (π.χ. ο λογιστής μιας εταιρείας) ενεργεί κακόπιστα και προς βλάβη του εργοδότη, έστω κι αν ο ίδιος δεν έχει πάντοτε άμεσο οικονομικό όφελος.

Πέρα από τις περιπτώσεις απατηλών αγορών και πωλήσεων προϊόντων και υπηρεσιών, σύγκρουση συμφερόντων μπορεί να υπάρξει και στην περίπτωση μίσθωσης και αγοράς ακινήτων. Για παράδειγμα, κατά τη διαπραγμάτευση αγοράς ενός κτιρίου ο λογιστής μιας εταιρείας δεν λειτουργεί σύμφωνα με το εταιρικό συμφέρον αλλά με το δικό του συμφέρον. Άλλες περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων είναι η ανακύκλωση των πωλήσεων (όταν ο εργοδότης αναζητεί ένα προϊόν και ο εγκληματίας του το προσφέρει σε αυξημένη τιμή) ή οι μεθοδικές πωλήσεις, που ο δράστης πωλεί αγαθά ή υπηρεσίες σε άλλη εταιρεία που έχει αγοράσει. Ακόμη, οι υποτιμολογήσεις όπου ο δράστης πουλά προϊόντα σε πολύ χαμηλές τιμές για δικό του συμφέρον καθώς και οι διαγραφές των πιστωτικών πωλήσεων, ενός πελάτη προς συμφέρον του δράστη. Επίσης, σύγκρουση συμφερόντων αποτελεί η δραστηριότητα ενός υπαλλήλου η οποία είναι ανταγωνιστική προς την εταιρεία στην οποία εργάζεται, χωρίς η εταιρεία να το γνωρίζει.

Ένα ακόμη γεγονός είναι ο υπάλληλος ενός βουλευτή στην Αμερική, ο οποίος βοήθησε μια εταιρεία να παίρνει χρήματα και έκρυβε τις πληρωμές της συζύγου του, οι

οποίες ήταν δεκαεννέα χιλιάδες (19.000) δολάρια. Ο δράστης δεν καταδικάστηκε σε φυλάκιση διότι βοήθησε τις αρχές για εξακρίβωση της υπόθεσης.¹⁸

Δωροδοκίες

Αποτελεί χαρακτηριστικό τρόπο διαφθοράς. Είναι η παράνομη προσφορά χρημάτων ή άλλων αντικειμένων σε κάποιον υπάλληλο ή άλλο άτομο με σκοπό να προβεί σε πράξη ή παράλειψη παραβαίνοντας τους νόμους ή κανόνες της υπηρεσίας του.

Η δωροδοκία περιλαμβάνει την προσφορά, την αποδοχή, την απόδοση ή την επιδίωξη κατοχής ενός αντικειμένου υψηλής αξίας με σκοπό να επηρεαστεί μια απόφαση.

Η δωροδοκία εμφανίζεται τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Καθημερινά έρχονται στο φως διάφορες περιπτώσεις δωροδοκίας στο χώρο της πολιτικής, των δημοσίων υπηρεσιών και των μεγάλων ιδιωτικών εταιρειών. Σύμφωνα με έρευνες που διενεργούνται ανά καιρούς, στην Ελλάδα υπάρχουν αυξημένα ποσοστά δωροδοκίας χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η δωροδοκία δεν είναι σύνηθες φαινόμενο και σε άλλες χώρες. Η πάταξη της δωροδοκίας εμφανίζει δυσκολίες και τούτο διότι αφενός τα πρόσωπα-θύματα διστάζουν να την καταγγείλουν αφετέρου οι δράστες κρύβονται συχνά πίσω από υψηλόβαθμες και πέραν πάσης υποψίας θέσεις. Ωστόσο, η αποτελεσματική αντιμετώπιση και η συνακόλουθη μείωση της δωροδοκίας είναι πολύ σημαντική και τούτο μπορεί να επιτευχθεί με κατάλληλη παιδεία, σωστή ενημέρωση των πολιτών για τα δικαιώματά τους και με την καταδίκη των εμπλεκομένων σε δωροδοκίες.

Παράδειγμα : Ο λογιστής ενός γραφείου δωροδοκεί κάποιον για να μην μαθευτεί ότι παίρνει μίζες.

Παράνομα φιλοδωρήματα

Παράνομα φιλοδωρήματα είναι το να δώσει ή να πάρει κανείς κάποια αντικείμενα αξίας ως αντάλλαγμα για μια επιχειρηματική απόφαση. Αυτά μπορεί να είναι ποτά, ένδυση,

---

¹⁸ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 71-75, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

διακοπές εξασφαλισμένες, δωρεάν μεταφορές κ.α.. Σε περίπτωση που το ποσό που προσφέρεται είναι μεγάλο μπορεί να είναι επιταγή ή δάνειο ή πιστωτική κάρτα. Αυτά τα φιλοδωρήματα γίνονται συνήθως προς όφελος αυτών που τα προσφέρουν.¹⁹

Οικονομικός εκβιασμός

Οικονομικός εκβιασμός υπάρχει όταν ο δράστης απειλεί άμεσα ή έμμεσα τους προμηθευτές και τους ζητά χρήματα ή άλλα πράγματα αξίας προκειμένου να εξυπηρετήσει τα συμφέροντά τους. Εάν δεν πληρωθεί ο δράστης, τότε επέρχεται βλάβη για τον προμηθευτή.²⁰

Παράδειγμα : Ο λογιστής μιας εταιρείας απειλεί τους πελάτες τους λέγοντας τους να του γράψουν τα σπίτια τους για να τους βοηθήσει σε κάτι.

---

¹⁹ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 91-92, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

²⁰ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 92-94, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Κεφάλαιο 5^ο : ΙΔΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Στα οικονομικά εγκλήματα, η έννοια των οποίων αναλύθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο και τα οποία μπορεί να τελέσει ένας Λογιστής-φοροτεχνικός, περιλαμβάνεται και το έγκλημα της Ιδιοποίησης Περιουσιακών Στοιχείων. Με τον όρο ιδιοποίηση καλείται η πράξη κατά την οποία κάποιος παίρνει κάτι παράνομα και το κάνει δικό του (δηλαδή, η χρησιμοποίηση κάποιου ξένου περιουσιακού στοιχείου σαν να ήταν δικό του). Αποτελεί την πιο γνωστή επαγγελματική απάτη. Η **Ιδιοποίηση Περιουσιακών Στοιχείων** περιλαμβάνει τρεις (3) βασικές μεθόδους : τη **χρηματική απόσυρση**, τις **δόλιες δαπάνες/ πληρωμές** και τη **μη χρηματική απόσυρση**.²¹

I) ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΣΥΡΣΗ²²

Αφορά την ιδιοποίηση μετρητών (π.χ. η παράνομη ιδιοποίησή τους χωρίς να καταχωρηθούν στα βιβλία της εταιρείας). Η **χρηματική απόσυρση** μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο (2) τρόπους, την **κλοπή** και **υφαρπαγή** :

A. Κλοπή²³

Κλοπή είναι η αφαίρεση ξένου κινητού πράγματος με σκοπό την παράνομη ιδιοποίηση. Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο αποτελεί έγκλημα που τιμωρείται από τον Π.Κ. - Άρθρο 372. Στην περίπτωση της χρηματικής απόσυρσης με τη μέθοδο της κλοπής ένας λογιστής-φοροτεχνικός μπορεί να τελέσει το έγκλημα της κλοπής μετρητών όταν τα χρήματα υπάρχουν στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας-θύματος.

---

²¹Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 120, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

²²Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 120, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

²³Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 120-130, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Αντικειμενική υπόσταση κλοπής

Αποτελείται από τρία (3) βασικά στοιχεία. Αυτά είναι τα εξής :

- *το κινητό πράγμα* : η κατοχή ξένων ακινήτων δεν αποτελεί κλοπή.
- *η αφαίρεση από την κατοχή άλλου* : αν το πράγμα είναι στην κατοχή του δράστη χωρίς να το έχει ιδιοποιηθεί ακόμα (π.χ. γιατί του το έχουν παραχωρήσει για σύντομο χρονικό διάστημα), τότε υπάρχει υπεξαίρεση (παράνομη ιδιοποίηση ξένης περιουσίας από κάποιον που έπρεπε να την προσέχει).
- *ο σκοπός της παράνομης ιδιοποίησης* : το στοιχείο αυτό παρατηρείται ανάμεσα σε αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση. Ο δράστης έχει σκοπό την παράνομη ιδιοποίηση. Η αφαίρεση ξένου πράγματος προσωρινά με στόχο την επιστροφή του αργότερα δεν αποτελεί κλοπή. Εάν δεν επιστραφεί όμως αποτελεί κλοπή.

Τέλος, εάν η αφαίρεση του ξένου πράγματος έχει γίνει με τη βία, αυτό είναι ληστεία και όχι κλοπή.

Υποκειμενική υπόσταση κλοπής

Ο δράστης τέλει την κλοπή με σκοπό την παράνομη ιδιοποίηση, δηλαδή η αφαίρεση του ξένου πράγματος γίνεται με δόλο. Επομένως, δεν τίθεται θέμα για κλοπή εξ' αμέλειας.

Περιπτώσεις κλοπής

Ένας λογιστής μπορεί να τελέσει το έγκλημα της κλοπής με διάφορους τρόπους μεταξύ των οποίων και η *κλοπή καταθέσεων από λογαριασμό*.

Κλοπή Καταθέσεων από Λογαριασμό

Για παράδειγμα ένας λογιστής ο οποίος μεταφέρει χρήματα και επιταγές της εργοδότης εταιρείας του στην τράπεζα, παρακρατεί μέρος των χρημάτων

αυτών το οποίο ιδιοποιείται παράνομα. Άλλο παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία ο λογιστής που έχει ηλεκτρονική πρόσβαση στον τραπεζικό λογαριασμό της εταιρείας μεταφέρει παράνομα χρηματικό ποσό από αυτόν σε δικό του τραπεζικό λογαριασμό.

Για αποφυγή των παραπάνω περιπτώσεων θα πρέπει να γίνονται τακτικοί έλεγχοι στο ταμείο της εταιρείας στις κινήσεις των τραπεζικών της λογαριασμών. Επίσης θα πρέπει να υπάρχει σωστή κατανομή αρμοδιοτήτων σε κάθε υπάλληλο και κατάλληλος έλεγχος των υπάλληλων από τους προϊστάμενους τους (κάμερα ασφάλειας).

B. Υφαρπαγή²⁴

Υφαρπαγή υπάρχει στην περίπτωση κατά την οποία οι υπάλληλοι κλέβουν χρήματα από πωλήσεις ή λογαριασμούς που εισπράχθηκαν χωρίς να καταγραφούν στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας. Ονομάζονται μη καταγεγραμμένες απάτες, διότι είναι «καθαρές» χωρίς να αφήνουν στοιχεία για λογιστικό έλεγχο. Η υφαρπαγή εμφανίζεται όταν «μπαίνουν» χρήματα στην εταιρεία, οπότε οι λογιστές, οι πωλητές και οι ταμίες και οποιοσδήποτε έχει σχέση με την παραλαβή των χρημάτων έχει τη δυνατότητα να υφαρπάξει τα χρήματα για την κλοπή. Υφαρπαγή μπορούμε να έχουμε μεταξύ άλλων στις εξής περιπτώσεις :

α) Πωλήσεις

Στο σημείο αυτό μπορεί να τεθεί ως παράδειγμα η περίπτωση ενός λογιστή από την Αυστραλία ο οποίος καταδικάστηκε για κλοπή 810.000 δολαρίων από έναν πελάτη που είχε δέκα (10) έτη. Ο εγκληματίας ήταν μεγάλης ηλικίας και έπασχε από κατάθλιψη, ενώ όσοι τον ήξεραν μιλούν για έναν σωστό επαγγελματία με πολλές δραστηριότητες. Παράλληλα, είχε το αξίωμα προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου λογιστικής εταιρείας. Το φορολογητέο του εισόδημα ήταν πολύ μικρό σε σχέση με άλλων συναδέλφων του. Οι κλοπές διήρκησαν περίπου τέσσερα έτη και τελέστηκαν είτε με καταθέσεις στο δικό του λογαριασμό είτε με καταθέσεις στο λογαριασμό άλλης υπαλλήλου η οποία δεν γνώριζε την παράνομη δραστηριότητα.

---

²⁴ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 130-146, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Στο παραπάνω παράδειγμα θα μπορούσε να έχει αποφευχθεί-αποκαλυφθεί νωρίτερα η υπαρπαγή μέσω τακτικού ελέγχου του τραπεζικού λογαριασμού του λογιστή από ένα ρυθμιστικό φορέα π.χ. σύνδεσμος λογιστών που είναι γραμμένος ο δράστης.

Ειδικότερα η περίπτωση των Μη καταγεγραμμένων πωλήσεων

Είναι περίπτωση υπαρπαγής και εμφανίζεται όταν ένας υπάλληλος πωλεί αγαθά ή υπηρεσίες σ' ένα πελάτη ή εισπράττει την πληρωμή από αυτόν χωρίς να κάνει καμία καταγραφή της πώλησης. Αυτό συμβαίνει, διότι :

- δεν καταγράφεται η πώληση στην ταμειακή μηχανή,
- μετακινείται η ταινία της ταμειακής μηχανής,
- δεν εκδίδεται απόδειξη,
- καταστρέφεται το αντίγραφο της απόδειξης που υπάρχει στο μηχάνημα,
- γίνονται πωλήσεις σε μη εργάσιμες ώρες και επίσης,
- γίνονται πωλήσεις εκτός εταιρείας χωρίς να μαθευτεί.

Όταν ο δράστης πληρώνει με επιταγή, ο υπάλληλος πρέπει να μετατρέψει την επιταγή σε μετρητά και αυτό γίνεται εφικτό, όταν :

1. υπάρχει συνεργός σε τράπεζα,
2. δημιουργεί λογαριασμό ίδιο με το όνομα της εταιρείας-θύμα,
3. υπογράφει με δήλωσή του στο πίσω μέρος της επιταγής και
4. ανταλλάσει την επιταγή με μετρητά.

Ένας τρόπος αντιμετώπισης είναι η τοποθέτηση καμερών σε ταμεία καταστημάτων για την καταγραφή των κινήσεων την ώρα της πώλησης. Οι ταμειακές μηχανές που αλλάζουν ταινία είναι εύκολες για την μη καταγραφή των πωλήσεων ακόμη και σήμερα. Όμως, υπάρχουν και κάποιες καινούργιες, οι οποίες δεν αφήνουν αυτήν τη πιθανότητα.

Ένα άλλο πρόβλημα που έχει δημιουργηθεί είναι οι πωλήσεις ασφαλειών (π.χ. B2b ή door to door), που αποτελούν χαρακτηριστικό φαινόμενο υφαρπαγής. Οι ασφαλιστές πραγματοποιούν τις πωλήσεις χωρίς να το ξέρουν οι εταιρίες δεδομένου ότι δεν επιστρέφουν το συμβόλαιο. Έτσι, ο πελάτης πληρώνει χωρίς να γνωρίζει την εγκυρότητα αυτού.

β) Απαιτήσεις/ Εισπρακτέοι Λογαριασμοί

Εισπρακτέοι λογαριασμοί ή Απαιτήσεις είναι μελλοντικές απαιτήσεις πληρωμής που έχει από τους πελάτες της μία εταιρία και οφείλονται στην παροχή υπηρεσιών ή την πώληση προϊόντων επί πιστώσει. Θεωρούνται μέρος από το κυκλοφορούν Ενεργητικό στον ισολογισμό γιατί αποτελεί νομική υποχρέωση για τον πελάτη η καταβολή χρημάτων για την αποπληρωμή του χρέους του.

Μία πώληση θεωρείται απαίτηση μετά την παραλαβή τιμολογίου από τον πελάτη. Οι περισσότερες επιχειρήσεις λειτουργούν επιτρέποντας ένα μέρος των πωλήσεων τους να γίνονται επί πιστώσει. Αυτού του τύπου οι πωλήσεις γίνονται σε τακτικούς ή ειδικούς πελάτες με σκοπό να αποφύγουν την ταλαιπωρία φυσικής πληρωμής για κάθε συναλλαγή.

Οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις προέρχονται από πωλήσεις αγαθών με μακροχρόνια πίστωση, δηλαδή λήγουν μετά το τέλος της επόμενης λογιστικής χρήσης. Όταν μια εταιρία οφείλει χρήματα στους προμηθευτές της ή σε τρίτα μέρη, έχει πληρωτέους λογαριασμούς.

Ο λογιστής μια εταιρείας είναι δυνατόν να διαπράξει υφαρπαγή εισπρακτέων λογαριασμών. Η υφαρπαγή εισπρακτέων λογαριασμών μπορεί να γίνει πιο εύκολα αντιληπτή από αυτή των πωλήσεων και αυτό γιατί πρόκειται οι εισπρακτέοι λογαριασμοί να είναι καταγεγραμμένοι και αναμένονται να εξοφληθούν. Υπάρχουν όμως κάποιες τεχνικές με τις οποίες ο λογιστής-δράστης μπορεί να κρύψει την απαίτηση ενός εισπρακτέου λογαριασμού. Μερικές από αυτές είναι οι εξής :

- ✓ μεθοδεύσεις διαγραφής,
- ✓ δημιουργία εικονικού υπολοίπου ενός λογαριασμού ή καταστροφή αρχείων μιας συναλλαγής,
- ✓ χρήση κάλυψης,

- ✓ κλοπή εκκαθαριστικών τραπεζικών λογαριασμών,
- ✓ χρέωση λογαριασμών παλιών ή ανύπαρκτων και
- ✓ μεγέθυνση αποθεμάτων.

Η αντιμετώπιση του φαινομένου υπαρπαγής εισπρακτέων λογαριασμών και απαιτήσεων μπορεί να γίνει με τακτικούς και αποτελεσματικούς ελέγχους. Είναι όμως αρκετά δύσκολο να ελεγχθούν οι υψηλά ιστάμενοι, διότι θεωρητικά αυτά τα άτομα δεν μπορούν να εξαπατήσουν. Αποτελεσματική θα μπορούσε να είναι η εφαρμογή ενός κώδικα δεοντολογίας, ο οποίος θα τηρείται από όλους. Η αντιμετώπιση του φαινομένου μπορεί επίσης να γίνει με σωστή επιμόρφωση και ενημέρωση π.χ. των υπαλλήλων μιας εταιρείας.

Ειδικότερα η περίπτωση Απατηλής Πίστωσης με Κλοπιμαία

Αποτελεί αρκετά γνωστή μέθοδο υπαρπαγής απαιτήσεων/ εισπρακτέων λογαριασμών μέσω της υπερκάλυψης. Η υπερκάλυψη είναι η πίστωση ενός λογαριασμού μέσω της άντλησης χρημάτων από έναν άλλο.

Για την κατανόηση της περίπτωσης αυτής παρατίθεται το εξής παράδειγμα : υπάρχουν τρεις (3) οφειλέτες του οργανισμού-θύματος, ο α, β και γ. Ο λογιστής-δράστης παίρνει ένα χρηματικό ποσό από τον Α και αντί να πιστώσει στο λογαριασμό του α, το κλέβει. Έπειτα, ο δράστης παίρνει μια επιταγή από τον Β, τοποθετεί όμως το ποσό στον λογαριασμό του Α, μένοντας με τον τρόπο αυτό ακάλυπτος ο λογαριασμός του Β. Στη συνέχεια, ο εγκληματίας παίρνει μια επιταγή από τον Γ, τοποθετεί όμως το ποσό στον λογαριασμό του β, μένοντας με τον τρόπο αυτό ακάλυπτος ο λογαριασμός του γ, κ.ο.κ..

Για να μην ανιχνευθεί ο δράστης υπάρχουν δύο (2) τρόποι :

1. Η αποφυγή απομάκρυνσης του δράστη για μεγάλο χρονικό διάστημα από την εταιρεία ούτως ώστε να μπορεί ανά πάσα στιγμή να καλύψει την απάτη.
2. Ο δράστης να έχει δικά του βιβλία και αρχεία. Οι εγκληματίες που εφαρμόζουν αυτή την απάτη είναι συνήθως εθισμένοι στον τζόγο και πιστεύουν ότι μία μέρα θα επιστρέψουν τα κλοπιμαία.

Γνωστή περίπτωση ταχυδρομικής απάτης αποτελεί η περίπτωση όπου ένας χρηματιστής στην Αμερική καταδικάστηκε για υφαρπαγή περίπου 2,1 εκατομμύρια δολάρια από πελάτες του. Ο συγκεκριμένος έπαιρνε τα χρήματα από τους πελάτες του με την υπόσχεση ότι θα τα επενδύσει με μεγάλο και σίγουρο ποσοστό απόδοσης, κάτι το οποίο ποτέ δεν έκανε. Στη συνέχεια χρησιμοποιούσε τα χρήματα των επόμενων πελατών κ.ο.κ.. Ο δράστης μάλιστα έφτιαχνε ψευδή εκκαθαριστικά για τις ψεύτικες επενδύσεις και τα απέστειλε στα σήματά του μέσω ταχυδρομείου. Ο εν λόγω χρηματιστής έκλεψε περίπου τριάντα (30) πελάτες σε δώδεκα (12) έτη. Τα χρήματά τους τα επένδυε σε κρατικά «Ομόλογα μηδενικού επιτοκίου με εγγύηση υποθηκευμένα ακίνητα» στην εταιρεία του με εγγύηση επιστροφής. Χρησιμοποιούσε επομένως τα χρήματα των πελατών του για τη δική του πολυτελή ζωή.

γ) Επιστροφές χρημάτων και άλλα²⁵

Στην περίπτωση αυτή ο δράστης εισπράττει από τον πελάτη της εταιρείας-θύματος ολόκληρο το τίμημα για ένα προϊόν, καταχωρεί όμως τη συναλλαγή αυτή στην καρτέλα του πελάτη με κάποια ψεύτικη έκπτωση ή καταγράφει στην καρτέλα μια ψεύτικη επιστροφή του προϊόντος. Έτσι ο δράστης υφαρπάζει το ποσό της έκπτωσης ή της επιστροφής.

Παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της υπαλλήλου μιας εταιρείας στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, η οποία για έξι (6) συναπτά έτη πίστωνε επιστροφές σε πιστωτικές κάρτες των πελατών της ακόμα και όταν εκείνοι δεν επέστρεφαν κάποιο εμπόρευμα και παρείχε στους πελάτες εκπτώσεις για κάρτες δώρων που δεν είχαν αγοράσει.

Η λύση του πιο πάνω προβλήματος είναι ο συχνός έλεγχος από την εταιρεία των αποθεμάτων, των απαιτήσεων/ εισπρακτέων και ανείσπρακτων λογαριασμών, των επιστροφών και των εκπτώσεων. Η ύπαρξη σειριακών αριθμών στα δελτία πιστώσεων και στις αποδείξεις αγορών θα διευκόλυνε πολύ τον έλεγχο.

---

²⁵ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 147-150, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

II) ΔΟΛΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ/ ΠΛΗΡΩΜΕΣ²⁶

Καταρχάς οι δόλιες δαπάνες πληρωμές αποτελούν ένα άλλο τρόπο παράνομης ιδιοποίησης περιουσιακών στοιχείων. Στις περιπτώσεις αυτές η ιδιοποίηση πραγματοποιείται μέσω της προβολής ψευδών απαιτήσεων πληρωμής προς τον θυματοποιημένο οργανισμό. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω **μεθοδεύσεων απατηλής τιμολόγησης, μισθολογικών απατών, μεθοδεύσεων απατηλών αποζημιώσεων/ δαπανών, παραποίηση επιταγών και παραποίηση στοιχείων ταμείου.**

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ένα πρώην στέλεχος αμερικανικής εταιρείας ο οποίος έκλεψε 2,3 εκατ. δολάρια από την εταιρεία και παραποίησε τα αρχεία αυτής. Ο δράστης καθώς είχε ως αρμοδιότητα την έκδοση επιταγών προς τους πελάτες της εταιρείας, εξέδωσε και κατέθεσε περίπου πενήντα (50) επιταγές σε ένα ψεύτικο ταμείο για δικό του όφελος.

Η πρακτική αυτή θα μπορούσε να αντιμετωπίσει με κατάλληλους ελέγχους, οι όποιοι όμως είναι πολύ δύσκολο να εφαρμόζονται στα ανώτερα στελέχη της εταιρείας. Ωστόσο, θα μπορούσαν να επιτυγχάνονται εάν η εταιρεία εξετάζει την ύπαρξη δίπλων τιμολογίων, ελέγχει τους αριθμούς στα τιμολόγια αγορών, απαιτεί διπλή έγκριση στο σύστημα πληρωμής και εφαρμόζει μια διαδικασία αναφορών-προβλημάτων.

A. Μεθοδεύσεις απατηλής τιμολόγησης²⁷

Αποτελούν διαδεδομένο τρόπο απάτης από υπαλλήλους μέσω ψεύτικων τιμολογίων, δαπανών ή πληρωμών. Χαρακτηριστική περίπτωση απατηλής τιμολόγησης είναι η *Εταιρεία-βιτρίνα*.

Εταιρεία-βιτρίνα

---

²⁶ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 151, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

²⁷ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 152-156, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Η εταιρεία-βιτρίνα είναι ένα μόρφωμα που φτιάχνει ο εγκληματίας προκειμένου να τέλει άπατες. Αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα διάπραξης απάτης. Οι «εταιρίες-βιτρίνα» εντάσσονται στην κατηγορία των δόλιων δαπανών/πληρωμών και αποτελούν ψεύτικες δημιουργίες. Δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα κατασκευασμένο όνομα και μια ταχυδρομική διεύθυνση, την οποία χρησιμοποιεί ο εγκληματίας για την συλλογή χρημάτων από ανύπαρκτες ή λανθασμένες χρεώσεις.

Η εταιρεία-βιτρίνα λειτουργεί ως εξής : ο εγκληματίας-λογιστής για παράδειγμα της εταιρείας-θύματος δέχεται επιταγές, οι οποίες έχουν εκδοθεί στο όνομα της εταιρείας-βιτρίνα. Στη συνέχεια ανοίγει ένα τραπεζικό λογαριασμό χρησιμοποιώντας συνήθως πλαστά δικαιολογητικά προκειμένου να καταθέτει σ αυτόν τα μετρητά από τις παράνομες επιταγές. Φτιάχνεται δηλαδή μια πλασματική εταιρεία με ψεύτικα έγγραφα και εκδίδονται παράνομες αποδείξεις και τιμολόγια (π.χ. στον εργοδότη για αγαθά ή υπηρεσίες που δεν δόθηκαν ή πώληση αγαθών σε υψηλές τιμές προς τον οργανισμό-θύμα). Συχνά, οι εταιρίες-βιτρίνα καταχωρούνται στο όνομα των γυναικών των εγκληματιών ή σε ανύπαρκτο άτομο. Τις περισσότερες φορές, οι εγκληματίες χρησιμοποιούν μια ταχυδρομική θυρίδα ή ταχυδρομική διεύθυνση δική τους ή κάποιου συναδέλφου.

Αν ο δράστης δεν είναι εξουσιοδοτημένος να εγκρίνει τις αγορές, τότε η διάπραξη της απάτης είναι πιο δύσκολη και θα πρέπει :

1. να πλαστογραφήσει την υπογραφή του ατόμου που εγκρίνει την υπογραφή του εξουσιοδοτημένου ατόμου,
2. να αποκτήσει πρόσβαση στα τιμολόγια αγορών,
3. να τροποποιήσει τις ισχύουσες εντολές αγοράς,
4. να αλλάξει τον τρόπο των αγορών,
5. να βάλει το τιμολόγιο μαζί με τα άλλα τιμολόγια που εγκρίθηκαν,
6. να δημιουργήσει πλαστό κουπόνι.

Όταν ο δράστης είναι εξουσιοδοτημένος να εγκρίνει τις αγορές τότε εκδίδεται ένταλμα πληρωμής και ο δράστης λαμβάνει την πληρωμή όπως και σε μια μόνιμη αγορά. Το τιμολόγιο εξοφλείται κανονικά και η επιταγή εξαργυρώνεται από τον δράστη.

Για να εντοπιστεί ο εγκληματίας χρειάζονται πολλά μέτρα, όπως :

- το τιμολόγιο πρέπει να διαθέτει μια εγκεκριμένη παραγγελία αγοραστή, έναν κατάλογο αγαθών εγκεκριμένο από άλλο άτομο και η επιταγή να εκδοθεί από ένα τρίτο άτομο
- οι προϋπολογισμοί θα πρέπει να μελετώνται και να συγκρίνονται συχνά έτσι ώστε να εξακριβώνεται η απάτη.

Ένας άλλος τρόπος ελέγχου είναι να καταγραφεί η πληρωμή της επιταγής, έτσι ώστε να μην καταχωρηθεί η ίδια πληρωμή ξανά. Επίσης, για να ανιχνευθούν οι όποιες απάτες οι εταιρείες εναλλάσσουν τους εργαζομένους μεταξύ τους ή τους υποχρεώνουν να πάρουν την ετήσια άδειά τους, έτσι ώστε κάποιος άλλος να εκτελέσει τα καθήκοντά τους.

Παρακάτω ακολουθούν διάφορα παραδείγματα «εταιριών-βιτρίνα» :

1. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία μια γυναίκα κατηγορήθηκε ότι εξαπάτησε την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (Η.Π.Α.). Η γυναίκα αυτή, η οποία εργαζόταν σε στρατιωτική ακαδημία των ΗΠΑ ενέκρινε 3 εκατομμύρια δολάρια (\$) σε πληρωμές προς ανύπαρκτες εταιρίες (με αντικείμενο πληροφορικής και ενημέρωσης) για την υποτιθέμενη εκπαίδευση του προσωπικού της ακαδημίας. Η εγκληματίας ήταν υπάλληλος υψηλής θέσης, χρησιμοποιούσε την κυβερνητική κάρτα αγορών που είχε καθώς και τις κάρτες των υπαλλήλων της, που δεν γνώριζαν κάτι. Η κατηγορούμενη είχε ένα νοικιασμένο γραμματοκιβώτιο σαν διεύθυνση της εταιρείας. Με βάση τα ψεύτικα τιμολόγια, κρατικά κονδύλια μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό της εταιρείας-βιτρίνα. Έπειτα, η εγκληματίας μετέφερε τα ποσά στον δικό της λογαριασμό και στη συνέχεια έκανε μεγάλες αναλήψεις μετρητών.

2. Ένα άλλο παράδειγμα είναι οι εταιρίες-βιτρίνα που είχαν δημιουργηθεί στην Κόστα Ρίκα, χώρα της κεντρικής Αμερικής. Σύμφωνα με πρόσφατο δημοσίευμα, υπάρχουν δεκατρείς (13) εταιρίες-βιτρίνα στην Σάντα Κρύος της Κόστα Ρίκα. Μόλις, μόλις τέσσερις (4) εξ' αυτών είναι Ανώνυμες Εταιρίες (Α.Ε.). Η ερευνά βρίσκεται σε αρχικό στάδιο, διότι δεν έχουν διαπιστωθεί παράνομες πράξεις ακόμα.²⁸

3. Ένα τρίτο παράδειγμα αποτελούν 25 ελληνικές εταιρίες της βουλγαρικής μαφίας που υπάρχουν στην Βόρεια Ελλάδα. Οι ελληνικές επιχειρήσεις σε συνεργασία με δέκα

---

²⁸ ΕΘΝΟΣ, <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22769&subid=2&pubid=63794343>, αντλήθηκε στις 10 Αυγούστου του 2013.

βουλγαρικές εταιρείες - μαϊμού προχωρούν σε ύποπτες συναλλαγές και εικονικές εισαγωγές ύψους εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ ετησίως, προκειμένου να εισπράττουν παράνομα Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.). Οι εταιρίες αυτές ασχολούνται με τη διακίνηση ναρκωτικών, σωματεμπορία αλλά και εμπόριο όπλων στην γειτονική χώρα.²⁹

4. Το τέταρτο παράδειγμα αναφέρεται σε υποψίες χωρίς να υπάρχουν εξακριβωμένα στοιχεία. Μιλάει για τις 2.000 εταιρίες του Ιράν που βρίσκονται στην Τουρκία. Οι εταιρίες αυτές μάλλον θεωρούνται πλασματικές και έχουν σκοπό την ανάπτυξη των πυρηνικών, στρατιωτικών και πυραυλικών προγραμμάτων του Ιράν.³⁰

Στα παραπάνω παραδείγματα μερικοί έλεγχοι θα μπορούσαν να είναι οι εξής :

1. Η εταιρεία-θύμα να έχει ένα Τμήμα Αγορών που να μην έχει σχέση με θέματα πληρωμών ή με Τμήματα Παραλαβής ή Αποστολής.
2. Οι παραγγελίες αγοράς θα πρέπει να αριθμούνται σωστά και να περιλαμβάνουν όλα τα αγαθά, τις ποσότητες, τις τιμές και τις ημερομηνίες και να εγκρίνονται από το αρμόδιο τμήμα.
3. Η εταιρεία θα πρέπει να έχει ένα κεντρικό αρχείο πωλήσεων και να είναι ανταγωνιστική για όλες τις αγορές.

B. Μισθολογικές απάτες

Στα συστήματα μισθοδοσίας, οι πιο γνωστές απάτες αφορούν την πληρωμή ανύπαρκτων υπάλληλων ή την πληρωμή υπέρογκων ωρών εργασίας ή την πληρωμή παραποιημένων μισθών. Στις απάτες αυτές ο δράστης που συνήθως είναι ο λογιστής μιας επιχείρησης αλλοιώνει μια κάρτα εργασίας (π.χ. ώρα προσέλευσης-αποχώρησης) ή τα αρχεία μισθοδοσίας των υπαλλήλων. Χαρακτηριστική περίπτωση μισθολογικής άπατης είναι αυτή των εικονικών υπαλλήλων.³¹

---

²⁹ FAROS 24, <http://www.faros24.gr/diethni/ellinikes-etaireies-kseplenoun-hrima-tis-voulgarikis-mafias.html>, αντλήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου του 2013.

³⁰ Λουκάς Δ. Συμπεράς, <http://gdailynews.wordpress.com/2011/06/13>, αντλήθηκε στις 15 Οκτωβρίου του 2013.

³¹ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 163-167, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Εικονικοί Υπάλληλοι

Εικονικός υπάλληλος είναι αυτός, ο οποίος λαμβάνει μισθό αλλά δεν εργάζεται κάπου. Συνήθως, ένας εγκληματίας παρακολουθεί παράνομα τα αρχεία της μισθοδοσίας των εργαζομένων για να εκδώσει επιταγές προς μη υπαρκτούς υπάλληλους. Αργότερα μετατρέπει την επιταγή σε μετρητά προς όφελός του. Οι εικονικοί υπάλληλοι είναι συνήθως φίλοι ή συγγενείς με τους δράστες.

Για να υπάρξει απάτη με το σύστημα εικονικού υπαλλήλου σε μια εταιρεία θα πρέπει :

- Ο εικονικός υπάλληλος να είναι καταχωρημένος στην μισθοδοτική κατάσταση,
- να υπάρχουν πληροφορίες σχετικές με τα ποσά και τους χρόνους μισθοδοσίας,
- να εκδοθεί επιταγή προς αυτόν και
- να την πάρει ο εγκληματίας.

Για να γίνουν πειστικοί οι εγκληματίες μπορούν να δημιουργήσουν ένα όνομα εικονικού υπαλλήλου παρόμοιο μ' ενός πραγματικού ή όταν ένας υπάλληλος παραιτείται από μια εταιρεία, τότε ο δράστης μπορεί να μην τον διαγράψει από την μισθοδοσία για να παίρνει τις επιταγές που θα άνηκαν στον υπάλληλο αυτό.

Εάν η εταιρεία δεν διαχωρίσει τις θέσεις ανάμεσα στον διευθυντή προσωπικού και στον υπάλληλο της μισθοδοσίας, τότε η απάτη δεν εντοπίζεται εύκολα. Επίσης, ο ελλιπής έλεγχος καταγραφής χρόνου εργασίας διευκολύνει την απάτη μέσω του συστήματος των εικονικών υπαλλήλων. Για το λόγο αυτό, οι κάρτες καταγραφής χρόνου εργασίας θα πρέπει να αποστέλλονται κατευθείαν στην μισθοδοσία, έτσι ώστε αυτοί που τις καταρτίζουν να μην τις επηρεάζουν μετά την δημιουργία τους. Εάν αυτό δεν γίνει, τα άτομα που τις έφτιαξαν θα μπορούν να παρεμβαίνουν σε αυτές οποτεδήποτε.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα απάτης με τη μέθοδο εικονικών υπαλλήλων αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία ο λογιστής μιας επιχείρησης παραλείπει να διαγράψει από την καρτέλα μισθοδοσίας έναν υπάλληλο που συνταξιοδοτήθηκε και συνεχίζει να καταβάλλει μισθό στο όνομα του υπαλλήλου αυτού, τον οποίο μισθό όμως στην πραγματικότητα τον λαμβάνει ο ίδιος για προσωπικό του όφελος.

Ο πιο πρόσφορος τρόπος αντιμετώπισης είναι ο συχνός έλεγχος της μισθοδοσίας και την κατάσταση των εργαζομένων, ώστε να αποφευχθούν τυχόν αλληπάλληλες πληρωμές εργαζομένων. Η διεύθυνση προσωπικού θα πρέπει να ελέγχει παράλληλα όλες τις καινούργιες προσλήψεις καθώς και να τηρεί κατάσταση με τους υπάλληλους που έχουν σταματήσει να εργάζονται στην εταιρεία.

Γ. Μεθοδεύσεις απατηλών αποζημιώσεων δαπανών

Οι εργαζόμενοι μιας εταιρείας μπορούν να κατευθύνουν την εξόφληση δαπανών από την εταιρεία για δικό τους οικονομικό όφελος. Οι αποζημιώσεις δαπανών καταβάλλονται από την εταιρεία για πληρωμή διαφόρων επαγγελματικών εξόδων π.χ. γεύματα σε ξενοδοχεία, αεροπορικά εισιτήρια κ.α.. Τα παραπάνω έξοδα θα πρέπει να συνοδεύονται και από συγκεκριμένες αποδείξεις για την πιστοποίησή τους. Τα έξοδα αυτά εγκρίνονται από έναν προϊστάμενο. Σημαντική περίπτωση μεθόδου απατηλής αποζημίωσης δαπάνης είναι η περίπτωση των εικονικών δαπανών. Προκειμένου να προστατευτούν οι εταιρείες-θύματα θα πρέπει να ελέγχουν τακτικά τα έξοδά τους καθώς και να τα συγκρίνουν με παλαιότερα.³²

Εικονικές Δαπάνες³³

Έχει συμβεί οι υπάλληλοι μιας εταιρείας να καταχράζονται για ψεύτικες αποζημιώσεις για ψευδείς δαπάνες. Συνήθως, ένας υπάλληλος δημιουργεί κάποιο εικονικό έξοδο μέσω ψεύτικων αλλά πιστευτών αποδείξεων (π.χ. μέσω Η/ Υ, ταινίες μηχανής ή εκτυπωτών). Κατόπιν, ζητάει την επιστροφή του ποσού αυτού. Ένας άλλος υπάλληλος μπορεί να εμφανίσει κάποια έξοδα μέσω επιταγών, τα οποία δεν έγιναν ποτέ.

Υπάρχουν υπάλληλοι που καταθέτουν στην εταιρεία τους ψευδείς αιτήσεις αποζημιώσεων για δαπάνες άλλων ατόμων (π.χ. φίλοι, συγγενείς κ.α.). Αυτό μπορεί να

---

³² Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 175, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

³³ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 186-188, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

επιτευχθεί εάν κάποιος πάρει αποδείξεις από τους φίλους ή τους συγγενείς του και τις χρησιμοποιήσει στην εταιρεία ως δικά του έξοδα.

Αξιοσημείωτο παράδειγμα απάτης με τη μέθοδο απατηλών αποζημιώσεων δαπανών αποτελεί ο λογιστής μιας εταιρείας ή οργανισμού, ο οποίος για δικό του όφελος ζητάει από την εταιρεία την πληρωμή εξόδων και δαπανών τα οποία δεν έχει πραγματοποιήσει ο ίδιος, αλλά κάποιο μέλος της οικογένειάς του.

Προστασία της εταιρείας, η επικύρωση της αίτησης αποζημίωσης δαπάνης θα πρέπει να γίνεται από κάποιον προϊστάμενο και όχι από τον υπάλληλο που την ετοιμάζει. Επίσης, οι προϊστάμενοι καλό θα είναι να μην χρησιμοποιούν σφραγίδες, διότι αυτές πλαστογραφούνται εύκολα. Οι εταιρίες-θύματα θα πρέπει να ελέγχουν εξονυχιστικά τις αιτήσεις αποζημιώσεων δαπανών των υπαλλήλων προκειμένου να δοθεί η πληρωμή. Παράλληλα, οι εταιρίες θα πρέπει να ζητούν μια αναλυτική αναφορά των εξόδων που πραγματοποίησαν οι υπάλληλοι καθώς και να οριοθετούν ορισμένα έξοδα, όπως γεύματα και διαμονές σε ξενοδοχεία, ψυχαγωγία κ.α..

Δ. Παραποίηση επιταγών

Η παραποίηση επιταγών είναι περίπτωση δόλιας επιστροφής χρημάτων, όπου οι δράστες ετοιμάζουν οι ίδιοι την δόλια επιταγή. Στην περίπτωση αυτή, οι δράστες κατασκευάζουν κάποια ψεύτικα έγγραφα (π.χ. τιμολόγια, κάρτες καταγραφής χρόνου εργασίας) και τα καταθέτουν προς τις εταιρίες-θύματα προκειμένου να πληρωθούν. Έτσι, οι οργανισμοί-θύματα εκδίδουν επιταγές με βάσει τα παραπάνω στοιχεία, τις οποίες οι δράστες μετατρέπουν σε μετρητά.

Συνήθως, οι απάτες με παραποιήσεις επιταγών σχετίζονται με παρακολούθηση, τροποποίηση και πλαστογράφηση των υπογραφών του μπλοκ επιταγών της εταιρείας ή των τραπεζικών λογαριασμών της. Παρακάτω αναλύεται διεξοδικά η περίπτωση της παραποίησης δικαιούχου.³⁴

---

³⁴ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 189-190, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Παραποίηση δικαιούχου³⁵

Με βάση αυτήν την εγκληματική πράξη, ένας εργαζόμενος τροποποιεί την επιταγή που προορίζεται για κάποιον άλλο προκειμένου να την αποκτήσει ο ίδιος αλλάζοντας το όνομα του πραγματικού δικαιούχου με το δικό του ή κάποιου δικού του. Έτσι, ο εγκληματίας καταχέζεται την επιταγή χωρίς τη δημιουργία περαιτέρω πλαστών στοιχείων.

Η αλλαγή του ονόματος του δικαιούχου θα μπορούσε να γίνει με ένα διορθωτικό υγρό. Ένας άλλος τρόπος είναι όταν ο εγκληματίας αλλάζει τα στοιχεία του δικαιούχου πριν συμπληρωθεί αυτή.

Σημαντικό παράδειγμα παραποίησης δικαιούχου είναι η περίπτωση κατά την οποία ο λογιστής μιας εταιρείας υποκλέπτει την επιταγή που προορίζεται για την πληρωμή κάποιου άλλου εργαζομένου, παραποιεί το όνομα του δικαιούχου προσθέτοντας το δικό του και εισπράττει ο ίδιος το ποσό της επιταγής.

Ορισμένοι έλεγχοι οι οποίοι θα μπορούσαν να μειώσουν ή να σταματήσουν την εκδήλωση αυτής της απάτης είναι :

1. η εταιρεία θα πρέπει να αξιοποιεί τις υπηρεσίες ηλεκτρονικής πληρωμής,
2. οι επιταγές θα πρέπει να καταχωρούνται ηλεκτρονικά,
3. μετά την καταχώρισή τους θα πρέπει να υπογράφονται και
4. οι επιταγές που υπογράφονται θα πρέπει να ταχυδρομούνται εγκαίρως.

Επιπροσθέτως, οι εταιρίες μπορούν να ελαχιστοποιήσουν την παραποίηση επιταγών και με άλλους τρόπους : μικρή εκτύπωση σε μεγάλη διαφάνεια, μελάνια ασφαλείας και υπεριώδεις εκτυπώσεις. Ένας άλλος έλεγχος είναι η συνεργασία εταιριών-τραπεζών με σκοπό να υπάρχει κάποιο ανώτατο όριο στα ποσά, τα οποία μπορούν να αναλάβουν οι υπάλληλοι της εταιρείας από την τράπεζα. Επίσης, να συγκρίνουν τις επιταγές υψηλών ποσών με βάση τα καθορισμένα δικαιολογητικά προκειμένου να ανακαλύψουν πιο εύκολα το σύστημα απάτης.

---

³⁵ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 196-197, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Ε. Παραποίηση στοιχείων ταμείου³⁶

Η παράνομη είσπραξη χρημάτων πραγματοποιείται πολλές φορές μέσω της παραποίησης στοιχείων ταμείου. Στην περίπτωση αυτή πραγματοποιούνται απατηλές πληρωμές μέσω απάτης στην ταμειακή μηχανή. Πιο συγκεκριμένα, για παράδειγμα ο λογιστής μιας εταιρείας κλέβει χρήματα από το ταμείο και καταγράφει στην ταινία της μηχανής μια ψεύτικη συναλλαγή προκειμένου αυτή να φαίνεται νόμιμη. Χαρακτηριστική μέθοδος παραποίησης στοιχείων ταμείου αποτελεί η περίπτωση της πλαστής ακύρωσης πωλήσεων.

Πλαστή ακύρωση πωλήσεων³⁷

Οι πλαστές ακυρώσεις πωλήσεων σχετίζονται με τις ψευδείς ακυρώσεις αποδείξεων στο ταμείο. Όταν μια πώληση ακυρώνεται θα πρέπει το έγγραφο της ακύρωσης να συνοδεύεται από το αντίγραφο της απόδειξης του πελάτη. Έτσι προκειμένου οι δράστες να ακυρώσουν μια πώληση χρειάζονται το αντίγραφο της απόδειξης του πελάτη από την πώληση.

Συγκεκριμένα, προκειμένου οι δράστες να διαπράξουν την απάτη κρατούν τις αποδείξεις των πελατών κατά την πώληση, όταν οι τελευταίοι δεν το προσέχουν. Έπειτα, οι δράστες ακυρώνουν τη συγκεκριμένη πώληση και υφαρπάζουν οι ίδιοι το ποσό που υποτίθεται ότι επιστρέφεται στον πελάτη λόγω της ακύρωσης της πώλησης.

III) ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΣΥΡΣΗ

Η παράνομη ιδιοποίηση περιουσιακών στοιχείων μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη μέθοδο της μη χρηματικής απόσυρσης. Η μη χρηματική απόσυρση εμφανίζεται π.χ. όταν ο λογιστής μιας επιχείρησης, εκτός από χρήματα αποσκοπεί στην παράνομη ιδιοποίηση πόρων, εξοπλισμού, προμηθειών και άλλων μη χρηματικών στοιχείων για κλοπή.

---

³⁶ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 203, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

³⁷ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 203-204, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Υπάρχουν δύο (2) τρόποι για να υπεξαιρέσει κάποιος ένα περιουσιακό στοιχείο από μια εταιρεία : ή να το καταχραστεί ή να το κλέψει. Έτσι, η μη χρηματική απόσυρση διακρίνεται στην κατάχρηση και την κλοπή. Στη συνέχεια, ερευνάται η περίπτωση της κατάχρησης του αποθεματικού και άλλων περιουσιακών στοιχείων.³⁸

A. Κατάχρηση αποθεματικού και άλλων περιουσιακών στοιχείων³⁹

Υπάρχουν πολλά περιουσιακά στοιχεία που είναι δυνατόν να γίνουν αντικείμενο κατάχρησης χωρίς να κλαπούν. Τέτοια είναι τα οχήματα, οι προμήθειες, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λοιπός εξοπλισμός γραφείων εταιρείας κ.λ.π.. Αυτό επιτυγχάνεται συνήθως όταν ένας υπάλληλος χρησιμοποιεί αυτό τον εξοπλισμό εν ώρα εργασίας για προσωπικό όφελος (π.χ. τηλέφωνο, υπολογιστής, φωτοτυπικό) ή όταν παίρνει εξοπλισμό της εταιρείας στο σπίτι του προκειμένου να το χρησιμοποιήσει για δικό του όφελος. Επίσης, όταν ένας υπάλληλος κάνει δύο (2) εργασίες και σπαταλάει αρκετό χρόνο στην μία για την προετοιμασία της άλλης, τότε αυτό συνεπάγεται μείωση της παραγωγικότητας καθώς και χάσιμο πελατών. Είναι τεράστιο το κόστος της παραπάνω κατάχρησης όταν υπάρχουν πολλοί εργαζόμενοι.

Παράδειγμα : Ο λογιστής της εταιρείας παίρνει χαρτιά από την εταιρεία στο σπίτι του για να ζωγραφίσει το παιδί του.

B. Κλοπή⁴⁰

Όπως είχε αναφερθεί και στο κομμάτι της χρηματικής απόσυρσης, κλοπή είναι η αφαίρεση και ιδιοποίηση πράγματος που δε μας ανήκει, πράξη που γίνεται κρυφά ή με τη βία,

---

³⁸ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 208, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

³⁹ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 208-211, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁴⁰ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 211, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

με δόλο ή με απάτη. Η κλοπή αποτελεί έγκλημα, συγκεκριμένα πλημμέλημα και τιμωρείται από τον Ποινικό Κώδικα με φυλάκιση τριών (3) μηνών. Στην συγκεκριμένη περίπτωση έχουμε την κλοπή των περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρείας και κυρίως του αποθέματος. Επομένως, υπάρχει περίπτωση τα χρηματικά ποσά που εμπλέκονται σ' αυτή να είναι υπέρογκα. Η συγκεκριμένη μορφή κλοπής μπορεί να συντελεστεί με τη μέθοδο των εικονικών πωλήσεων και μεταφορών.

Εικονικές Πωλήσεις και Μεταφορές⁴¹

Χαρακτηριστική μέθοδος ψεύτικης πώλησης κατά την οποία ανήθικοι υπάλληλοι χρησιμοποιούν δικούς τους συνεργούς εκτός εταιρείας για την κλοπή αποθέματος. Στην περίπτωση αυτή για παράδειγμα, ένας εγκληματίας πουλάει αγαθά σε συνεργό του προσφέροντας μη εγκεκριμένη έκπτωση. Μία διαφορετική μέθοδος είναι όταν ένας υπάλληλος κλέβει αγαθά από την εταιρεία και κατόπιν τα δίνει στο συνεργό του, ο οποίος τα επιστρέφει στην εταιρεία και παίρνει πίσω χρήματα. Έτσι, τα κλεμμένα προϊόντα μετατρέπονται σε χρηματική αξία.

Ένας τρόπος αντιμετώπισης της κλοπής αποθέματος μπορεί να είναι οι συνεχείς εσωτερικοί έλεγχοι. Μερικοί από αυτούς είναι ο έλεγχος της ποσότητας των αποθεμάτων, η διερεύνηση διαγραφών και εκχωρήσεων και η σύγκριση παραγγελιών, αποστολών και πληρωμών.

Παράλληλα, οι εταιρίες θα πρέπει να επιθεωρούν τα κουτιά, τα πακέτα και τους χώρους που φυλάσσονται αυτά πριν φύγουν από την εταιρεία καθώς και να υπάρχει συγκεκριμένος έλεγχος απομάκρυνσης των σκουπιδιών και κάδων. Παρακάτω προτείνονται ορισμένοι τρόποι ελέγχου κατά την διαδικασία αποστολής :

- Ο χώρος αποστολής και παραλαβής πρέπει να ελέγχεται συνεχώς για την αποτροπή κλοπής.
- Τα αντικείμενα μεγάλης αξίας πρέπει να τοποθετούνται σε ασφαλείς χώρους παρακολούθησης.

---

⁴¹ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 217-220, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

- Η διαδικασία της αποστολής πρέπει να διαφοροποιείται από αυτή των αγορών και του αποθέματος.
- Κατά την αποστολή πρέπει να είναι υπολογισμένος ο αριθμός των εγγράφων.
- Οι παραγγελίες αποστολής πρέπει να σχετίζονται με αυτές της πώλησης καθώς και με συμβάσεις για αποτροπή φαινομένων κλοπής αποθέματος.
- Πριν την αποστολή των αγαθών πρέπει να υπάρχουν έγκυρες παραγγελίες και συμφωνίες πώλησης.
- Τα έγγραφα της αποστολής καλό θα ήταν να μεταφέρονται στο λογιστήριο για την μείωση των αποθεμάτων και του κόστους των πωλήσεων.
- Οι εταιρίες θα πρέπει να απογράφουν τον εξοπλισμό τους και να έχουν ένα κατάλογο με τον εξοπλισμό, τους αύξοντες αριθμούς και την περιγραφή του εξοπλισμού.
- Τα μη χρησιμοποιούμενα προϊόντα να έχουν απογραφεί και οτιδήποτε πρέπει να πεταχτεί θα καταμετράται.
- Όλες οι εταιρίες θα πρέπει να ενημερώνουν τη διεύθυνση για έλεγχο γραφείων, χώρων αρχειοθέτησης και φύλαξης της περιουσίας.
- Οι εταιρίες θα πρέπει να ερωτούν την διεύθυνση για απομάκρυνση του εξοπλισμού.

Παράδειγμα : Ο λογιστής μιας εταιρείας παραγγέλνει εξοπλισμό για την εταιρεία, τον οποίο τοποθετεί αργότερα στο σπίτι του κρυφά.

Συμπερασματικά, η κατάχρηση και η κλοπή του αποθεματικού θα πρέπει να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά από τις εταιρίες-θύματα, διότι η μορφή αυτή της απάτης είναι δυνατόν να προκαλέσει τεράστια οικονομική ζημία μες την εταιρεία.

Κεφάλαιο 6^ο : ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Μέσα σ' ένα γενικότερο σύστημα απάτης εμφανίζονται οι απάτες οικονομικών καταστάσεων. Αυτές υπάρχουν στην περίπτωση όπου οι οικονομικές καταστάσεις και τα στοιχεία των επιχειρήσεων αλλοιώνονται και παραποιούνται σκόπιμα αποσκοπώντας στην εξαπάτηση των προσώπων που θα τις χρησιμοποιήσουν. Οι απάτες διενεργούνται από ένα ή περισσότερα άτομα (π.χ. μέλη της διοίκησης μιας επιχείρησης ή της επιτροπής διακυβέρνησης, το προσωπικό ή τρίτους), τα οποία με δόλιες ενέργειες προσπαθούν να επιτύχουν προς όφελος τους ένα άδικο και παράνομο πλεονέκτημα.⁴²

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι απάτες στο επάγγελμα ενός Λογιστή-Φοροτεχνικού. Ορισμένοι λογιστές δεν εκτελούν την εργασία τους σύμφωνα με το νόμο και συνακόλουθα, δεν τηρούν τα βιβλία τους όπως πρέπει. Την απάτη αυτή την πραγματοποιούν για πολλούς λόγους όπως :⁴³

- η απατηλή βελτίωση της οικονομικής κατάστασης μιας εταιρείας,
- η φαινομενική αύξηση κερδών για τους μετόχους
- η απόκρυψη αρνητικών εντυπώσεων της αγοράς,
- η εξασφάλιση χρημάτων,
- η ικανοποίηση των στόχων της εταιρείας και
- η εξασφάλιση bonus αποδοτικότητας.

Η διάπραξη αυτών των ειδών απάτης διευκολύνεται σε πολλές περιπτώσεις εξαιτίας της ελλιπούς εκπαίδευσης του προσωπικού, μηδαμινού διαχωρισμού αρμοδιοτήτων, πολύπλοκων και υπεράριθμων συναλλαγών. Η ύπαρξη απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις δεν προέρχεται από λανθασμένη καταγραφή συναλλαγών ή από απροσεξία του λογιστή στην

---

⁴²Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 236, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁴³Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 236, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

ορθή απεικόνιση αυτών. Η απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις ενέχει το στοιχείο του δόλου, το οποίο με την σειρά του χαρακτηρίζεται από το στοιχείο της παραπλάνησης.

Η περίοδος δε της οικονομικής κρίσης αποτελεί ευνοϊκό περιβάλλον για την τέλεση του εγκλήματος της απάτης οικονομικών καταστάσεων. Όταν λέμε ότι η οικονομία βρίσκεται στη φάση της κρίσης αναφερόμαστε στη συρρίκνωση των δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων, η οποία συνεπάγεται δραματική αύξηση της ανεργίας, μείωση της αγοραστικής δύναμης, πτώση της χρηματιστηριακής αξίας πολλών επιχειρήσεων, αύξηση των συγχωνεύσεων και εξαγορών. Το ύψος των δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων είναι αυτό που επηρεάζει κατά κύριο λόγο και τα υπόλοιπα μακροοικονομικά μεγέθη. Η χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία ξεκίνησε από τις ΗΠΑ με τις τράπεζες να χορηγούν δάνεια με μειωμένες εξασφαλίσεις, τα οποία με τη σειρά τους επηρέασαν μεγάλους χρηματοπιστωτικούς ομίλους, δημιούργησε κινδύνους που κλόνισαν την εμπιστοσύνη τόσο των επενδυτών όσο και των καταθετών.

Επιπλέον, κατά την περίοδο της κρίσης πλήττεται η κερδοφορία και η ρευστότητα πολλών επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα αρκετές από αυτές να πτωχεύουν. Αρκετές από αυτές τις επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να επιβιώσουν και αποσκοπώντας στην ωραιοποίηση των αποτελεσμάτων τους, καταφεύγουν σε λογιστικά τεχνάσματα και αλλοιώνουν τις οικονομικές καταστάσεις χρησιμοποιώντας διάφορες μεθόδους, οι οποίες δεν είναι συμβατές (αποδεκτές) με τις αρχές και τις μεθόδους που διέπουν την ορθή κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων.

Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων περιλαμβάνει τις απάτες οικονομικών καταστάσεων και τις απάτες μη οικονομικών καταστάσεων. Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων μπορεί να προκύψει είτε από απάτη είτε από σφάλμα. Το διακριτικό στοιχείο μεταξύ απάτης και σφάλματος είναι το εάν η υποκείμενη ενέργεια που καταλήγει στο σφάλμα των οικονομικών καταστάσεων είναι εκούσια ή ακούσια. Όταν λέμε «απάτη» εννοούμε:

α) Νόθευση ή παραποίηση τηρουμένων στοιχείων ή εγγράφων, β) Κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων, γ) Αποσιώπηση ή παράλειψη αποτελεσμάτων, συναλλαγών, με βάση τα υπάρχοντα στοιχεία ή έγγραφα, δ) Καταχώρηση εικονικών συναλλαγών, ε) Καταχρηστική εφαρμογή λογιστικών αρχών και μεθόδων.

Ο όρος «σφάλμα» αναφέρεται σε ακούσια λάθη στις οικονομικές καταστάσεις, όπως : α) Αριθμητικά λάθη σε βασικές εγγραφές και λογιστικά στοιχεία, β) Αβλεψίες ή παρερμηνείες γεγονότων.

Οι επιχειρήσεις στην προσπάθεια τους να επιβιώσουν ένεκα των δυσμενών συνθηκών που επικρατούν στην οικονομία (αύξηση ανεργίας, μείωση αγοραστικής δύναμης, μείωση ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες), οι οποίες έχουν ως συνέπεια μείωση των πωλήσεων και ως επακόλουθο τη συρρίκνωση των λειτουργικών αποτελεσμάτων και της ρευστότητάς τους καταφεύγουν σε πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεών τους.

i. ΑΠΑΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ⁴⁴

Οι οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν τα περιουσιακά στοιχεία (π.χ. το ταμείο, οι απαιτήσεις, τα αποθέματα, τα πάγια στοιχεία και το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο), τις υποχρεώσεις και τα έσοδα-έξοδα. Οι απάτες οικονομικών καταστάσεων συνήθως πραγματοποιούνται με την υπερτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού, των εσόδων και των κερδών και με την υποτίμηση των στοιχείων του παθητικού, των εξόδων/ δαπανών και των ζημιών.

Εικονικά έσοδα⁴⁵

Σημαντική περίπτωση απάτης οικονομικών καταστάσεων αποτελούν τα **εικονικά έσοδα**. Στην περίπτωση αυτή καταχωρείται στα βιβλία μιας επιχείρησης, η πώληση προϊόντων ή υπηρεσιών σε υπαρκτό πελάτη, η οποία όμως δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Οι εικονικές πωλήσεις σε άλλες περιπτώσεις αφορούν ψεύτικους ή ανύπαρκτους πελάτες.

Τα εικονικά έσοδα εφαρμόζονται κυρίως στις λογιστικές περιόδους που απαιτούνται και πολλές φορές υπερβαίνουν σε πολύ μεγάλο βαθμό τις πωλήσεις που έγιναν πραγματικά. Παράδειγμα αποτελεί μια περίπτωση ενός οργανισμού, όπου κάποιοι υπάλληλοι αύξησαν των ασφαλιστήριων συμβολαίων που καταρτίστηκαν και έτσι φτιάχτηκαν κάποια εικονικά

---

⁴⁴ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 236-237, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁴⁵ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 244-247, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

συμβόλαια. Υπάρχουν ορισμένα γεγονότα, τα οποία υποδεικνύουν πως υπάρχουν εικονικά έσοδα. Αυτά είναι :

1. η ύποπτη συνεχής ανάπτυξη ή το μεγάλο κέρδος
2. τα μειωμένα χρηματικά διαθέσιμα σε περιόδους αύξησης κερδών
3. μεγάλες συναλλαγές εκτός επιχείρησης ή με εταιρίες που δεν υποβάλλονται σε έλεγχο καθόλου
4. οι πολύ μεγάλες συναλλαγές στο τέλος της λογιστικής χρήσης
5. η τεράστια αύξηση των πωλήσεων που παρατηρείται την ίδια μέρα
6. ο μεγάλος όγκος των πωλήσεων σε εταιρίες άγνωστες
7. η πολύ μεγάλη αύξηση των πωλήσεων από μικρά τμήματα της εταιρείας ή κεντρικά γραφεία

Απάτες στα στοιχεία του ενεργητικού και των εσόδων/ κερδών

Στην περίπτωση αυτή οι δράστες είτε υποτιμούν είτε υπερτιμούν τα στοιχεία του ενεργητικού ή τα έσοδα. Γίνεται συνήθως μια «ωραιοποίηση» της οικονομικής κατάστασης των εταιριών. Αυτό μπορεί να φανεί από τα εξής :

1. Κατάχρηση εισπράξεων
2. Πληρωμή στα μέλη της διοίκησης ή σε τρίτους, χωρίς πραγματοποίηση εμπορικής συναλλαγής
3. Προκαταβολές σε ψεύτικους προμηθευτές
4. Κλοπή παγίων στοιχείων ή αποθεμάτων
5. Αποστολή αποθεμάτων σε άλλη διεύθυνση
6. Πώληση πνευματικής ιδιοκτησίας σε ανταγωνιστές

7. Πληρωμή σε προμηθευτές για αγαθά ή υπηρεσίες, τα οποία ποτέ δεν έγιναν ιδιοκτησία του οργανισμού
8. Χρησιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων για προσωπικές εγγυήσεις

Απάτες στις υποχρεώσεις

Στην περίπτωση αυτή μπορεί να υπάρξει :

1. Εκροή χρημάτων από το ταμείο σε ψευδείς προμηθευτές
2. Κατάχρηση αγορών για την ίδια χρήση
3. Μη καταχώριση των δανείων στα βιβλία του οργανισμού

Απάτες στα έσοδα/ κέρδη ή στις δαπάνες/ έξοδα

Η περίπτωση αυτή περιλαμβάνει :

1. Μισθοδοσία ανύπαρκτων υπαλλήλων
2. Αποζημίωση με χαμηλές απολαβές
3. Προμήθειες από εικονικές πωλήσεις
4. Καταχώριση εσόδων ή δαπανών/ εξόδων με λανθασμένο τρόπο

ii. ΑΠΑΤΕΣ ΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ⁴⁶

Αυτές οι απάτες εμφανίζονται συχνά μέσω της παραποίησης των προσόντων πρόσληψης του ανθρωπίνου δυναμικού και μέσω των παραποιούμενων εσωτερικών ή εξωτερικών εγγράφων. Οι εταιρίες που έχουν πέσει θύματα τέτοιων μορφών απάτης θα

---

⁴⁶ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 268, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

πρέπει να διατηρούν την καχυποψία τους συνεχώς, αλλά και να εξασφαλίζουν την ύπαρξη μηχανισμών ελέγχου, οι οποίοι θα αποτρέπουν τέτοιες απατηλές ενέργειες.

Εσωτερικά ή εξωτερικά έγγραφα⁴⁷

Σημαντική περίπτωση παραποίησης απάτης μη οικονομικών καταστάσεων θεωρούνται τα **εσωτερικά ή εξωτερικά έγγραφα**. Όσον αφορά τα **εσωτερικά έγγραφα**, ορισμένες εταιρίες δεν ενημερώνουν ως οφείλουν τους εργαζόμενους με πληροφορίες, διότι πιστεύουν ότι οι πληροφορίες αυτές θα μειώσουν την παραγωγικότητα των εργαζομένων τους.

Στα **εξωτερικά έγγραφα**, μια εταιρεία δεν αποκαλύπτει διάφορα στοιχεία σε εξωτερικούς παράγοντες (π.χ. Μ.Μ.Ε., πελάτες, κυβέρνηση, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις), προκειμένου να αποφύγει τη μείωση του κέρδους της. Για παράδειγμα είναι ότι εάν οι πελάτες γνωρίζουν πως το προϊόν που θα αγοράσουν δεν είναι καλό για την υγεία τους, δεν θα το αγοράσουν. Βέβαια, αυτή η αναλήθεια είναι αντιδεοντολογική, παράνομη και αντιεπαγγελματική και εάν εξακριβωθεί θα υπάρξουν κυρώσεις.

iii. ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

1. Ασυνήθιστη αύξηση των πωλήσεων κατά τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου
2. Ιδιαίτερα αυξημένος αριθμός καινούργιων πελατών
3. Αύξηση των πωλήσεων, χωρίς όμως να αυξηθεί και το κέρδος
4. Επιστροφές μεγάλου αριθμού των πωλήσεων
5. Εκπτώσεις του τζίρου
6. Διαφορές στην επιβεβαίωση
7. Υπερβολικά αυξημένα κέρδη δυσανάλογα με το ταμείο

---

⁴⁷ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 274-275, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

8. Αλλαγή εγγραφών στο τέλος της χρήσης
9. Μεταφορά χρημάτων δίχως κάποιο λόγο

iv. ΚΙΝΗΤΡΑ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ⁴⁸

Δυστυχώς, η απάτη είναι μια κρυφή και δόλια δραστηριότητα, η οποία δεν έρχεται πάντα στο φως και όταν αποκαλυφθεί είναι πλέον αργά για την ίδια την εταιρεία και την οικονομία γενικότερα. Έχουν εντοπιστεί εννέα παράγοντες που δημιουργούν μαζί την «τέλεια καταγίδα της απάτης» :

1. μια ακμάζουσα οικονομία (η οποία έκρυψε την απάτη), 2. την ηθική φθορά, 3. άστοχα κίνητρα από στελέχη, 4. ακατόρθωτες προσδοκίες της αγοράς, 5. η πίεση από μεγάλα δάνεια, 6. λογιστικοί κανόνες/πρότυπα, 7. καιροσκοπική συμπεριφορά των ελεγκτικών εταιρειών, 8. απληστία από την πλευρά μιας μεγάλης ομάδας ανθρώπων, 9. εκπαιδευτικές αποτυχίες.

Γενικότερα, οι δυνάμεις που λειτουργούν ως κίνητρο γι' αυτήν τη συμπεριφορά προέρχονται τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης αφορά τη διοίκηση αυτής, το προσωπικό που τη στελεχώνει και γενικότερα τους πόρους που διαθέτει, όπως είναι ο πάγιος εξοπλισμός (οικόπεδα, κτίρια, σήματα και ευρεσιτεχνίες) τα ρευστά διαθέσιμα αλλά και το όραμα και η δημιουργικότητα των στελεχών της επιχείρησης. Το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης αφορά τις συνθήκες που επικρατούν στον κλάδο της, καθώς επίσης και το ευρύτερο οικονομικό, φορολογικό και κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον. Ειδικότερα, αφορά τις σχέσεις της με τον ανταγωνισμό, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το κράτος καθώς επίσης και τις χρηματιστηριακές αγορές.

Παγκόσμια Οικονομική Κατάσταση

---

⁴⁸ ΚΕΡΔΟΣ, Η ωραιοποίηση των ισολογισμών βλάπτει σοβαρά, <http://www.kerdos.gr/oldarticles.aspx?artid=1611521>, αντλήθηκε στις 20 Ιανουαρίου του 2014.

Στη σημερινή εποχή οι επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε ένα περιβάλλον όπου λόγω της παγκοσμιοποίησης, δηλαδή της ελεύθερης διακίνησης ανθρώπινου δυναμικού, κεφαλαίων και πληροφοριών, ο ανταγωνισμός μεταξύ τους γίνεται ολοένα και πιο ισχυρός. Κάποιες από τις επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να εμφανίσουν ισχυρή χρηματοοικονομική θέση στον κλάδο όπου δραστηριοποιούνται προστρέχουν σε πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων τους. Άλλες επιχειρήσεις παραποιούν τις οικονομικές τους καταστάσεις, προσπαθώντας να μειώσουν την κερδοφορία τους και συνεπώς και τη χρηματοοικονομική τους θέση, ώστε να αποθαρρύνουν την είσοδο στον κλάδο νέων ανταγωνιστών.

Δανεισμός από τις τράπεζες

Οι επιχειρήσεις για να χρηματοδοτήσουν το κεφάλαιο κίνησης αλλά και τις μακροπρόθεσμες πάγιες επενδύσεις τους προσφεύγουν στις τράπεζες για να δανειστούν τα απαραίτητα κεφάλαια. Οι τράπεζες με τη σειρά τους αξιολογούν τις επιχειρήσεις βάσει των οικονομικών τους καταστάσεων. Δεν εξετάζουν μόνο τα μεγέθη της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης αλλά και τα μεγέθη του ισολογισμού, αξιολογώντας την πιστοληπτική τους ικανότητα. Στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους παραποιούν τις οικονομικές καταστάσεις, με σκοπό να βελτιώσουν την πιστοληπτική τους ικανότητα. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονίσουμε τον ρόλο του ορκωτού ελεγκτή - λογιστή. Το τμήμα χρηματοδότησης επιχειρήσεων της τράπεζας θα πρέπει να λάβει υπόψη του τις παρατηρήσεις της έκθεσης του ορκωτού ελεγκτή - λογιστή, διότι επηρεάζουν τόσο το αποτέλεσμα της χρήσης όσο και τη χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης, με αποτέλεσμα να διαφοροποιείται και η πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης.

Αντληση κεφαλαίων από το χρηματιστήριο

Ένα επιπλέον κίνητρο παραποίησης βρίσκεται στο χώρο του Χρηματιστηρίου. Μία μέθοδος που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις για τη χρηματοδότηση των επενδύσεών τους είναι να αντλούν κεφάλαια μέσω δημόσιας εγγραφής ή μέσω αύξησης κεφαλαίου από το Χρηματιστήριο. Οι επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να δανειστούν από τους μετόχους ή

το ευρύτερο επενδυτικό κοινό όσο το δυνατόν μεγαλύτερα ποσά, με στόχο το προσδοκώμενο τίμημα ανά μετοχή, παραποιούν τις οικονομικές τους καταστάσεις, παρουσιάζοντας την επιχείρηση κερδοφόρα και με εύρωστη χρηματοοικονομική θέση.

Φοροδιαφυγή

Λόγω του σοβαρού προβλήματος της έλλειψης ρευστότητας αλλά και της έλλειψης κεφαλαίων για χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους πολλές επιχειρήσεις και ιδιαίτερα μικρομεσαίες στη φάση της οικονομικής κρίσης, προσπαθούν είτε να φοροδιαφεύγουν είτε να φαρμακοφεύγουν, παραποιώντας τις οικονομικές τους καταστάσεις.

Συγχωνεύσεις και εξαγορές

Στις περιπτώσεις συγχωνεύσεων και εξαγορών οι επιχειρήσεις ωραιοποιούν τη χρηματοοικονομική τους θέση έτσι ώστε από τη συγχώνευση ή την εξαγορά να αποκομίσουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, αποκτώντας όσο το δυνατό περισσότερες μετοχές από την επενδυτική τους στρατηγική. Εμπειρικές μελέτες υποστηρίζουν ότι οι διοικήσεις των επιχειρήσεων που υπόκεινται σε συγχώνευση, επιλέγουν λογιστικά τεχνάσματα ωραιοποίησης των αποτελεσμάτων πριν από την ανακοίνωση της εξαγοράς τους.

Μέτοχοι και μερισματική πολιτική της επιχείρησης

Ένας από τους κύριους στόχους μίας επιχείρησης είναι η διανομή ελκυστικού μερίσματος έτσι ώστε το ποσό ή το ποσοστό μερίσματος επί των διανεμόμενων κερδών να είναι σταθερό ή αυξανόμενο για τους μετόχους της. Προς επίτευξη αυτού του σκοπού οι επιχειρήσεις εξομαλύνουν τα αποτελέσματά τους (income smoothing). Με αυτήν την πρακτική παραποίησης αποτρέπουν τους υπάρχοντες μετόχους από το ενδεχόμενο να πωλήσουν μετοχές της εταιρείας, γεγονός που θα σήμαινε μια μείωση της χρηματιστηριακής αξίας της επιχείρησης. Επιπλέον, προσελκύουν νέους μετόχους, παρουσιάζοντας ότι η επιχείρηση ότι λειτουργεί με αναπτυξιακούς ρυθμούς. Οι μέτοχοι και θεσμικοί επενδυτές ασκούν πίεση στις διοικήσεις των επιχειρήσεων να παρουσιάσουν μεγαλύτερα κέρδη έτσι ώστε να διανεμούν

μεγαλύτερο μέρος, με στόχο την αύξηση της τιμής της μετοχής. Σε διαφορετική περίπτωση μπορούν να προβούν σε μαζικές πωλήσεις μετοχών με δραματικά αποτελέσματα για την τρέχουσα αξία της επιχείρησης.

v. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ⁴⁹

Οι συνέπειες από την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων είναι ιδιαίτερα σοβαρές και συναντώνται τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Επιχειρήσεις, οι οποίες δεν θα έπρεπε να χρηματοδοτηθούν, χρηματοδοτούνται. Αποτέλεσμα αυτού του γεγονότος είναι να γίνεται κατασπατάληση πόρων και τις περισσότερες των περιπτώσεων αυτές οι επιχειρήσεις να πτωχεύουν, αφήνοντας απλήρωτους εργαζομένους και προμηθευτές, καθώς και επισφάλειες προς τις τράπεζες που τις χρηματοδοτούν. Συνεπώς αυξάνεται η ανεργία, μειώνεται η ενεργός ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, δημιουργώντας έναν φαύλο καταστροφικό κύκλο. Συνοψίζοντας, θα λέγαμε πως είναι καιρός το κράτος να ενισχύσει την ανεξαρτησία του ορκωτού ελεγκτή - λογιστή αλλά και γενικότερα τους μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης και εσωτερικού ελέγχου, για να αποφευχθούν μελλοντικά οικονομικές κρίσεις όπως αυτή που βιώνουμε σήμερα.

Ανοίγοντας μια οποιαδήποτε οικονομική εφημερίδα ή οικονομικό και επιχειρηματικό περιοδικό, δεν είναι δυνατόν να μη δει κανείς τίτλους που σχετίζονται με διάφορα είδη απάτης σε διάφορους τομείς. Παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων είναι το επικρατούν ζήτημα το οποίο έχει λάβει τη δέουσα προσοχή από οικονομικούς αναλυτές, ρυθμιστικές αρχές, επενδυτές και από το ευρύ κοινό.

Για την **πρόληψη και πάταξη** αυτής της μορφής απάτης ο ελεγκτής είτε εσωτερικό είτε εξωτερικός, οφείλει να διενεργεί τις ελεγκτικές διαδικασίες με αντικειμενικότητα, εμπιστευτικότητα, επαγγελματισμό, ειλικρίνεια και διαφάνεια, ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητα της εργασίας του. Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει ως πρωταρχικό ρόλο να ελέγχει την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας που έχουν καθοριστεί στα τμήματα της επιχείρησης. Οι έλεγχοι «Value for Money» μέσω εκτίμησης επιπέδου αποδοτικότητας, αποτελεσματικότητας και επίτευξης οικονομίας καθώς και έλεγχοι «Best Value» βοηθούν την επιχείρηση να διατηρεί ένα εσωτερικό σύστημα ελέγχου το οποίο

---

⁴⁹ ΚΕΡΔΟΣ, Η ωραιοποίηση των ισολογισμών βλάπτει σοβαρά, <http://www.kerdos.gr/oldarticles.aspx?artid=1611521>, αντλήθηκε στις 20 Ιανουαρίου του 2014.

λειτουργεί πλήρως και αποδοτικά, ελαχιστοποιώντας έτσι την πιθανότητα δημιουργίας ευνοϊκών υποθέσεων για την πραγματοποίηση κάποιας απάτης. Οι έλεγχοι επεκτείνονται και σε επίπεδα πληροφοριακών συστημάτων, τα οποία κυριαρχούν σε όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και στις περισσότερες μεγάλες επιχειρήσεις.

Συνεπώς, τα ελεγκτικά τεστ πιστοποιούν τη σωστή, ασφαλή και έγκυρη πραγματοποίηση των διαδικασιών σε όλα τα τμήματα της επιχείρησης. Ο ελεγκτής δεν πρέπει να λειτουργεί δειγματοληπτικά, αλλά να ελέγχει περιοδικά όλες τις διαδικασίες που έχουν καθοριστεί προκειμένου να λειτουργεί η επιχείρηση. Με αυτόν τον τρόπο αυξάνεται η πιθανότητα να εντοπίσει κάποια απάτη. Ο εξωτερικός ελεγκτής λειτουργεί διαφορετικά. Λειτουργεί δηλαδή δειγματοληπτικά στον πληθυσμό των συναλλαγών πραγματοποιώντας ελεγκτικές διαδικασίες σε επίπεδο ισχυρισμών (assertion level). Έτσι, σε καμία περίπτωση δεν ευθύνεται για τον μη εντοπισμό απάτης, δεδομένου ότι η μέθοδος επιλογής του δείγματος μπορεί είτε να μην ενδείκνυται, είτε να μην πραγματοποιείται σωστά, είτε απλά να μην περιλαμβάνει αντιπροσωπευτικό δείγμα συναλλαγών. Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι η ύπαρξη απάτης είναι θέμα που γεννιέται εσωτερικά της επιχείρησης και εντοπίζεται πάλι εσωτερικά μέσω των ελέγχων του εσωτερικού ελεγκτή. Η ύπαρξη απάτης είναι κάτι που μπορεί να διαπιστωθεί και από τον εξωτερικό ελεγκτή, με τη διαφορά ότι αυτός δεν είναι άμεσα υπεύθυνος για την αναγνώρισή της.⁵⁰

Οι επιχειρήσεις από πλευράς τους θα πρέπει να πραγματοποιήσουν ορισμένους ελέγχους διακυβέρνησης. Αυτοί θα μπορούσαν να είναι η συχνή παρακολούθηση, η συνεχής πληροφόρηση και επικοινωνία, τα κυκλώματα παρακολούθησης (λ.χ. κάμερες), η τακτική αξιολόγηση των κινδύνων και το ενημερωμένο περιβάλλον εταιρικής διακυβέρνησης. Επιπρόσθετα, θα μπορούσαν να γίνουν ορισμένες δραστηριότητες ελέγχου ανά επίπεδο των λειτουργιών της επιχείρησης (π.χ. οι πηγές και διαδικασίες και η καταγραφή).

Παράλληλα, οι συχνές έρευνες, μεταρρυθμίσεις στη νομοθεσία, αλλαγές στον τρόπο διερεύνησης απάτης, συχνοί και σχολαστικοί έλεγχοι στα λογιστικά βιβλία μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων από ελεγκτικές εταιρείες θα πρέπει να διενεργηθούν για την αποτροπή τυχόν δυσάρεστων οικονομικών αποτυχιών. Για την μείωση της απάτης είναι απαραίτητο να γίνει μια συνεργασία με κάποιους υπεύθυνους συμμόρφωσης. Χρειάζεται συνεχής

---

⁵⁰ Ύπαρξη απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. 2011, <http://www.accountancygreece.gr>, αντλήθηκε στις 23 Ιανουαρίου του 2014.

καθοδήγηση, κοινοποίηση σε υπαλλήλους της εταιρικής διακυβέρνησης, πληροφόρηση αρμόδιων εποπτικών αρχών καθώς και έγκαιρη ενημέρωση.

Μέσω του Διεθνούς Προτύπου Ποιοτικού Έλεγχου Ελεγκτικών Εταιριών (ISQC 1) μπορούν να προκύψουν διάφοροι εσωτερικοί έλεγχοι. Τέτοιοι είναι οι εξής :

1. Ανάπτυξη ενός συστήματος αξιών
2. Διαρκής Συμμόρφωση Κώδικα Δεοντολογίας (π.χ. επάγγελμα Λογιστή-Φοροτεχνικού)
3. Αποδοχή και επαλήθευση των πελατών (Acceptance and Continuance of Client)
4. Ανάπτυξη παρακολούθησης συστήματος και ελέγχου
5. Εφαρμογή των ελέγχων με βάση τα επαγγελματικά πρότυπα και τις απαιτήσεις
6. Συχνή παρακολούθηση και εξακρίβωση ότι οι πολιτικές και διαδικασίες που αφορούν τον έλεγχο της ποιότητας είναι πάντοτε σχετικές, επίκαιρες, επαρκείς, αποδοτικές και σύμφωνα με τους ισχύοντες νόμους.
7. Τεκμηρίωση που παρέχει επαρκείς αποδείξεις για όλα τα στοιχεία του συστήματος ελέγχου ποιότητας μέσα στον οργανισμό.

Για την **αποτροπή** της οικονομικής αυτής απάτης, πρέπει να δημιουργηθούν οργανισμοί οι οποίοι να έχουν εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες πάνω στην ανίχνευση και αποτροπή της οικονομικής απάτης. Η πρόσληψη δικανικών λογιστών (forensic accountants) θα μπορούσε να είναι η λύση για την προστασία της οικονομίας από πιθανές απάτες, οι οποίοι θα βοηθήσουν στην εκπλήρωση διαφόρων διαδικασιών που περιλαμβάνουν την αναθεώρηση πολλών εγγράφων, αποκωδικοποίηση οικονομικών πληροφοριών, παίρνοντας συνεντεύξεις και συλλέγοντας πληροφορίες από βασικούς ανθρώπους-κλειδιά της εταιρείας ή βασικούς υπόπτους για απάτη. Επιπλέον, θα πρέπει να γίνεται συχνή ενημέρωση στις επιχειρήσεις και στο ευρύ κοινό για το θέμα της απάτης και τρόπους ανίχνευσης και αποτροπής της.

Τέλος, υπάρχουν ορισμένα εργαλεία αντιμετώπισης απατηλών πράξεων καθώς και μεγαλύτερο έλεγχο των μηχανισμών των οργανισμών. Τέτοια θα μπορούσαν να είναι η χρησιμοποίηση ελεγκτικών προγραμμάτων (software) ή έρευνες ανά τακτά διαστήματα, που

θα έλαβαν μέρος εκείνη την στιγμή. Παράλληλα, ορισμένα μηχανογραφικά προγράμματα επεξεργασίας βάσεων δεδομένων (π.χ. IDEA : Interactive Data Extraction & Analysis), τα οποία θα παρακολουθούσαν συχνά την «περιοχή» θα ήταν μια πολύ καλή λύση, καθώς επίσης και η εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων αξιολόγησης συστημάτων εσωτερικού ελέγχου (Audit Care : Control Analysis & Risk Evaluation).

Κεφάλαιο 7^ο : ΠΡΟΛΗΨΗ, ΕΞΙΧΝΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ **ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ**

Όπως παρατηρήθηκε και στα προηγούμενα κεφάλαια, τα οικονομικά εγκλήματα (π.χ. απάτη, διαφθορά, ιδιοποίηση περιουσιακών στοιχείων, παραποίηση οικονομικών καταστάσεων κ.α.) εμφανίζονται και στις πιο οργανωμένες επιχειρήσεις, καθότι είναι δύσκολο να τα αποφύγουν. Είναι πολύ δύσκολο να αντιμετωπιστεί το οικονομικό τους κόστος, το οποίο αποτελεί τεράστια «πληγή» για την εταιρεία-θύμα, διότι αυτό επιδρά στα περιουσιακά στοιχεία, στην φήμη-πελατεία και στο μέλλον τους.⁵¹

Έχει γίνει φανερό πως οι περισσότερες εταιρίες χάνουν ένα μέρος των εσόδων/κερδών τους από την επιρροή των οικονομικών εγκλημάτων. Μέσα από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί τα οικονομικά εγκλήματα εξιχνιάζονται συνήθως μετά τον 18^ο μήνα της τέλεσής τους. Όπως φάνηκε και στα προηγούμενα κεφάλαια, οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι πολύ δύσκολο να καταπολεμήσουν 100% τα οικονομικά εγκλήματα από μόνοι τους. Οι δράστες επίσης, συχνά εμφανίζουν κάποια συμπτώματα συμπεριφοράς σε σχέση με τα παραπτώματα που έχουν διαπράξει. Τέλος, θα χρειαστούν αποτελεσματικά μέτρα για να αντιμετωπιστούν τα οικονομικά εγκλήματα, διότι προκαλούν μεγάλες ζημιές.⁵²

Η ανίχνευση και εξιχνίαση των οικονομικών εγκλημάτων θα πρέπει να απαρτίζεται από μια ομάδα επιστημόνων και ερευνητών και μέσα από εφαρμοσμένες μελέτες. Όπως, αναφέρουν οι Kontos, G., Krambia-Kapardis, M. και Milonas, N.T. (2011) : *«τα οικονομικά εγκλήματα δεν περιορίζονται σε ορισμένες περιόδους του χρόνου, συγκεκριμένη χώρα ή δραστηριότητες»*.

Ο ειδικός που πραγματοποιεί τις έρευνες θα πρέπει να διενεργήσει έναν ειδικό έλεγχο, να αναζητήσει τα μητρώα των εταιρειών και τα δημόσια αρχεία, να προβεί σε παρακολούθηση ή άλλη μυστική επιχείρηση, να λάβει συνεντεύξεις από παλιούς εργαζόμενους, προμηθευτές και πελάτες καθώς και από τους παρόντες, συν το τμήμα της

---

⁵¹Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 318, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁵²Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 288, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

διεύθυνσης και τέλος από τον δράστη. Οι ερευνητές θα πρέπει να είναι υπεύθυνοι για τις πληροφορίες που παρέχουν, διότι πρόκειται για απόρρητα αποδεικτικά στοιχεία.⁵³

Παράλληλα, μέσω διαφόρων προειδοποιητικών ενδείξεων οι ερευνητές μπορούν να ανακαλύψουν ποιος διέπραξε ένα οικονομικό έγκλημα και ποιο το κίνητρό του. Οι ενδείξεις αυτές φαίνονται μέσα από αλλαγές στον τρόπο ζωής του δράστη και την συμπεριφορά του. Έπειτα, μπορεί να παρατηρήσει κανείς διάφορα εξωτερικά σημάδια αλλαγής στον τρόπο ζωής τους σε συνδυασμό με τις πηγές που ανιχνεύτηκαν. Τέλος, πρέπει να επισημανθεί πως οι ενδείξεις αυτές δεν αποδεικνύουν πάντα την ύπαρξη οικονομικού εγκλήματος ούτε μαρτυρούν την πιθανότητα ύπαρξης του.⁵⁴

1) ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

Τμήμα ανθρωπίνου δυναμικού και πρόληψη διάπραξης οικονομικού εγκλήματος⁵⁵

Η Διεύθυνση προσωπικού όπως αναφέρθηκε θα πρέπει να επιβραβεύει πλήρως τους εργαζομένους για τις προσπάθειες τους, να υποστηρίζει θετικά το ηθικό τους και να δημιουργεί ένα περιβάλλον όπου οι εργαζόμενοι εργάζονται για την επιτυχία του οργανισμού μέσω του εσωτερικού ελέγχου. Έτσι, οι ανθρώπινη απειλή θα εξαλειφθεί ή θα μειωθεί.

Μέσα σε κάθε εταιρεία ή οργανισμό θα πρέπει να υπάρχει μια θεσμοθέτηση περιγραφή καθηκόντων (π.χ. Λογιστής, Βοηθός Λογιστή), στα οποία θα διευκρινίζεται το αντικείμενο της εργασίας κάθε υπαλλήλου. Εάν δεν υπάρχει θεσμοθετημένη περιγραφή καθηκόντων (διαχωρισμός των ρόλων/ αρμοδιοτήτων μεταξύ των υπαλλήλων) κάθε υπάλληλος θα έχει την ευκαιρία να διαπράξει οικονομικό έγκλημα, εφόσον θα χρησιμοποιεί τα καθήκοντά του και εκτός περιοχής εργασίας. Έχει αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο κάποια παραδείγματα μεθοδεύσεων οικονομικών εγκλημάτων καθώς και οι διαδικασίες αποτροπής της σύγκρουσης καθηκόντων.

---

⁵³ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 322, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁵⁴ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 324-325, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁵⁵ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 300-303, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Τα άτομα που προσλαμβάνονται σε θέσεις εξουσίας και εμπιστοσύνης (λ.χ. μισθοδοσία, λογιστήριο, πωλήσεις κ.α.) αποτελούν κίνδυνο για την εταιρεία, διότι υπάρχει πιθανότητα να διαπράξουν απάτη. Επιβάλλεται λοιπόν να γίνονται συστηματικοί χειροκίνητοι έλεγχοι γι' αυτά τα άτομα. Ο διαχωρισμός των καθηκόντων μπορεί να επιτευχθεί μέσω της πρόσβασης στα συστήματα πληροφορικής/ λογισμικών. Συνήθως, όσοι έχουν βεβαρημένο μητρώο κλοπών υπάρχει πιθανότητα να ξανά-κλέψουν πάλι, διότι το έκαναν πολλές φορές παλαιότερα.

Έρευνες έχουν δείξει πως όσοι εργαζόμενοι παίρνουν ναρκωτικά είναι πιο εύκολο να διαπράξουν έγκλημα σε σχέση με αυτούς που δεν παίρνουν. Όσοι έχουν οικονομικό πρόβλημα είναι ευκολότερο να διαπράξουν έγκλημα συγκριτικά με άλλους που δεν έχουν. Οι ελεγκτές, λογιστές και οικονομολόγοι θα πρέπει να ελέγχονται εξονυχιστικά. Επίσης, οι προμηθευτές, πελάτες και εταίροι πρέπει να ελέγχονται για να διαπιστωθούν ζητήματα οικονομικής πλευράς, ιδιοκτησίας, φήμης και ακεραιότητας, διότι αποτελούν κίνδυνο για την εταιρεία.

Ακόμη, το τμήμα ανθρωπίνου δυναμικού θα πρέπει να διοργανώσει συνεντεύξεις για υπαλλήλους που έχουν παραιτηθεί ή απολυθεί. Έτσι, θα διαπιστώσει την ακεραιότητα της διεύθυνσης και την ενημέρωση σχετικά με την διάπραξη ευκαιριών οικονομικών εγκλημάτων. Οι παραιτήσεις των εργαζομένων θα πρέπει να μελετώνται λεπτομερώς από το τμήμα ανθρωπίνου δυναμικού για τυχόν διάπραξη οικονομικού εγκλήματος στο παρελθόν.

Κατάργηση ευκαιριών διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων⁵⁶

Το άρθρο της Ένωσης Πιστοποιημένων Ελεγκτών για την πάταξη των οικονομικών εγκλημάτων περιγράφει πως : « η πρόληψη των οικονομικών εγκλημάτων απαιτεί ένα σύστημα κανόνων οι οποίοι, στο σύνολό τους, ελαχιστοποιούν την πιθανότητα εμφάνισης οικονομικών εγκλημάτων ενώ παράλληλα μεγιστοποιούν τη δυνατότητα εντοπισμού της οποιασδήποτε διαφαινόμενης παράνομης δραστηριότητας. Η πιθανότητα να συλληφθούν πείθει τις πιο πολλές φορές τους πιθανούς δράστες να μη διαπράξουν τα οικονομικά εγκλήματα. Εξαιτίας αυτής της αρχής, η ύπαρξη ενός αυστηρού συστήματος ελέγχου είναι βασική για την πρόληψη των οικονομικών εγκλημάτων».

⁵⁶ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 294-296, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Οι εσωτερικοί έλεγχοι δεν επιτρέπουν την δημιουργία των ευκαιριών διάπραξης οικονομικού εγκλήματος σ' έναν οργανισμό. Όμως, αυτοί δεν προστατεύουν πάντοτε τις εταιρίες. Όπως και να' χει ένας οργανισμός θα πρέπει να διαθέτει όλους τους εσωτερικούς και ειδικούς ελέγχους που θα του εγγυώνται την ανίχνευση και αποτροπή εμφάνισης οικονομικού εγκλήματος. Οι έλεγχοι που αφορούν την εξιχνίαση και πρόληψη των οικονομικών εγκλημάτων μειώνουν τις ευκαιρίες εμφάνισής τους. Η καθημερινή βελτίωση, ενίσχυση και καταγραφή των ελέγχων θα οδηγήσει στην κατάργηση αυτών των φαινομένων.

Διαδικασία εκτίμησης του κινδύνου και διάπραξη του οικονομικού εγκλήματος⁵⁷

Πολλές επιχειρήσεις είναι δύσκολο να αξιολογήσουν τους κινδύνους οικονομικών εγκλημάτων. Έτσι, επιτρέπουν την δημιουργία πολλών ευκαιριών για εμφάνιση οικονομικού εγκλήματος. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός συστήματος εκτίμησης του κινδύνου διάπραξης οικονομικού εγκλήματος σχετίζεται με την αποτροπή της ευκαιρίας για την δημιουργία του. Θα πρέπει να εφαρμόζονται ειδικοί έλεγχοι για την αποφυγή τέτοιων σχεδίων.

Επιπρόσθετα, η εκτίμηση του κινδύνου σε μια εταιρεία μπορεί να εμποδίσει την επίτευξη των οργανωτικών στόχων (μέγιστο κέρδος, μερίδιο αγοράς, επεκτάσεις κ.α.). Οι κίνδυνοι των οικονομικών εγκλημάτων είναι αποτέλεσμα των απειλών τους. Οι απειλές των οικονομικών εγκλημάτων μπορούν να εμφανιστούν με πολλές μορφές και αυτές συνήθως είναι φυσικές ή τεχνητές. Για παράδειγμα, εάν δεν υπήρχαν φυσικές πράξεις, δεν θα εμφανιζόταν καμία ευκαιρία για διάπραξη οικονομικού εγκλήματος.

Η εκτίμηση των κινδύνων διάπραξης οικονομικού εγκλήματος θα πρέπει να είναι δημιουργική. Θα πρέπει να εξετάζει τις φυσικές απειλές που μπορεί να προκύψουν από το περιβάλλον και οι οποίες επιτρέπουν τα οικονομικά εγκλήματα. Ως παράγοντες απειλής θεωρούνται οι άνθρωποι που επωφελούνται από μια καταστροφή (ευκαιρία). Οι περισσότερες φυσικές απειλές προκαλούνται από τον άνθρωπο. Επομένως, η εκτίμηση του κινδύνου θα πρέπει να εντοπίσει τις απειλές που έχουν σχέση με το ανθρώπινο δυναμικό.

---

⁵⁷ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 297-300, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Όπως ειπώθηκε στην αρχή του κεφαλαίου οι περισσότερες ευκαιρίες (αδυναμίες) βοηθούν τις απειλές να διαπράξουν οικονομικό έγκλημα με ευκολία. Έτσι, περιορίζονται οι οργανωτικοί στόχοι. Η εκτίμηση του κινδύνου θα πρέπει να προσδιορίζει, αξιολογεί και θεραπεύει τις ευκαιρίες (αδυναμίες) κατά των οικονομικών εγκλημάτων στα σχέδια ή στο πρόγραμμα (αδυναμίες), στις διαδικασίες. Επομένως, οι απειλές δεν θα μπορούν να διαπράξουν το συγκεκριμένο οικονομικό έγκλημα.

Η εκτίμηση των κινδύνων καταπολέμησης οικονομικών εγκλημάτων θα προσπαθήσει να περιορίσει τις απειλές. Η διοίκηση θα πρέπει να αξιολογήσει τον ενδεχόμενο κίνδυνο (κίνδυνος για ζημία, βλάβη ή απώλεια) συγκριτικά με την περιουσία της εταιρείας. Επίσης, θα πρέπει να αναλύσει τους συγκεκριμένους κινδύνους, να μειώσει τους ελέγχους καταπολέμησης των οικονομικών εγκλημάτων και να παρατηρήσει τη σχέση κόστους-οφέλους που σχετίζεται με αυτούς.

Τέλος, η διοίκηση θα πρέπει να εκτιμήσει, αναλύσει, αξιολογήσει και αποφασίσει αν θα πρέπει να πατάξει, περιορίσει ή επικυρώσει τους κινδύνους αυτούς που έχουν σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία. Η σχέση κόστους-οφέλους μπορεί να μην διορθώνεται. Εάν, υποθέσει κάποιος πως οι άνθρωποι δεν θα απειλούν έναν οργανισμό, τότε δεν θα ελλοχεύει και κίνδυνος για αδυναμία οικονομικού εγκλήματος.

Σεμινάρια και κίνδυνος διάπραξης οικονομικού εγκλήματος⁵⁸

Χαρακτηριστικό ρόλο έχουν τα σεμινάρια που διοργανώνονται από τις εταιρίες. Τα σεμινάρια βοηθούν στην επιμόρφωση των υπαλλήλων για την αποφυγή διάπραξης οικονομικού εγκλήματος. Δηλαδή, ευαισθητοποιούν τους εργαζομένους. Σ' αυτά τα σεμινάρια θα πρέπει δίνεται η σημασία των οικονομικών εγκλημάτων για τυχόν κινδύνους διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων από τους εργαζομένους. Συνεπώς, τα οικονομικά εγκλήματα επιδρούν αρνητικά στην «εικόνα» του οργανισμού, τη φήμη, την πελατεία και τους στόχους.

---

⁵⁸ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. :303-304 , Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Παράλληλα, θα πρέπει να δίνονται αρκετά παραδείγματα διάπραξης οικονομικού εγκλήματος προς αποφυγήν χρησιμοποίησης από τους υπαλλήλους της εταιρείας, όπως η δωροδοκία των Λογιστών-Φοροτεχνικών με σκοπό την συμπλήρωση ψευδών στοιχείων σε φορολογική δήλωση. Θα πρέπει να υπάρχει μια συγκεκριμένη ροή, όταν το προσωπικό εντοπίσει πιθανούς κινδύνους διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων. Ακόμη, οι υπάλληλοι που είναι στα τμήματα υψηλής ευθύνης (π.χ. Λογιστήριο, Ταμείο, Μισθοδοσία κ.α.) θα πρέπει να είναι παρατηρητικοί για τυχόν εμφάνιση οικονομικού εγκλήματος καθώς και αυτοί που επιβάλλουν εσωτερικού ελέγχους. Τέλος, θα πρέπει να υπάρχει φόβος από πλευράς των υπαλλήλων ότι η μη εντόπιση ή αναφορά για τυχόν οικονομικά εγκλήματα πιθανώς να επηρεάσει τη πορεία τους στην εταιρεία.

Ο εσωτερικός έλεγχος και πρόληψη διάπραξης του οικονομικού εγκλήματος⁵⁹

Η εφαρμογή εσωτερικών ελέγχων σε μια εταιρεία αποτελεί σημαντική λύση για την αποτροπή του κινδύνου διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων. Οι εσωτερικοί έλεγχοι δεν εγγυούνται την μέγιστη πάταξη της μεθόδευσης οικονομικών εγκλημάτων, όμως αποτελούν ένα μέσο καλύτερης βελτίωσης και παρακολούθησης των εταιριών ανά τακτά διαστήματα.

Ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει :

- να ενεργεί αποτελεσματικά με διαδικασίες για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την διερεύνηση των οικονομικών εγκλημάτων.
- να είναι πάντοτε προετοιμασμένος για τυχόν κρούσματα κινδύνου διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων.
- να διευκολύνει και υποστηρίζει στη διεύθυνση το σχεδιασμό και την υλοποίηση των διαδικασιών για αποτροπή κινδύνων διάπραξης οικονομικού εγκλήματος.
- να προτείνει την κατανόηση των κινδύνων διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων καθώς και τους κανονισμούς δεοντολογίας του διοικητικού συμβουλίου.
- να παρακολουθεί τις αιτίες των συμβάντων των οικονομικών εγκλημάτων.

---

⁵⁹ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 306-312, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Παρακάτω εμφανίζονται οκτώ (8) τρόποι της λειτουργίας και δράσης του εσωτερικού ελέγχου.

- Πρώτον, υπάρχουν αρκετοί τρόποι μεθόδευσης διάπραξης οικονομικού εγκλήματος. Αυτοί εντοπίζονται στις αγορές και πωλήσεις, στα αποθεματικά και μετρητά και στη μισθοδοσία. Ο εσωτερικός έλεγχος, σ' αυτή την περίπτωση θα πρέπει να αξιολογήσει εάν ο κίνδυνος διάπραξης οικονομικού εγκλήματος παρατηρηθεί. Παράλληλα, θα πρέπει να ερευνήσει την περίπτωση να εκτελεστεί ένας συγκεκριμένος κίνδυνος διάπραξης οικονομικού εγκλήματος. Τέλος, θα πρέπει να εντοπίσει τον σχεδιασμό και την εφαρμογή επιπρόσθετων εντολών και μεθόδων για την βέλτιστη αντιμετώπιση των κινδύνων διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων.
- Δεύτερον, ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να λειτουργεί ως καθοδηγητής καθώς και να έχει συμβουλευτικό ρόλο για την εκτέλεση του κινδύνου διάπραξης οικονομικού εγκλήματος. Επίσης, θα πρέπει να ενεργεί στο σχεδιασμό και την υλοποίηση για την πάταξη των οικονομικών εγκλημάτων και να παρατηρεί την εμφάνισή τους. Ακόμη, θα πρέπει να προσδιορίζει τα αίτια που οδηγούν κάποιον στην διάπραξη των οικονομικών εγκλημάτων.

Επιπλέον, ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να δίνει υποσχέσεις για την πάταξη του οικονομικού εγκλήματος και να δοκιμάζει τους ελέγχους πριν εκτελεστούν για την διάπραξη του οικονομικού εγκλήματος. Τέλος, θα πρέπει να παρακολουθεί και να εντείνει τον κύκλο της πληροφορίας.

- Τρίτον, ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να εγγυάται την πάταξη των οικονομικών εγκλημάτων. Αυτό θα επιτευχθεί με την οργανωτική ηγεσία και κουλτούρα, τον προσδιορισμό του κινδύνου για τη διεύθυνση, μέσω ορισμένων διαδικασιών, κανόνων και προγραμμάτων ακύρωσης διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων, με την επικοινωνία και τις δεξιότητες, την επιρροή του νόμου και των κινήτρων, τον σχεδιασμό και την επικύρωση προτάσεων και την συνεχή ανταπόκριση και βελτίωση.
- Τέταρτον, ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να είναι σίγουρος πως η επίβλεψη του κινδύνου διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων βαίνει τις σωστές κατευθύνσεις.
- Πέμπτον, θα πρέπει να υπάρχει μια πολιτική που να επιβλέπει και καταγράφει τα οικονομικά εγκλήματα καθώς και να ενημερώνει τους εσωτερικούς ελεγκτές.
- Έκτον, θα πρέπει να υφίσταται μια συγκεκριμένη καθοδήγηση για όλη την ελεγκτική ομάδα. Δηλαδή, όλη η εσωτερική ελεγκτική ομάδα θα πρέπει να έχει μια

συγκεκριμένη συμπεριφορά όταν εκπληρώνει τους ελέγχους. Ακόμη, θα πρέπει να σκέφτεται με ποια μέσα θα μπορούσαν να υλοποιηθούν οι τρόποι μεθόδευσης των οικονομικών εγκλημάτων. Όλη η ελεγκτική ομάδα θα πρέπει να έχει στο μυαλό της το θέμα της διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων.

Παράλληλα, οι εκθέσεις εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να αναφέρονται στον κίνδυνο διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων. Τα μέλη της ομάδας θα πρέπει να γνωρίζουν τους κινδύνους απειλής της ακεραιότητας. Τέλος, όλες οι εμπειρίες θα φροντίσουν στην εκμάθηση των οικονομικών εγκλημάτων.

- Έβδομο, ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να χρησιμοποιεί με δεξιοτεχνία τις Τεχνικές Ελέγχου με Ηλεκτρονική βοήθεια (CAAT). Αυτές οι Τεχνικές Ελέγχου αποτελούν εργαλεία όχι μόνο για εσωτερικές υποθέσεις αλλά και για τις διευθύνσεις. Επίσης, θα πρέπει να βοηθούν την παρακολούθηση των κινδύνων με τεχνογνωσία και επαγγελματισμό, διότι αποτελούν περιουσιακά στοιχεία των επιχειρήσεων. Τέλος, η χρησιμότητά τους είναι πολύ μεγάλη διότι υποπτεύονται την ύπαρξη διάπραξης οικονομικού εγκλήματος.
- Ογδοο, ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να γίνεται με επικυρωμένα πρωτόκολλα όταν εντοπιστεί διάπραξη οικονομικού εγκλήματος ή υπάρχει υποψία. Σε αυτό το στάδιο, οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να διαθέτουν ευρεσιτεχνίες στη δικανική λογιστική, σε συνεντεύξεις, στη χρησιμοποίηση της τεχνολογίας και στην άντληση πληροφοριών καθώς και στην ασφάλιση αποδείξεων. Οι εξωτερικοί ελεγκτές δεν μπορούν πάντα να αποτρέψουν ή να εξιχνιάσουν τέτοια οικονομικά εγκλήματα.

- Εκλογίκευση εσωτερικού ελέγχου⁶⁰

Όπως είδαμε και παραπάνω, τα οικονομικά εγκλήματα δεν διαπράττονται χωρίς να υπάρχει κάποιος λόγος. Έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στην Αμερική έδειξαν πως υπάρχει δυσαρέσκεια ανάμεσα στην ικανοποίηση των αμερικανών εργαζομένων και την εργασία τους. Αυτό οφείλεται στις σχέσεις με τους συναδέλφους και εργοδότες, που συχνά προκαλούν συγκρούσεις συμφερόντων. Αυτές οι συγκρούσεις πηγάζουν από τον ανταγωνισμό μεταξύ τους, τα διάφορα επίπονα καθήκοντα, την μη σωστή διαχείριση της συμπεριφοράς των εργοδοτών, τη μη εξειδίκευση των εργαζομένων, τα διάφορα συστήματα

---

⁶⁰ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 312-317, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

ανταμοιβής, τις ανακρίβειες εκ μέρους των οργανισμών, τις κουλτούρες στην εταιρεία, τους διάφορους αρνητικούς υπαλλήλους που δημιουργούν προβλήματα.

Παράλληλα, το υψηλό στρες στην εργασία προκαλεί ανεπαρκή σχεδιασμό στους χώρους της εταιρείας, την οργάνωσή και διαχείριση της. Η δυνατότητα εξέλιξης μέσω των προαγωγών είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τους εργαζόμενους να δουν με θετική πλευρά την εργασία τους. Ακόμη, οι άνθρωποι επιθυμούν την επαγγελματική αναγνώριση μέσω των έργων που φέρουν καθώς και το σεβασμό των άλλων ατόμων μέσα στην εταιρεία. Η αναγνώριση αυτή επιτυγχάνεται μέσω επαίνων, προσφοράς εμπορευμάτων ή δωροεπιταγών, χρηματικά ποσά ή κοσμήματα, ποσά από κέρδη και σχέδια για τη σύνταξη.

Ένας σημαντικός παράγοντας που προκαλεί δυσαρέσκεια στην εργασία είναι η αμοιβή των υπαλλήλων. Ωστόσο, μέσα από έρευνες που πραγματοποιήθηκαν ανέδειξαν πως τα υψηλά επίπεδα αμοιβής ενός εργαζομένου δεν βοηθούν και στην επιθυμία του για την συγκεκριμένη εργασία. Οι οργανισμοί δεν έχουν καταλάβει πως οι αμοιβές δεν εξασφαλίζουν πάντοτε την ικανοποίηση των εργαζομένων. Αυτό που θα μπορούσαν να καταφέρουν είναι ο καθορισμός στόχων επίτευξης και επιτυχίας μέσω των οποίων θα ανταμείβονται οι καλύτεροι υπάλληλοι.

Επιπρόσθετα, οι εταιρίες θα μπορούσαν να δημιουργήσει ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας, προγράμματα ανέλιξης και επιμόρφωσης, επικοινωνητική εργασία, η οποία παρέχει στον εργαζόμενο την έγκρισή του, διάφορες ευκαιρίες ανάδειξης των προσόντων των υπαλλήλων καθώς και αποστολής δικής του ευθύνης για την εργασία του, σταθερό και ασφαλές εργασιακό περιβάλλον. Ο επιβλέπων την εργασία θα πρέπει να είναι δημιουργικός και να βοηθά και αυτός με τη σειρά του στις απαιτήσεις των εργαζομένων. Ακόμα, αρκετά προτερήματα (π.χ. φροντίδα παιδιών και αθλητικές εγκαταστάσεις), η σύγχρονη τεχνολογία και διάφορες ευκαιρίες προαγωγής μπορούν να βοηθήσουν τους υπαλλήλους να έχουν το αίσθημα ικανοποίησης και προσφοράς για την αποτροπή και αποφυγή κινδύνων διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων.

2) ΕΞΙΧΝΙΑΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

Η εξιχνίαση ύπαρξης οικονομικού εγκλήματος υπάρχει στην ανάλυση ηλεκτρονικών βίντεο και μη, στην διεξαγωγή συνεντεύξεων σε υπόπτους και άλλους και στην εμφάνιση της περιουσιακής κατάστασης των δραστών. Πριν την έναρξη της ανίχνευσης οι ερευνητές θα πρέπει να γνωρίζουν το είδος του οικονομικού εγκλήματος που διαπράχθηκε. Θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα πλάνο. Παράλληλα, θα πρέπει να ξέρουν τον τόπο πραγματοποίησης της εξιχνίασης και ποιοι εμπλέκονται σ' αυτόν, τη χώρα ή και άλλες περιοχές που βρέθηκαν.⁶¹

Επίσης, οι μελετητές θα πρέπει να γνωρίζουν και άλλες γλώσσες, διότι είναι πηγή βοήθειας, το όνομα της εταιρείας και ποιο είναι οι ενδεχόμενοι δράστες. Εάν ενεπλάκησαν και άλλα οικονομικά εγκλήματα το τελευταίο διάστημα στην εταιρεία είναι χρήσιμη πληροφορία ή εάν κάποιος υπάλληλος, προμηθευτές και πελάτες έχουν διαπράξει παρόμοιο έγκλημα παλαιότερα. Τα διάφορα προσωπικά, οικογενειακά και οικονομικά προβλήματα και ο λόγος που τους οδήγησε στην διάπραξη οικονομικού εγκλήματος είναι ένας σημαντικός λόγος.⁶²

Ακόμη, θα πρέπει να εξεταστεί λεπτομερώς εάν χαρακτηριστικό στοιχείο της εταιρείας είναι η διαφθορά ή εάν ο οργανισμός είναι κερδοφόρος και τα ποσοστά ανάλογα με αυτό. Οι πληροφορίες που αντλεί κάποιος από τον οργανισμό, τις δραστηριότητές του, την περιουσιακή κατάσταση και τους προμηθευτές, πελάτες, υπαλλήλους είναι πολύ χρήσιμες για την διεξαγωγή της έρευνας. Παράλληλα, θα πρέπει να αναφερθεί εάν είναι εύκολη η πρόσβαση στην εταιρεία συγκριτικά με τα στοιχεία του εσωτερικού/ εξωτερικού ελεγκτή. Η διασφάλιση των δεδομένων ηλεκτρονικών και μη μπορεί να αποθηκεύεται σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τηλέφωνα, πομπούς κ.α.. Η αλλαγή των συστημάτων στα αρχεία της εταιρείας είναι ένας πολύ σημαντικός λόγος για κίνδυνο διάπραξης οικονομικού εγκλήματος.⁶³

Στη συνέχεια αναλύεται η διαφθορά ως πρακτική εξιχνίασης του οικονομικού εγκλήματος. Η διαφθορά για παράδειγμα περιλαμβάνει έναν από τους παρακάτω τρόπους ή

---

⁶¹ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 326, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁶² Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 326, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁶³ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 327, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

και το συνδυασμό αυτών, όπως την πληρωμή ψευδών/ τεράστιων λογαριασμών, όταν ένας υπάλληλος ή και άλλοι πολλοί γίνονται παραλήπτες χρηματικής ανταπόδοσης ως αντάλλαγμα κατοχύρωσης σύμβασης, η αποδοχή έναντι αμοιβής προϊόντων κατώτερης ποιότητας και η σύντομη περίοδος της λήξης της χρήσης αυτών.⁶⁴

Επιπροσθέτως, στην εξιχνίαση χρειάζονται και διάφορα εργαλεία περιγραφής πολλών συναλλαγών, ο εντοπισμός εγγραφών σε προγράμματα για επαρκή ανάλυση και διευκρίνιση. Η πιο αποδοτική κάλυψη και τα καθορισμένα χαρακτηριστικά, όπως ημερομηνία, χρόνος, ποσά, εξουσιοδοτήσεις, παραλήπτες πληρωμών βοηθούν στην έγκαιρη ενημέρωση για την ανίχνευση των οικονομικών εγκλημάτων.⁶⁵

Μετέπειτα, άλλοι ερευνητές προχώρησαν σε ευρείες αναλύσεις στατιστικών στοιχείων και δεδομένων για την εξιχνίαση διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων. Αυτά είναι :⁶⁶

1. **Ταξινόμηση με χρονολογική σειρά**, δηλαδή συγκέντρωση δεδομένων στο τέλος της λογιστικής περιόδου.
2. **Προσάρτηση/ συγχώνευση**, δηλαδή ο συνδυασμός δύο (2) αρχείων σ' ένα ενιαίο.
3. **Διασταύρωση μεταβλητών**, δηλαδή η περιγραφή των παραγόντων σε γραμμές και στήλες.
4. **Ψηφιακή ανάλυση/ Νόμος του Benford** : είναι η τεχνολογία ελέγχου που χρησιμοποιείται για την εντόπιση πολλαπλών ψευδών εγγραφών με συγκεκριμένα ψηφία και αριθμούς καθώς και συνδυασμούς αυτών ή μη εργάσιμες ημέρες.
5. **Διπλές καταχωρήσεις**, δηλαδή ο εντοπισμός διπλών στοιχείων σ' ένα λογιστικό σύστημα.
6. **Μετατροπή/ Εξαγωγή**, δηλαδή η δημιουργία αρχείων σε άλλης μορφής λογισμικών.
7. **Εξαγωγή/ Φιλτράρισμα**, δηλαδή η καταγραφή στοιχείων από ένα αρχείο σε ένα άλλο.
8. **Κενά**, δηλαδή ο εντοπισμός των κενών στα αρχεία.
9. **Ευρετήριο/ Ταξινόμηση**, δηλαδή η τοποθέτηση αρχείων κατά αύξουσα ή φθίνουσα σειρά.

---

⁶⁴ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 335, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁶⁵ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 327, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁶⁶ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 328-330, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

10. **Συγχώνευση/ Συσχετισμός**, δηλαδή ο συνδυασμός στοιχείων από δύο (2) διαφορετικά αρχεία σε ένα (1).
11. **Παλινδρόμηση**, δηλαδή η ανάλυση στατιστικών μεθόδων για τον υπολογισμό μιας εξαρτημένης μεταβλητής (π.χ. κέρδος).
12. **Δείγμα**, δηλαδή η δημιουργία τυχαίων δειγμάτων από έναν πληθυσμό.
13. **Διαστρωμάτωση** : είναι ο υπολογισμός αριθμών και αξία συγκεκριμένων τιμών σε ευρώ στις εγγραφές ενός πληθυσμού.
14. **Συνοψιση**, δηλαδή η συγκέντρωση των αριθμητικών τιμών μιας καθορισμένης θέσης.

Για την εξιχνίαση της αλήθειας προκύπτουν ορισμένοι στόχοι. Αυτοί είναι η ανακάλυψη των ατόμων, εταιριών και συνεργών που πραγματοποίησαν το οικονομικό έγκλημα, η διαπίστωση ύπαρξης οδηγιών από ανώτερα στελέχη και του σχεδίου του εγκλήματος, ο υπολογισμός των ζημιών, η πιθανότητα εμφάνισης άλλων εγκλημάτων και ο πλοηγός για την εξιχνίαση της αλήθειας.⁶⁷

Εισαγωγή δεδομένων και εξιχνίαση διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων⁶⁸

Η εισαγωγή δεδομένων αποσκοπεί στην ανάλυση και την μελέτη αποδοτικότερης και αποτελεσματικότερης έρευνας. Παράλληλα, βοηθά και στην εξιχνίαση και στην αντιμετώπιση της διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων. Οι εισαγωγές δεδομένων περιλαμβάνουν τη σύνδεση με ανοιχτές βάσεις δεδομένων, δηλαδή τη μεταφορά δεδομένων μέσω συστημάτων και λογισμικών, άλλα βοηθητικά προγράμματα εισαγωγής, που είναι λογισμικό με εφαρμογές επιχειρήσεων με λογιστικά προγράμματα, όπως το SAP (Simply Accounting) και το Peachtree και την εκτύπωση των αρχείων αναφοράς, δηλαδή λογισμικά που προστατεύουν τα δεδομένα.

Η εισαγωγή δεδομένων, όπως φαίνεται παρακάτω προσδιορίζεται σε διάφορους τομείς. Πολλοί προμηθευτές λογισμικών παρέχουν εκπαίδευση με τη χρησιμοποίηση ενεργειών κατά των οικονομικών εγκλημάτων. Αρκετά λογισμικά επίσης, διαθέτουν

---

⁶⁷ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 335, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

⁶⁸ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 330-331, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

διαδικασίες ανάλυσης δεδομένων, όπως μακροεντολές (macros), τα οποία βοηθούν στην ανάπτυξη διαφόρων σεναρίων και καταγραφής ελέγχων για την πάταξη των εγκλημάτων.

Αλλα λογισμικά (π.χ. Microsoft Excel and Access, SAS κ.α.) πάλι παρέχουν απομακρυσμένη πρόσβαση μέσω διακομιστών. Αυτοί είναι πολύ αξιόπιστοι και μπορούν να επεξεργάζονται πολλές πληροφορίες. Επιπροσθέτως, άλλες έρευνες έχουν δείξει πως η τεχνολογία έχει βοηθήσει στην ανάλυση δεδομένων για την εξιχνίαση και πρόληψη των οικονομικών εγκλημάτων.

Συνέντευξη/ ανάκριση και εξιχνίαση διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων⁶⁹

Υπάρχουν ορισμένες τεχνικές και μέθοδοι, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο στάδιο της συνέντευξης/ ανάκρισης. Η χρήση όλων αυτών των μέσω μπορεί να αποδειχθεί καθοριστικός παράγοντας στην εξακρίβωση της αλήθειας. Οι συνεντεύξεις θα πρέπει να έχουν αρκετό μήκος και βάθος για να αποκαλύψουν τα επιθυμητά γεγονότα. Οι πληροφορίες που χρησιμοποιούνται θα πρέπει να είναι σχετικές με το έγκλημα. Οι συνεντεύξεις θα πρέπει να λαμβάνουν αίσιο τέλος. Τέλος, οι καλές συνεντεύξεις θα πρέπει να είναι δίκαιες, αντικειμενικές και αμερόληπτες.

Ο ερευνητής θα πρέπει να είναι ένα απλό άτομο του κοινωνικού συνόλου που δεν έχει προκατάληψη. Οι καλοί ερευνητές δεν διακόπτουν τους υπόπτους και θα πρέπει να είναι ενημερωμένοι και να έχουν ζήλο για το θέμα. Οι ερευνητές θα πρέπει να εφαρμόζουν τον κώδικα επαγγελματικής κρίσης και να συμπεριφέρονται σύμφωνα με αυτόν. Οι δράστες εάν καταλάβουν πως θεωρούνται στόχοι του εγκλήματος, θα αρνηθούν να συμμετάσχουν στην ανάκριση.

Η διάπραξη του οικονομικού εγκλήματος από πλευράς των δραστών χαρακτηρίζεται από διάφορα αίτια. Οι αντιδράσεις την στιγμή της συνέντευξης των υπόπτων πρέπει να είναι απόλυτα κατανοητές από τους ερευνητές. Υπάρχουν διάσπαρτες αντιδράσεις, όπως άρνηση, θυμός, εκλογίκευση συναισθημάτων, κατάθλιψη και στο τέλος μπορεί να προκύψουν στην αποδοχή του εγκλήματος.

---

⁶⁹ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 336-337, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Η κάθε συνέντευξη θα πρέπει να είναι σχεδιασμένη με τον σωστό τρόπο. Ο ερευνητής πριν την έναρξη της συνέντευξης θα πρέπει να γνωρίζει την επιλογή της ομάδας και αξιολόγηση συμβάντος (αν είναι εφικτό), τη διενέργεια σεναρίων και δράσεων, τα οποία αφορούν ενέργειες, αντιδράσεις και απαντήσεις ατόμων (διενέργεια ανάκρισης σ' αυτά τα άτομα), τα αποτελέσματα που θα παρθούν από τη συνέντευξη και η εφαρμογή των στόχων πριν από κάθε συνέντευξη.

Το άτομο που διεξάγει τη συνέντευξη θα πρέπει να έχει πολύ προσεγμένη συμπεριφορά. Ο ερευνητής θα πρέπει να κάθεται κοντά στον ανακρινόμενο χωρίς κάποιο αντικείμενο ανάμεσά τους. Θα πρέπει να μιλάει ευθέως και χωρίς υπαινιγμούς στον συνομιλητή του και να λαμβάνει υπόψη του τις προσωπικές ανησυχίες του ερωτώμενου (λ.χ. φύλο, θρησκεία, καταγωγή, πολιτικές απόψεις). Οι ερευνητές θα πρέπει να κρατούν τις απαραίτητες αποστάσεις, ούτε πολύ φιλικοί ούτε πολύ εγκάρδιοι, να υπάρχει ένα μέτρο. Επίσης, θα πρέπει να μην χρησιμοποιεί τεχνική ορολογία και να κρατά το μολύβι ή το χαρτί σε σημείο που να μην φαίνεται. Στο τέλος της συνέντευξης θα πρέπει να εκφράσει την αληθινή του εκτίμηση.

Η δομή της κάθε συνέντευξης θα πρέπει να είναι λιτή και περιεκτική. Αρκούν οι σύντομες ερωτήσεις και το θέμα να είναι εύκολο και κατανοητό από τους ερευνητές. Οι ερωτήσεις θα πρέπει να απαιτούν συγκεκριμένες και άμεσες απαντήσεις και να μην υποδηλώνουν μέρος της απάντησης. Οι μάρτυρες θα πρέπει να στηρίζουν τις απόψεις τους σε πραγματικά συμπεράσματα. Δεν θα πρέπει να υπάρχει αποπροσανατολισμός του θέματος ή σύγχυση απόψεων. Η συνέντευξη πρέπει να τηρείται κάτω από έλεγχο.

Οι ερωτήσεις που παρατίθενται θα πρέπει να λειτουργούν κάτω από ένα ευρύ φάσμα. Θα πρέπει να υπάρχουν ανοικτού και κλειστού τύπου ερωτήσεις, ερωτήσεις ανάπτυξης. Παράλληλα, θα πρέπει να υπάρχουν ερωτήσεις σκοπιμότητας και καθοδηγητικές ερωτήσεις καθώς και σύνθετες ή διπλές ερωτήσεις.

Επιπροσθέτως, οι ανακρίσεις μπορούν να διεξαχθούν από άλλα άτομα που υπέβαλαν την συνέντευξη. Οι ανακρίσεις διεξάγονται μόνο όταν ένας ύποπτος θεωρείται ένοχος. Οι ανακρίσεις γίνονται αναφορικά με τα αίτια της δίωξης του δράστη ή την τιμωρία του. Οι ανακρίσεις υποδεικνύουν τη ψυχική συμπεριφορά των δραστών. Οι ανακρίσεις θα πρέπει και αυτές να ακολουθούν μια συγκεκριμένη μεθοδολογία. Η ανάκριση θα πρέπει να διακατέχεται από μια εισαγωγή που διαθέτει ποιοι είμαστε/ τι κάνουμε και πως διερευνούμε, την

επαλήθευση κανονισμών και πρακτικών, την επιλογή χρησιμοποίησης σεναρίων, την δημιουργία αιτιολογίας ότι το αδίκημα έγινε με «σωστούς» τρόπους, την χρήση υποθετικών ερωτήσεων και ανάπτυξη δεδομένων και τέλος, την περιληπτική διαδικασία.

Η διερεύνηση θα πρέπει να είναι ταχύτατη και αποτελεσματική. Παρακάτω δίνεται ένα παράδειγμα εσωτερικής οικονομικής απάτης. Σύμφωνα με τις πρακτικές εξιχνίασης, θα πρέπει να υπάρχει ένα πρωτόκολλο ή μια κατευθυνόμενη διαδικασία για τον ρόλο και την ευθύνη των ατόμων που θα κάνουν την έρευνα. Ανάλογη με την σοβαρότητα του ζητήματος, πρέπει να είναι και η ομάδα της διερεύνησης. Ακόμη, η ανταπόκριση της διερεύνησης σε μια εταιρεία πρέπει να είναι άμεση, συνετή και προνοητική. Η διερεύνηση μιας οικονομικής απάτης δεν είναι το ίδιο μ' έναν εσωτερικό λογιστικό έλεγχο.

Έπειτα, μια διερεύνηση θα πρέπει να έχει μέτρο για την επίτευξη του σκοπού της (ο χρόνος που θα πραγματοποιηθεί, η ποιότητά της και το πόσο ολοκληρωμένη θα είναι). Η διερεύνηση επειδή βασίζεται σε προσωπικά στοιχεία θα πρέπει να είναι απόρρητη. Η διερεύνηση μιας οικονομικής απάτης θα πρέπει να είναι προσηλωμένη στην κουλτούρα της κάθε περιοχής. Κατά τη διάρκεια της κάθε διερεύνησης θα πρέπει το άτομο που την διεξάγει να είναι καλά προετοιμασμένο. Επίσης, σημαντικό ρόλο έχει ο τρόπος που λέει ο ερευνητής κάτι στην συνέντευξη και όχι το τι λέει. Τέλος, οι διερευνήσεις θα πρέπει να πραγματοποιούνται με βάση τον ηθικό και δεοντολογικό κώδικα (κουλτούρα) της κάθε εταιρείας.

3) ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΠΡΑΞΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΓΓΛΗΜΑΤΩΝ

Οι εσωτερικοί έλεγχοι, όπως ειπώθηκε και παραπάνω περιορίζουν αρκετά την εμφάνιση των οικονομικών εγκλημάτων σε μια εταιρεία. Οι αιτίες δημιουργίας των οικονομικών εγκλημάτων (κίνητρο, ευκαιρία και εκλογίκευση) μπορούν να απαγορευθούν από μία σωστή διοίκηση. Το Διοικητικό Προσωπικό οφείλει να διατηρήσει τις ηθικές αξίες των εταιρειών και να εμψυχώνει τους υπαλλήλους του. Η σωστή κουλτούρα παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην ψυχολογία των εργαζομένων καθώς, επηρεάζει τις αξίες, τα πιστεύω, την ιστορία, τους στόχους και την διοίκηση ενός οργανισμού. Αυτή καταργεί την εμφάνιση του κινήτρου των οικονομικών εγκλημάτων.

Η σωστή λειτουργία και δημιουργία ενός τμήματος εσωτερικού ελέγχου σε μια εταιρεία για την αξιολόγηση των κινδύνων διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων μειώνουν την εμφάνιση των ευκαιριών τους. Η ανάγκη των εγκληματιών να εκλογικεύσουν τις πράξεις τους οφείλεται στην εμφάνιση του κινήτρου και της ευκαιρίας για την εμφάνιση των οικονομικών εγκλημάτων. Για παράδειγμα, ορισμένοι άνθρωποι έχουν την ανάγκη να πετύχουν και γι' αυτό εντυπωσιάζουν ψευδώς τους γνωστούς τους. Αυτό οδηγεί στην εκλογίκευση των οικονομικών εγκλημάτων. Για παράδειγμα, ένας λογιστής-φοροτεχνικός δωροδοκείται ή δεν τηρεί τα βιβλία του όπως πρέπει σύμφωνα με το νόμο και παρ' όλα αυτά γίνεται επιτυχημένος με δόλια μέσα.

- *Στυλ διοίκησης*⁷⁰

Η διοίκηση θα πρέπει να εμπνυχώνει το ηθικό των υπαλλήλων, όπως ειπώθηκε προκειμένου να αυξήσει την απόδοσή τους και στη συνέχεια την αποδοτικότητα και παραγωγικότητα της εταιρείας. Παράλληλα, το ηθικό των εργαζομένων βελτιώνεται όταν αισθάνονται ότι υπολογίζουν την γνώμη τους (π.χ. ιδέες, καινοτομίες). Οι εταιρίες από την άλλη θα πρέπει να επιθεωρούν τις κινήσεις των υπαλλήλων και να τους βάζουν στόχους μέσω καθημερινών συσκέψεων. Παράλληλα, ένα ευχαριστήριο γράμμα για παράδειγμα σε υπαλλήλους που προσπαθούν είναι ένας πολύ καλός τρόπος διοίκησης. Μία σελίδα στο διαδίκτυο για επικοινωνία θα βοηθούσε στο ηθικό των εργαζομένων.

Επίσης, διάφορες προγραμματισμένες δραστηριότητες (π.χ. εκδηλώσεις κ.α.) μπορούν να μειώσουν το άγχος και την πίεση της εργασίας. Διάφοροι φιλανθρωπικοί σκοποί εθελουσίας βοηθούν στην απόκτηση ενδιαφέροντος και χρησιμότητας από πλευράς των εργαζομένων. Ακόμη, θα πρέπει να υπάρχουν εφόδια για τους υπαλλήλους (λ.χ. διάλλειμα, θέσεις στάθμευσης κ.α.). Καμιά φορά η απόλυση ορισμένων υπαλλήλων δεν βλάπτει, διότι είναι αρνητικοί και δημιουργούν άσχημο κλίμα στην εργασία. Τέλος, η πραγματοποίηση ερευνών στους οργανισμούς θα πρέπει να γίνεται ανά τακτά διαστήματα για την παρακολούθηση του ηθικού των υπαλλήλων.

---

⁷⁰ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 290-292, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

- **Επιβράβευση των υπαλλήλων⁷¹**

Οι εταιρίες κυρίως αποζημιώνουν υπαλλήλους σχετικά με την απόδοση του οργανισμού κατά το διάστημα της εργασίας τους και την κερδοφορία, τον όγκο των πωλήσεων και το κόστος που απέκτησε από αυτούς. Η επιβράβευση των εργαζομένων που οφείλεται στα τρία (3) τελευταία μέτρα βοηθά, όπως έχουν δείξει έρευνες στην δημιουργία οικονομικών εγκλημάτων. Σε αυτήν την περίπτωση, η διοίκηση θα πρέπει μέσω ερευνών να παρακολουθήσει τη στάση και την συμπεριφορά αυτών των ατόμων (π.χ. χρέη, πάθη). Επίσης, θα πρέπει να παρακολουθεί τον τρόπο ζωής τους (π.χ. υπερβολικές αγορές) καθώς και η χορήγηση αδειών βοηθά στην εξιχνίαση μεθοδευμένων οικονομικών εγκλημάτων.

Από την άλλη, η επίπληξη μειώνει το ηθικό των εργαζομένων και την αυτοεκτίμησή τους. Οπότε, ενδέχεται και πάλι να διαπράξουν οικονομικά εγκλήματα (π.χ. απάτες). Ο αθέμιτος ανταγωνισμός επίσης δεν βοηθά θετικά στην απόδοση των υπαλλήλων. Οι οργανισμοί θα πρέπει να εφαρμόζουν ένα Κώδικα Δεοντολογίας, όπως εμφανίστηκε στο πρώτο κεφάλαιο (π.χ. Λογιστών-Φοροτεχνικών) που θα φαίνεται ποιες συμπεριφορές είναι αντιδεοντολογικές και ότι ορισμένες θα διώκονται ποινικά και εμφανίζει τρόπους αντιμετώπισης αντιδεοντολογικών συμπεριφορών.

---

⁷¹ Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, σελ. : 292-294, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συγκεκριμένη Πτυχιακή Εργασία έχει εμβαθύνει στην ευρύτερη συμπεριφορά των Λογιστών-Φοροτεχνικών και ιδιαίτερα στην αντιδεοντολογική. Όπως έγινε κατανοητό στην ελληνική κοινωνία υπάρχουν διαφόρων ειδών αντιδεοντολογικές συμπεριφορές, απαρτιζόμενες από αξιόποινες και μη πράξεις. Δόθηκαν ορισμένα παραδείγματα αξιόποινων και μη συμπεριφορών και ορίστηκαν ορισμένες προϋποθέσεις των αξιόποινων αντιδεοντολογικών συμπεριφορών των λογιστών. Το Ποινικό Δίκαιο μέσω του Ποινικού Κώδικα παρατηρεί και καταγράφει τις συμπεριφορές αυτές, όπως ειπώθηκε παραπάνω, ως κολάσιμες από το νόμο.

Στην κοινωνία μας ελλοχεύουν διαφόρων ειδών εγκλήματα, άλλα κοινωνικά, άλλα πολιτικά, οικονομικά κ.ο.κ.. Στο συγκεκριμένο θέμα της Πτυχιακής εργασίας παρατηρήθηκαν κυρίως τα οικονομικά εγκλήματα καθώς και οι συνέπειες τους στο επάγγελμα του λογιστή-Φοροτεχνικού και οι επιρροές τους στην ελληνική κοινωνία. Αναλύθηκαν και μελετήθηκαν διάφορων ειδών εγκλήματα και συγκεκριμένα των λογιστών.

Ακόμη, παρατηρήθηκαν μέσω των οικονομικών εγκλημάτων (λευκού κολάρου κ.α.) ιδιαίτερα φαινόμενα διαφθοράς και απάτης, τα οποία εμφανίζονται αρκετά συχνά στις μέρες μας. Έγιναν γνωστές οι μορφές των παραπάνω εγκλημάτων. Αναλύθηκαν διάφορα εξ' αυτών όπως οι δωροδοκίες, οι οικονομικοί εκβιασμοί, τα παράνομα φιλοδωρήματα κ.α.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας των Λογιστών-Φοροτεχνικών βοήθησε στη μελέτη του προβλήματος μέσω των αναλυτικών Άρθρων που αναφέρθηκαν στην αρχή της εργασίας. Ο Κώδικας ψηφίστηκε το Δεκέμβριο του 2013. Επιπρόσθετα, μελετήθηκαν οι κυρώσεις στο επάγγελμα των Λογιστών-Φοροτεχνικών που επιβάλλονται αν τυχόν καταπατηθούν οι συγκεκριμένοι κανόνες του Κώδικα. Τέλος, επισημάνθηκε και ο Κώδικας της Διεθνούς Δεοντολογίας των Λογιστών-Φοροτεχνικών.

Επίσης, αναλύθηκε εκτενέστερα το ζήτημα της ιδιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων και ιδιαίτερα στο επάγγελμα των Λογιστών-Φοροτεχνικών. Οι τρεις (3) διαφορετικοί-χαρακτηριστικοί του τρόποι επηρεάζουν αφενός το κοινωνικό σύνολο και αφετέρου τους λογιστές. Αυτοί είναι, η χρηματική απόσυρση, οι δόλιες δαπάνες και πληρωμές και η μη χρηματική απόσυρση. Επομένως, κατανοήθηκαν οι συνέπειες της κλοπής

και υφαρπαγής χρημάτων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων μέσω πολλαπλών σκόπιμων και απατηλών πράξεων. Τέλος, δόθηκαν αρκετοί έλεγχοι και τρόποι αντιμετώπισης για τη σωστή διαχείριση και λειτουργία των εταιριών που αποτελούν θύματα απάτης και διαφθοράς.

Παράλληλα, αναλύθηκαν τα στοιχεία της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων, οι οποίες διακρίνονται στις οικονομικές και μη οικονομικές καταστάσεις. Από το κεφάλαιο αυτό φάνηκε επίσης, η μορφή της απάτης που αλληλεπιδρά σε επιχειρήσεις και οργανισμούς καθώς και οι διαστάσεις που παίρνει η απάτη αυτή στο επάγγελμα του Λογιστή-Φοροτεχνικού.

Επιπρόσθετα, προτάθηκαν τρόποι πρόληψης των οικονομικών εγκλημάτων, δηλαδή πως μπορούν οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί να ελέγξουν καθώς και να αποφύγουν τις εμφανίσεις οικονομικών εγκλημάτων. Παρατέθηκαν πολλές προτάσεις διευκόλυνσης και αποτροπής οικονομικών εγκλημάτων (π.χ. εσωτερικός έλεγχος).

Μελετήθηκε η εξιχνίαση ή ανίχνευση των οικονομικών εγκλημάτων αν δηλαδή υπάρχουν υποψίες ή υφίσταται κάποιο έγκλημα στην εταιρεία και πως θα ανιχνευθεί αυτό. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω κάποιων λεπτών χειρισμών και παρατηρητικότητας. Τέλος μελετήθηκε η αντιμετώπιση των οικονομικών εγκλημάτων, η οποία πρέπει να γίνει με διάφορους τρόπους από τις επιχειρήσεις ή οργανισμούς μέσω κατάλληλων μέτρων και λύσεων.

Τελικά, είναι αντιληπτό πως στην κοινωνία μας ελλοχεύουν και εδρεύουν διάφορων ειδών εγκλήματα και κίνδυνοι. Οι άνθρωποι και οι αξίες έχουν αμαυρωθεί σε αρκετά επαγγέλματα καθώς και σε αυτό του λογιστή μέσω των αρκετών επιρροών που υπάρχουν. Όμως, εάν υπάρχει ηθική και δεοντολογία, σωστή κριτική και αντικειμενικότητα καθώς και τακτικοί έλεγχοι θα λύνονται με τον καιρό όλα τα ζητήματα που αποτελούν φθορά και καταστροφή για τη χώρα μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κραμβία-Καπαρδή Μ. και Τσολάκης Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις-Πρόληψη, διερεύνηση, αποτροπή*, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.
2. Κώδικας δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (IFAC), <http://elg-v.blogspot.gr/2010/10/k-ifac.html>, αντλήθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2010.
3. ΦΕΚ Β' 3314, <http://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/17881>, αντλήθηκε στις 24 Δεκεμβρίου 2013.
4. Προβατάς Σ. (Οικονομικά Εγκλήματα), <http://www.provataslaw.gr/οικονομικα-εγκληματα>, αντλήθηκε στις 10 Απριλίου του 2013.
5. Πολυχρόνη Μ. και Ζαμπούκης Γ. και Σωτηριάδης Σ. Οικονομικά Εγκλήματα. 2013, <http://corpus-juris.gr/oikonomiko-egklima.html>, αντλήθηκε στις 12 Μαΐου του 2013.
6. PwC : PricewaterhouseCoopers. Παγκόσμια Έρευνα για το Οικονομικό Έγκλημα. 2009, http://www.pwc.com/en_GR/gr/surveys/assets/gecs2011.pdf, αντλήθηκε στις 12 Μαΐου του 2013.
7. Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1951)/ Ποινικός Κώδικας, <http://www.ministryofjustice.gr/site/kodikes>, αντλήθηκε στις 15 Αυγούστου του 2013.
8. ΕΘΝΟΣ, <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22769&subid=2&pubid=63794343>, αντλήθηκε στις 10 Αυγούστου του 2013.
9. FAROS 24, <http://www.faros24.gr/diethni/ellinikes-etaireies-kseplenoun-hrima-tis-voulgarikis-mafias.html>, αντλήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου του 2013.
10. Λουκάς Δ. Συμπεράς, <http://gdailynews.wordpress.com/2011/06/13>, αντλήθηκε στις 15 Οκτωβρίου του 2013.
11. Ύπαρξη απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. 2011, <http://www.accountancygreece.gr>, αντλήθηκε στις 23 Ιανουαρίου του 2014.

- 12.** ΚΕΡΔΟΣ, Η ωραιοποίηση των ισολογισμών βλάπτει σοβαρά, <http://www.kerdos.gr/oldarticles.aspx?artid=1611521>, αντλήθηκε στις 20 Ιανουαρίου του 2014.